ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΚΙΤΣΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ - ΚΑΡΛΝΙΑ

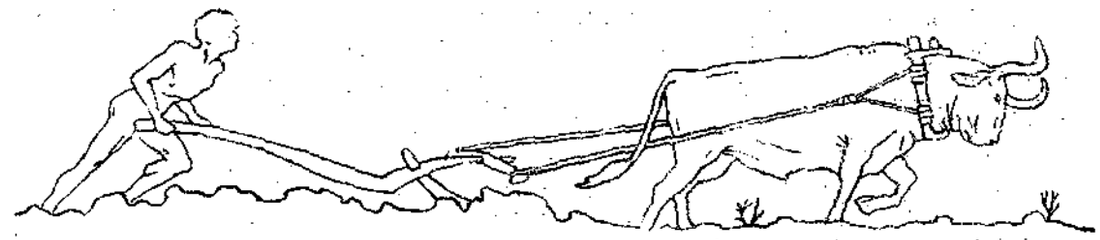

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΒ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1911

ΤΟ ΜΕΙΔΙΑΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Κάποτε μετέβην εἰς τὴν Αἴγιναν, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Ἀφαίας, ἐπάνω εἰς τὸ ὀροπέδιον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ θέα εἶνε τόσον ὡραία καὶ τόσον τερπνή, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ ἀρχαία ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος μοῦ ἀπεκαλύπτετο. Τί καταπληκτικὰ θεοφάνεια! Χαρὰ θαυμαστὴ τὰ συνώδευσεν. . . . Ἄλλως τε τὸ συμβὰν αὐτὸ ἐξηρτήθη ἀπὸ μερικὰ τυχαῖα γεγονότα καὶ δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι τὸ ἑλληνικὸν φάσμα ἔχει εἰς τὴν Αἴγιναν τὸ καταφύγιον αὐτοῦ ὅπου τὸ ἀνευρίσκει κανεὶς ἀσφαλῶς. Μᾶλλον τὸ θεωρῶ διεσκορπισμένον εἰς διαφόρους τόπους· καὶ εἶχα διακρίνει πολλοστημόρια αὐτοῦ ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὅ,τι μοῦ ἔλειπε, τὸ εὗρον εἰς τὴν Αἴγιναν.

Ἴσως εὐκολώτερα φαντάζεται κανεὶς ὅτι ἡ ἀρχαία ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος, ἀπονενοημένη, ταξειδεύει· εὑρίσκετο εἰς τὴν Αἴγιναν ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

***

Ἡ Αἴγινα εἶνε ὡραία μεταξὺ ὅλων τῶν νήσων διὰ τὸ σχῆμα της τὸ κανονικὸν καὶ ἐν τούτοις ποικίλον, τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἐν τούτοις χάριεν. Ἔπειτα ἔχει τὸν πέπλον της ἀπὸ δάση ἀμαυρά, πράσινα καὶ φαιά. Ἔχει ἀκόμη, διὰ νὰ μᾶς συγκινῇ, τὴν τραγικήν της φήμην καὶ τὴν ὑπόληψιν ὅτι ἐπενόησεν ἓν μειδίαμα. Τρομεραὶ περιπέτειαι τὴν ἐδῄωσαν καὶ δὲν ἤκμασεν ἐπὶ πολύ. Αἱ ἀντίζηλοί της δὲν ὡμολόγησαν εἰς αὐτὴν χάριτας ποὺ ἔφερε τ' ὄνομα νεάνιδος πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας ὁ Ζεὺς ἔκαμεν ὑπερόχους τρέλλας διὰ νὰ τὴν πλησιάζῃ μετεβάλλετο εἰς φλόγας.

Ἐπεμαρτύρει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν ἔρωτα τὸν ὁποῖον ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν ἡ νεᾶνις, καὶ ἀπέκτησε μὲ αὐτὴν ἕνα υἱὸν τὸν Αἰακόν, ὁ ὁποῖος εἶνε τώρα εἷς ἀπὸ τοὺς τρεῖς κριτὰς τοῦ Ἅδου. Πρὸ αὐτοῦ, ἡ Αἴγινα ἐκαλεῖτο Οἰνώνη, ἀλλὰ εἰς ἐποχὴν τόσῳ ἀπομεμακρυσμένην ὥστε δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ τίποτε μετὰ πεποιθήσεως. Εὐθὺς μετὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον, ὑπέστη τὴν κυριαρχίαν τῶν Δωριαίων τῆς Ἐπιδαύρου, ἔπειτα οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἄργους τὴν ὑπέταξαν. Ἀλλ' εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 6ου αἰῶνος, ἡ Αἴγινα ἀπετίναξε κάθε δουλείαν. Τότε ὑπῆρξεν ὀλβία καὶ βιομηχανικωτάτη· διεκρίθη εἰς τὴν λεπτὴν κατεργασίαν τῶν μετάλλων, εἰς τὴν ἀγγειοπλαστικὴν καὶ ἐξήγαγεν ἀπὸ τ' ἄνθη της ἀρώματα τὰ ὁποῖα ἐπώλησεν εἰς τοὺς εἰδήμονας ἕως εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἔσχε τοὺς καλλιτέχνας της, τὸν Σμῖλιν, τὸν Κάλλωνα, τὸν Γλαυκίαν καὶ τὸν Ὀνάταν. Ἐπλούτησε διὰ τοῦ ἐμπορίου, ἐξέπεμψε πανταχοῦ τὰ πλοῖα της, καὶ τὰ ξένα πλοῖα τὰ ὁποῖα προήρχοντο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἰταλίαν καὶ ἀπὸ ἀλλοῦ, ἐστάθμευον εἰς τοὺς λιμένας της.

Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν εὗρον ὀχληρὰν καὶ ὁ Περικλῆς τὴν παρωμοίαζε πρὸς λήμην ἡ ὁποία ἀπετύφλωνε τὸν Πειραιᾶ.

Ἐδόθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σημεῖον τῶν βιαιοπραγιῶν. Ἡ Αἴγινα διὰ νὰ τὴν ἀφίσουν ἀνενόχλητον, εἶχε στείλῃ πλοῖον καὶ ναύτας εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ὁπλίτας εἰς τὰς Πλαταιὰς καὶ εἰς τὴν Μυκάλην.

Ἀλλὰ αἱ Ἀθῆναι ὤμοσαν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ αὐτήν. Κατέστρεψαν τὸν αἰγινητικὸν στόλον, ἔπειτα τὴν πόλιν, καὶ διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν, ἐξεδίωξαν τοὺς κατοίκους. Αὐτοὶ ἐπανῆλθον ἔπειτα, ὅταν ὁ Λύσανδρος ἐξεδίωκησε τὰ θύματα τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας. Ἐπανῆλθον ἀποδεκατισμένοι, ἀποτεθαρρημένοι. Ἦτο τὸ τέλος, διὰ παντός, τῆς πρωτοτυπίας τὴν ὁποίαν ἡ Αἴγινα εἶχε πραγματώσῃ. Ἀργότερα καὶ πολὺ ἀργότερα, οἱ Ἐνετοί, ὁ Βαρβαρόσσας καὶ ὁ

Μοροζίνι, αἱ διάφοροι βαρβαρότητες καὶ αἱ παντοειδεῖς θηριωδίαι δὲν εἶχον νὰ ἐξεγερθῶσιν ἢ ἐναντίον νήσου νεκρᾶς.

Ἡ ἀληθὴς Αἴγινα εἶχε διαρκέση μόνον ἕνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα, ἀλλὰ κατὰ τὴν προνομιοῦχον ἐποχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, κατὰ τὴν ὡραιοτέραν αὐτοῦ τελείωσιν· καὶ ἐξηφανίσθη ὅταν ἤρχισεν ἡ παρακμή.

Αἱ πρῶται ἀπαρχαὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς σκέψεως τὴν ὁποίαν αὗται ἐκφαίνουν εἶναι τραχεῖαι καὶ ἐστερημέναι ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος· καὶ ναὶ μὲν ἐξεγείρουσι τὴν περιέργειαν ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἡ ἀδεξιότης των ἀποκλείει τὴν συμπάθειάν μας. Ἔπειτα ἡ δεξιότης προχωρεῖ μέχρι τῶν πλέον προφανῶν ὑπερβολῶν· τότε παύομεν νὰ ἐνδιαφερώμεθα διὰ τὰ εὔκολα καὶ ἀσήμαντα τολμήματα. Ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ ἀγρίου ἀρχαϊσμοῦ ὁ ὁποῖος προοιμιάζεται ἐπιμόνως καὶ τοῦ ματαίου θριάμβου τῆς ἁπλῆς ἐπιδεξιότητος, ὑπάρχει βραχεῖα περίοδος τὴν ὁποίαν συνηθίζουν ἀκόμη ν᾽ ἀποκαλοῦν ἀρχαΐζουσαν καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἀκριβῶς ἡ τῆς τελειότητος. Δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολύ· διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἕως εἰς τὰ μέσα τοῦ πέμπτου. Καὶ κατὰ παράδοξον καλὴν τύχην, τότε ἤκμασεν ἡ Αἴγινα, νῆσος διττῶς, νῆσος τὴν ὁποίαν περιβρέχουν ἐν τῷ χώρῳ τὰ κύματα τῆς μεσογείου καὶ νῆσος ἐπίσης τὴν ὁποίαν περιβάλλει ἐν τῷ χρόνῳ τὸ μυστήριον τῶν ἀρχῶν της καὶ τοῦ ἐκφυλισμοῦ της, ἡ Αἴγινα ἡ πολύτιμος οὕτω μεταξὺ ὅλων τῶν νήσων.

***

... Ἀφοῦ ἀναρριχηθῇ κανεὶς μακρὰ μονοπάτια, κατάλληλα δι᾽ αἶγας, ὀλισθηρὰ ἀπὸ τὰς βελόνας τῶν πεύκων ποὺ τὸ καλύπτουν καὶ τόσῳ ἔρημα ποὺ νομίζει κανεὶς πὼς ἔχει ἀποπλανηθῇ εἰς νησίον ἐγκαταλελειμμένον, φθάνει εἰς ὀροπέδιον ὅπου ἀμέσως θαμβώνεται. Τὸ φῶς ποὺ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δένδρα δὲν ἔξηκόντιζεν ἢ ἀραιὰ βέλη, εὑρίσκεται ἐκεῖ ὡσὰν ἐπάνω εἰς ἐπίσημον ἐξέδραν· ἔχει εὐρυχωρίαν καὶ ὀρχεῖται.

Ὀρχεῖται εἰς τὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ καὶ τελεῖ λειτουργίαν μεγαλοπρεπῆ, τὴν μόνην τὴν ὁποίαν ὁ ναὸς διετήρησεν ἐν τῇ ἀχρηστίᾳ του. Ἀναπληρώνει τοὺς ἱερεῖς, τοὺς πιστούς, τὰς χορῳδίας, τὰς ὀρχηστρίδας καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν αὐλητῶν, τόσῳ πολὺ ἀνάλογον πρὸς μουσικὴν εἶνε αἱ ὀξεῖαι, αἱ διάτροι λάμψεις του.

Καὶ ὁ ναὸς εἶνε τὸ διάστημα τοῦ βουνοῦ.

Ἔχει τοὺς στύλους του ὀρθίους, συνδεομένους διὰ τῶν ἐπιστηλίων, τοὺς στύλους του τοὺς λεπτοὺς καὶ εὐρύθμως ἀπ᾽ ἀλλήλων ἀπέχοντας· εἰς τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαστήματα ὑπάρχει ὁ οὐρανός. Ὅταν εἶχε τὴν στέγην του καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους, ἦτο, εἰς τὸ ὀροπέδιον αὐτό, ἄσυλον τῆς σκιᾶς· κατέλυεν αὕτη εἰς τὸν κλειστὸν σηκόν· καὶ τὸ φῶς ποὺ τὴν ἐξεδίωξεν ἀπὸ τὰ πέριξ, δὲν τὴν κατεδίωκεν ἕως ἐκεῖ. Τώρα, ἀναπεπταμένος εἰς ὅλας τὰς φαντασιοπληξίας τοῦ ἀέρος, ἀφίνει τὸ φῶς νὰ καταλαμβάνῃ τὸν τόπον τὸν ὁποῖον ἐτήρει ἑρμητικῶς κλειστόν· καὶ θὰ ἔλεγε κανείς, ὅτι αὐτό, φιλοπαίγμον ὡς ἡ θάλασσα, τὸν ἔπληξε μὲ τοὺς κλύδονάς του καὶ τὸν κατεκρήμνισε διὰ ν᾽ ἄγῃ, ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς στόλους, τοὺς ἀπὸ ἀκτῖνας ὀρχηστικοὺς ἑλιγμούς.

***

... Καὶ θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἡ θάλασσα ἤνθησεν.

Εἶνε θαυμαστῶς γαλανή· καὶ διευθετεῖ καὶ κανονίζει σύμφωνα μὲ τὴν αἰωνίαν της κίνησιν τὰς πολλαπλᾶς ἀποχρώσεις τοῦ γαλανοῦ.

Τρεῖς κρίκοι μᾶς περιβάλλουν· ὁ σμαράγδιδος, ὁ γαλανός, ἔπειτα ὁ χρυσοῦς κρίκος τῶν ἀκρωτηρίων· καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπιδαψιλεύει τὴν λαμπηδόνα τοῦ φαεινοῦ του κρυστάλλου.

Ποντίων κυμάτων ἀνήριθμον γέλασμα, — αἱ τέσσαρες αὗται λέξεις τοῦ Αἰσχύλου, μελῳδοῦσιν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὰ ὦτα, ὅταν ἀπὸ τοῦ αἰγινητικοῦ ναοῦ, παρατηρεῖ κανεὶς τὴν λαμπρὰν ἔκτασιν ποὺ παρεσκευάσθη διὰ θείας ἐλεύσεως. Καὶ τοιαύτη εἶνε ἡ λατρευτὴ φαιδρότης τοῦ τοπίου.

Ὀλίγη αὔρα ἐπιψαύει τὴν λείαν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Διαγράφει ἐπάνω εἰς αὐτὴν πτυχὰς λεπτὰς καὶ ἀναλόγους πρὸς τὰς μικρὰς ἀνεστραμμένας γωνίας μὲ τὰς ὁποίας οἱ παλαιοὶ ζωγράφοι ἐσήμαινον τόσῳ ὀρθῶς τὸν σάλον τῶν κυμάτων. Εἶνε αὗται ἀνὰ τὴν θάλασσαν, ἄλλα τόσα μειδιῶντα χείλη. Κινοῦνται καὶ τὸ ἀναρίθμητον μειδίαμα διατρέχει τὰ πόντια ὕδατα. Ἐξεγείρει εἰς αὐτὰ ἀγαλλίασιν θαυμαστήν. Φθάνει ἕως εἰς τοὺς ὁρίζοντας καὶ πληροῖ μὲ τὸ μακάριον σύμβολόν του τὸ τοπίον. Ὁλόκληρον τὸ τοπίον δὲν εἶνε ἢ μειδίαμα ἄπειρον καὶ λαμπρόν.

Ὦ Αἴγινα, ἔλαβες ἀπὸ τὴν πέριξ θάλασσαν καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ τὰς μακρυνὰς ἀκτὰς τὸ μειδίαμα τὸ ὁποῖον ἐνόμιζες ὅτι ἐπενόησες.

Ὁ ναὸς τῆς Ἀφαίας, τοῦ ὁποίου σώζονται μόνον οἱ στύλοι καὶ τὰ ἐπίστυλα, ἀνεῖχεν ἀετώματα λατρευτά. Τὰ εἴδα, εἰς τὴν βαυαρικὴν των ἐξορίαν, εἰς τὴν γλυπτοθήκην τοῦ Μονάχου ὅπου τὰ ἐτοποθέτησαν ὅταν τὰ ἠγόρασεν ὁ Πρίγκηψ Λουδοβῖκος. Οἱ λίθοι ἔχουν τὸ πεπρωμένον των πολλάκις ἀλλόκοτον· καὶ τὰ συντρίμματα τῆς

Ἑλληνικῆς τέχνης, σκορπισμένα εἰς τὸν κόσμον, θέλγουν ἐδῶ κ᾽ ἐκεῖ τοὺς βαρβάρους οἱ ὁποῖοι τὰ ἥρπασαν· οὕτω καὶ αἱ ὀρπαγεῖσαι μικραὶ δοῦλαι ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ τῆς Ἑλλάδος ἔτερπον μὲ τὸν χορόν των ἢ μὲ τὸ ᾆσμα των τοὺς πειρατὰς τῶν κακῶν τόπων καὶ ἐδίδασκον εἰς αὐτοὺς χάριν ἀπροσδόκητον.

Τ᾽ ἀετώματα τῆς Αἰγίνης χρονολογοῦνται ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε τοὺς μηδικοὺς πολέμους. Ὁ γλύπτης ἀναπαρέστησεν εἰς αὐτὰ ἀξιομνημόνευτα ἐπεισόδια: τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τελαμῶνα, υἱὸν τοῦ Αἰακοῦ, παλαίοντας κατὰ τοῦ ἀπίστου Λαομέδοντος καὶ τὸν Αἴαντα καὶ τὸν Τεῦκρον ὑπεραμυνομένους τοῦ νεκροῦ τοῦ Πατρόκλου ἐναντίον στίφους Τρώων.

... Ὡπλισμένη πολεμικῶς καὶ φέρουσα τὸν μακρὸν ποδήρη χιτῶνα ἡ Ἀθηνᾶ προΐστατο τῶν ἀγώνων τούτων κατὰ τοὺς ὁποίους ὑπερεῖχον οἱ ἀπόγονοι τοῦ παλαιοῦ Αἰακοῦ, τὸ καύχημα τῶν Αἰγινητῶν. Οἱ πολεμισταί, φέροντες δόρατα, περικεφαλαίας καὶ ἀσπίδας εἶνε γυμνοί. Εὐρύστερνοι, λεπτοὶ εἰς τὴν ὀσφύν, στιβαροί, μυώδεις, ἔχουσι κινήσεις χαριέσσας. Δὲν φαίνονται νὰ εἶνε εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἀγώνισμα κατὰ τὸ ὁποῖον βραβεύεται ὁ ὡραιότερος. Ὁ ὡραιότερος καὶ ὁ κομψότερος μάλιστα. Ἄλλως τε δὲν ὑπάρχει καμία ἀταξία συμπλοκῆς, καμία μανία, εἰς τὰς συναντήσεις αὐτὰς ἡρώων τελείων· δὲν παρατηρεῖ κανεὶς τὴν τραχείαν σύγχισιν ἢ ὁποία ἐπάνω εἰς ἓν ἀπὸ τ᾽ ἀετώματα τῆς Ὀλυμπίας, παριστᾷ τὴν ἔριδα τῶν Λαπιθῶν καὶ τῶν Κενταύρων. Ὁ καθεὶς ἀπὸ τοὺς πολεμιστὰς εἶνε σχεδὸν μόνος, μὲ τὴν στάσιν του, ἀγωνίζεται διὰ τὸν ἑαυτόν του· ἀγωνίζεται εἰς τὸ νὰ εἶνε θελκτικός· καὶ εἴτε ἐξακοντίζει τὸ δόρυ, εἴτε τοξεύει, ἢ ἀποθνήσκει, ἐπαγρυπτεῖ ὥστε νὰ εἶνε εὐπαρουσίαστος. Ἡ ἀνατομία εἶνε σοφή, λεπτή, ἀρτία. Ἡ κίνησις ἐπίσης εἶνε φυσική.

Διότι δὲν πρέπει ν᾽ ἀπατηθῇ κανεὶς ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς χαριέσσης κομψότητος τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα. Δὲν εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐπεζήτησαν καὶ τὴν ὁποίαν ἀγαπῶσιν ἀκόμη οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ γλύπται τῆς παρακμῆς, ἡ τόσον ἐμφαντικὴ καὶ μωρῶς ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς κανόνας μανιώδους ῥητορικῆς. Οἱ γλύπται τῆς Αἰγίνης ἔχουν ἄλλην προσποίησιν τὴν ἄκραν λιτότητα, διακρίνονται ἀπὸ τοὺς πληθωρικοὺς καλλιτέχνας μας, περίπου καθὼς ἡ ἀττικὴ εὐγλωττία, ἡ νευρώδης καὶ ξηρά, ἀπὸ τὴν λιπαρὰν ἀσιατικὴν εὐγλωττίαν.

Ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα, ὡς πρὸς τ᾽ ἀετώματα τῆς Αἰγίνης. Αἱ μάχαι αὗται τὰς ὁποίας ἡ παρουσία τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ Ἡρακλέους καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ Πατρόκλου καθίστων σεπτάς, φαίνονται ὡς ἀγώνισμα θαυμαστῶς ῥυθμισμένον εἰς τὸ ὁποῖον οἱ φίλαθλοι εὐφραίνονται μετὰ χάριτος.

Ἔχει κανεὶς πολὺ περισσότερον αὐτὴν τὴν αἴσθησιν ἂν παρατηρῇ τὰ πρόσωπα. Ὅλα, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ πρόσωπα τῶν τραυματιῶν, μειδιοῦν. Ὄχι μόνον τὰ χείλη των, τῶν ὁποίων τ᾽ ἄκρα ἀνασηκώνονται· ἀλλὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοί, κάπως συνεσταλμένοι ἑλκόμενοι πρὸς τοὺς κροτάφους, ἐκδηλώνουν παράδοξον εὐθυμίαν, φιλοσκώμμονα, εὐτράπελον.

***

Τὸ μειδίαμα αὐτὸ εἶνε περίφημον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Τέχνης. Τὸ ἀπεκάλουν ἄλλοτε, ὅλως τυχαίως, αἰγινητικόν. Τὸ ἀποκαλοῦν ἀρχαϊκὸν τόρα, καὶ τὸ θεωροῦν ὡς ἓν ἀπὸ τὰ πλέον προφανῆ σημεῖα ἀφελοῦς ἀδεξιότητος, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε δικαιολογεῖ ἀρκετὰ ἡ τόσῳ νεάζουσα καὶ τόσῳ ἀρχέγονος ἐποχή. Διότι οἱ αἰσθητικοί μας, ἐπίστευσαν ὁριστικῶς εἰς τὴν ἰδέαν τῆς προόδου.

Ἡ ἀδεξιότης τῶν γλυπτῶν τῆς Αἰγίνης; ... Ἀλλ᾽ ἀληθῶς, ὅταν ἡ δεξιότης προοδεύσῃ ὀλίγον ἀκόμη, ἡ παρακμὴ θὰ ἔχῃ ἀρχίσῃ. Τὴν δεξιότητα τῶν γλυπτῶν τῆς Αἰγίνης, τὸ πᾶν τὴν ἀποκαλύπτει· τὸ σύνολον καὶ ἡ λεπτομέρεια. Ἐμελέτησαν μετὰ λεπτότητος τὴν κατασκευὴν τῶν σωμάτων, τὴν ἰσορροπίαν των, τὴν ἐνεργητικότητα τῶν μυῶν καὶ τὰς ἀμοιβαίας των ἐπιδράσεις. Ἡ ποικιλία τῶν στάσεων μαρτυρεῖ ἐπινοητικότητα ἀγχίνουν καὶ εὐφυᾶ. Κατεργάζονται ἄριστα τὸν λίθον· προσδίδουν εἰς αὐτὸν εὐκαμψίαν καὶ δύναμιν· εἶνε κύριοι τῆς ὕλης των καὶ τῆς σμίλης των. Καὶ ἐπιμένουν νὰ λέγουν ὅτι τὸ μειδίαμα τῶν προσώπων μαρτυρεῖ ἁπλούστατα τὴν ἀδεξιότητα τοῦ καλλιτέχνου; Τέλος, ὁ καλλιτέχνης δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κατασκευάσῃ εἰμὴ πρόσωπον ποῦ μειδιᾷ; ... Τί ἀστεία ἰδέα, καὶ τὴν ὁποίαν δὲν αἰσθάνεται κανεὶς καμίαν ἐπιθυμίαν νὰ καταπολεμήσῃ διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς· εὑρίσκεται ἤδη αὕτη ἐν τῷ ἀτόπῳ!...

Ἢ ἄλλως, διὰ ν᾽ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ αἴνιγμα τὸ ὁποῖον προβάλλει τὸ τοιοῦτον μειδίαμα, λέγουν· — Τί θέλετε; ἦτο ὁ συρμὸς τῆς ἐποχῆς. ἔπρεπε νὰ μειδιᾷ τὸ πρόσωπον τῶν ἀγαλμάτων.

Ἀλλ᾽ ὅμως πρέπει νὰ μᾶς ἐξηγοῦν τοὺς τοιούτους συρμούς· δὲν ἀρκεῖ νὰ τοὺς παρουσιάζουν ὡς φαντασιοπληξίαν....

Τὸ αἰγινητικὸν μειδίαμα ἔχει ἀναμφιβόλως τὴν σημασίαν του· καὶ δὲν λέγουν τίποτε, οἱ παρατηροῦντες ὅτι ἦτο τοῦ συρμοῦ κατὰ τὸν

ἕκτον αἰῶνα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου, ἂν δὲν ἔχουν κανένα λόγον νὰ θεωροῦν ὡς φαντασιοπλήκτους καὶ ὡς ἄφρονας τοὺς καλλιτέχνας οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ ἀέτωμα τοῦ ναοῦ προσέδιδον μειδίαμα εἰς τοὺς τραυματίας καὶ εἰς τοὺς θνήσκοντας.

Ὁ χαρακτὴρ αὐτὸς ἐντελῶς διαφόρου φύσεως ἀπὸ τὴν διαστροφὴν τοῦ σώματος τῶν Παναγιῶν τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, δὲν μεταβάλλει τὴν στάσιν τῶν προσώπων, ἀλλὰ τὴν φυσιογνωμίαν των ἡ ὁποία εἶναι τὸ κάτοπτρον τῆς ψυχῆς των. Καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ γλύπται τῆς Αἰγίνης δὲν ἐνεβάθυνον τόσον πολύ, ὅτι ἐφρόντιζον διὰ τὴν διακοσμητικὴν χάριν τῶν ἀετωμάτων των καὶ δὲν ἐπεθύνουν ν' ἀποδίδουν ἀκόμη καὶ ἀποχρώσεις αἰσθήματος, ὑπεκφεύγει προπετῶς τὴν δυσχέρειαν βεβαιόνει μὲ παραπολὺ μεγάλην ἐλευθερίαν τὸ ἀντίθετον τῆς ἀληθείας.

Παρατηρήσατε ὀλίγον τὸν θαυμαστὸν καὶ θελκτικὸν Ἡρακλῆ, ποὺ φέρει τόσῳ ἐπιτυχῶς ὡς κράνος κεφαλὴν λέοντος καὶ ποὺ γονατισμένος, ἔχει ῥίψῃ βέλος διὰ τοῦ τόξου του. Ναὶ τὸ βέλος μόλις ἐρρίφθη, καὶ ὁ τοξότης διατηρεῖ ἀκόμη τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβε διὰ νὰ σκοπεύσῃ, ἀλλὰ μέλλει νὰ ὀρθωθῇ. Τὸ σῶμα ἀνατείνεται πρὸς τὰ ὀπίσω· τὸ δεξιὸν γόνυ ἀνασηκώνεται ἀπὸ τὸ ἔδαφος· τὸ ἀριστερὸν σκέλος δὲν στηρίζεται ἤδη ἢ διὰ τοῦ πέλματος· ἡ κίνησις τοῦ σώματος συνεχίζει τὴν προσπάθειαν ἡ ὁποία ἐχρησίμευσε διὰ νὰ τανυσθῇ τὸ τόξον καὶ ἡ ὁποία θὰ φέρῃ ὄρθιον τὸν τοξότην. Ἀλλ' ὅμως ἡ ὅλη ἔκφρασις δὲν εἶναι μόνον ἔκφρασις εὐστόχου τοξότου· ἀλλ' ἐνδεικνύει τὴν χαράν, τὴν πρόκλησιν, τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν περιέργειαν τοῦ ὅτι βλέπει, πέραν ἐκεῖ, νὰ πίπτῃ ὁ ἐχθρὸς τὸν ὁποῖον τὸ βέλος δὲν ἠστόχησε. Τὸ πρόσωπον μειδιᾷ. Ὁ θεῖος τοξότης τέρπεται. Τὸ πρόσωπόν του τέρπεται, καὶ ὅλον του τὸ σῶμα.

Τὸ μειδίαμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον μᾶς ἐκπλήττει καὶ τοῦ ὁποίου ἡ πνευματικότης ἀκτινοβολεῖ εἰς ὅλην τὴν σύνθεσιν τῶν αἰγινητικῶν ἀετωμάτων, μᾶς μαγεύει. Καί, ἂν ἀκόμη εὐθὺς ἀμέσως δὲν μᾶς ἀποκαλύπτῃ τὸ ἀπόρρητόν του, μᾶς δελεάζει, ἴσως ὡς ἐκ τοῦ μυστηρίου του, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀγαστῆς ὡραιότητός του, μᾶς κάμνει νὰ ἐνθυμούμεθα ἓν ἀπὸ τὰ πλέον παλαιὰ μειδιάματα τῆς γῆς, τὸ ἀνάμικτον δακρύων μειδίαμα τὸ ὁποῖον ὁ παγκόσμιος ἐφευρέτης, ὁ Ὅμηρος, ἀποδίδει εἰς τὴν παθητικωτάτην Ἀνδρομάχην, εἰς τὴν ἔκτην ῥαψῳδίαν τῆς Ἰλιάδος, ὅταν ὁ μικρὸς Ἀστυάναξ φοβεῖται τὴν ἵππουριν τῆς περικεφαλαίας τοῦ Ἕκτωρος. Ἡ λευκώλενος Ἀνδρομάχη μειδιᾷ καὶ ὁ Ἕκτωρ μέλλει νὰ πολεμήσῃ, μέλλει ν' ἀποθάνῃ. Οὕτω μειδιοῦν οἱ πολεμισταὶ τῆς Αἰγίνης, οἱ μὲν ἐν τῇ ἀγαλλιάσει τῆς νίκης των, καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ ὀδύνῃ τοῦ τραύματος ἢ τῆς ἐπιθανατίου ἀγωνίας, ὁ καθεὶς των κατ' ἴδιον τρόπον. Ὅλα τὰ εἴδη τῶν μειδιαμάτων ἤνθησαν ἐπάνω εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ πρόσωπα.

Ὅσῳ περισσότερον τὰ παρατηρεῖ κανείς, τόσῳ περισσότερον ὑφίσταται τὴν θαυμαστήν των γοητείαν. Τὰ παραμονεύει, τὰ ἐξετάζει.

Ἀλλ' ὁ ναὸς τῆς Αἰγίνης ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀφιερωμένος εἰς κάποιαν θεὰν Ἀφαίαν, ἡ ὁποία παραμένει ἀρκούντως μυστηριώδης καὶ αὐτή...

... Χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ ἕκτου αἰῶνος, κατεστράφη. Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ὅπου οἱ Αἰγινῆται ἔδρασαν καὶ ἔδρασαν ἐνδόξως, ἐπανεκτίσθη ὁ ναός, ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου σώζονται οἱ στύλοι, τὰ ἐπίστυλα καί, εἰς τὸ Μόναχον, τ' ἀετώματα. Ἀφιερώθη, καθὼς ὁ ἄλλος, εἰς τὴν θεὰν Ἀφαίαν. Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν βραχεῖαν ὁμόνοιαν τὴν ὁποίαν διηκόλυνεν ἡ ἀπειλὴ τῶν βαρβάρων, οἱ Ἀθηναῖοι ἐφθόνουν τοὺς Αἰγινήτας, ἀνησύχουν διὰ τὴν ναυτικήν των δύναμιν καὶ τὴν ἐμπειρίαν των τοῦ κόσμου. Οἱ Αἰγινῆται ὑποψιάσθησαν.

Τέλος ἡ ἰθαγενὴς θεότης, ἡ θεὰ τῶν τολμηρῶν ναυτίλλων, ἡ Ἀφαία τῶν θαλασσίων ἀφετηριῶν, ἀντικατεστάθη αἰφνιδίως, εἰς τὸν ναὸν τῆς Αἰγίνης, ἀπὸ ἄλλην θεότητα ἡ ὁποία δὲν θὰ ἦτο καθόλου ὕποπτος εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶν. Καὶ δὲν ἠξεύρω πῶς θὰ ἐφάνη αὐτὸ εἰς τὴν Ἀφαίαν. Οὔτε καὶ οἱ Αἰγινῆται τὸ ἔμαθον ποτέ. Ὁπωσδήποτε, ἐχάρησαν διότι ἐνήργησαν μετὰ συνέσεως, μάλιστα μετὰ πανουργίας.

Πιθανὸν ν' ἀπατῶμαι,—καί, ἐπὶ τέλους, πλεῖσται ὅσαι πλάναι εἶνε οἱ ἔλιγμοὶ οἱ ὁποῖοι ἐν τούτοις ὁδηγοῦν εἰς τὴν ἀλήθειαν — ἀλλ' ὅμως μοῦ φαίνεται ὅτι, εἰς τ' ἀετώματα τὰ ὁποῖα ἐκόσμουν τὸν ναὸν τῆς Αἰγίνης, διακρίνω κάτι τι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καί, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ εἰπῶ, τὴν ἱλαρότητα τῶν Αἰγινητῶν διότι ὑπῆρξαν περιεσκεμμένοι, ὀλίγην σκεπτικότητα ἢ ἂν ἡ λέξις φαίνεται ὑπερβολική, κάτι τὸ φιλοπαίγμον περὶ τὴν ἀθηναϊκὴν εὐπιστίαν, περὶ τὸ ἐπιτυχὸν στρατήγημα, περὶ τὴν εὐκολίαν τῶν θεῶν, περὶ τὴν μακροθυμίαν των ποὺ στέργει τὰς περιπετείας, τὰς ὑποκρισίας καὶ τ' ἀπαραίτητα τεχνάσματα.

Ἄνθρωποι τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς περιπετειώδους ζωῆς, πολυμήχανοι κάτοικοι τῆς Μεσογείου, δὲν ἦσαν οἱ Αἰγινῆται αὐτοὶ μυστικοπαθεῖς. Ἀλλ' οὐχ ἧττον, δὲν ἔφθαναν καὶ μέχρι ἀσεβείας· ἠγάπων παραπολὺ τοὺς θρύλους καὶ τοὺς μύθους οἱ ὁποῖοι εἰς τοὺς λιμένας ἔρχονται πανταχόθεν μαζὶ μὲ τὰ φορτία, διὰ νὰ περιφρονοῦν τ' ἀνέκδοτα τ' ἀποτελοῦντα τὴν ἀτομικότητα τῶν θεῶν. Ἀλλ' εἶχον ἐπίσης τὴν χαρίεσσαν ἐκείνην ἱκανότητα, τὴν ἐγκάρδιον ἐκείνην ἁπλότητα, δυνάμει τῆς ὁποίας, ἄνευ δυσαρέστων μικρολογιῶν τῆς συνειδήσεως, ἀπορρίπτει κανεὶς μίαν ἀρχαίαν Ἀφαίαν, ἂν αἱ περιστάσεις τὸ ἀπαιτοῦν, καὶ προσδέχεται μίαν νέαν Ἀθηνᾶν καί, ἐπὶ τέλους, μειδιᾷ. Οἱ Αἰγινῆται καλλιτέχναι, κύριοι τῶν κομψῶν κινήσεων, ἡγεμόνες τοῦ λεπτοτάτου τῶν μειδιαμάτων, συνεμερίζοντο τὸ αἴσθημα τοῦ λαοῦ καὶ αὐτὸ ἐξέφρασαν ὑπὸ τὰς μορφὰς τοῦ λίθου καὶ τῆς εἰρωνείας.

Μόλις τολμᾷ κανεὶς νὰ διατυπώσῃ τὴν τοιαύτην εἰκασίαν καὶ ὅλαι αἱ ἐφεκτικότητες τῆς γλώσσης δὲν ἐμποδίζουν τὰς λέξεις ἀπὸ τοῦ νὰ προσδίδουν εἰς αὐτὴν ὑπερβολικὴν ἀκρίβειαν. Ἀλλὰ ἐνῷ ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὀροπέδιον τοῦ ναοῦ εἰς τὴν Αἴγιναν, παρετήρουν γύρω μου τὴν ἐξαισίαν τοποθεσίαν, τὴν ἀνθηρὰν θάλασσαν, τὰς θαλλούσας νήσους καὶ τέλος τὸ ἀναρίθμητον μειδίαμα τῶν ὑδάτων, τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἐπανεῖδον ὡς νὰ τὰ εἶχα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὰ δύο ἀετώματα τὰ ὁποῖα οἱ Βαυαροὶ κατέσχον, καὶ τὰ ὁποῖα πέραν ἐκεῖ, εἰς τὴν χώραν τῶν βαρβάρων, ἐξακολουθοῦν νὰ μειδιοῦν καὶ τὰ ὁποῖα, εἰς τὸν προνομιοῦχον αὐτὸν τόπον τῆς γεννήσεώς των ἐμειδίων καλύτερα, ἐμειδίων ἐναρμονίως, καὶ τρόπον τινά, ἐν χαριέσσῃ συνενοχῇ μετὰ τῆς τοποθεσίας, μετὰ τοῦ διακόσμου, μετὰ τοῦ φωτός, μεθ' ὅλης αὐτῆς τῆς μεσογείου ἱλαρότητος τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες κατέστησαν ἰδιόφυΐαν των.

[Ἀκολουθεῖ τὸ τέλος]

[Μετάφρ. Χ. Θ. Δ.] ANDRÉ BEAUNIER

Η ΚΕΡΕΝΙΑ ΚΟΥΚΛΑ*

Περπατοῦσαν, ὁ ἕνας μακριὰ ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἡ Λιόλια κύτταζε τὰ χαλικάκια ποὺ ξεκυλοῦσαν μπροστά της... Πήρανε πρῶτα τὸ δρόμο κατὰ πλάτος τοῦ βουνοῦ ἴσαμε τἀφημένα καμίλοῦσαν μπροστά της... Πήρανε πρῶτα τὸ δρόμο κατὰ πλάτος τοῦ βουνοῦ ἴσαμε τἀφημένα καμίνια... Ἔπειτα κατρακύλησαν τὸν πέτρινο κατήφορο, σὰν τὰ κατσίκια ποὺ ροβολοῦν κάτω τὶς πλαγιὲς σκιαγμένα ἀπ' τὸ μεσημεριάτικον τρόμο τοῦ βουνοῦ... διάβηκαν τὸ ξερὸ ρέμα τοῦ Ἰλισσοῦ, γεμᾶτο μικρολίθαρα ποὺ γυαλοκοποῦσαν κι ἄσπρα χοντρὰ κοτρώνια ποὺ λιάζονταν, καθιστὰ ὁλόγυρα σὰ ζῶα, κ' ἔβγαζαν ἕναν ἀχνὸ φλομωμένο ποὺ τρεμοσάλευε... Προσπεράσανε μερικὰ μαντρωμένα χαμόσπιτα καὶ τὰ Σφαγεῖα... Ὅσο προχωροῦσαν, τόσο τὸ βῆμα τους ἄνοιγε, γινόταν πιὸ ἐλαστικὸ — λὲς κ' ἔπεφτε ἕνα βάρος κομμάτια-κομμάτια ἀπὸ πάνω τους. Καὶ σάμπως νὰ χαλάρωνε ὁλοένα κάποιο δέσιμο ποὖχε σφιχτοζώσει τὴν ψυχή τους, μιὰ γαλήνη ξαστέρωνε τὰ πρόσωπά τους, τὰ μάτια τους ἀνοίγανε διάπλατα καὶ λαμπερὰ καὶ πηγαίνανε νἀκκουμπήσουν τὸ φῶς τους, γλυκασμένο, ὁλόγυρα: στοὺς κοκκινοφλέβηδες βράχους τῶν λατομείων ποὺ στέκονταν ἐκεῖ μὲ τὶς γνώριμές τους φυσιογνωμίες, σὰ φίλοι ποὺ περιμένουν, καὶ τοὺς βλέπανε νἄρχωνται ἀπὸ μακριὰ... στὶς ἀσβεστωμένες μάντρες μὲ τὶς ρεκλάμες γιὰ γάντια καὶ καπέλλα καὶ κάλτσες πλεχτὲς ποὺ ξεφωνίζανε βουβὰ μὲ θεόρατα γράμματα μὲς τὴ σιγαλιὰ τοῦ βουνοῦ καὶ τῆς κάψας... στὰ χορταράκια τοῦ δρόμου ποὺ γλυκοζοῦσαν κρυμμένα μὲς τὶς πέτρες... στὰ μαυρισμένα τὰ καμίνια... Ὅπως τὰ καμίνια ποὺ τἀφῆναν πίσω τους, ἔτσι κάτι μαῦρο μέσα τους ξεμάκραινε, ἀπόμενε πίσω, σὰ νὰ μὴν εἶχε δύναμη νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ παραπέρα πρὸς τὸ φῶς τὸ ξέχυτο καὶ τὰ λουλούδια....

... Κ' ἔξαφνα μπροστά τους ἄπλωσαν οἱ καταπράσινοι κάμποι τῆς Καλλιθέας μὲ τὰ μυριόχρωμα λουλούδια! Ἄ! τότε λύθηκε πιὰ ὁλότελα ἡ βασκανιὰ κ' οἱ ψυχές τους ἀναγάλλιασαν... Ἡ Λιόλια ἔγινε ἀγνώριστη. Ἄρχισε νὰ τρέχῃ ἔξαφνα ἀκράτητη, σὰ νἄχε κάμῃ φτερά, μέσα στὰ γρασίδια... Ἔσκυβε κ' ἔκοβε ἕνα λουλοῦδι καὶ πάλι σηκωνότανε γλήγορα κ' ἔτρεχε καὶ ξανάσκυβε παρακάτω, σὰ νὰ τὴν ἔστελνε τόνα λουλοῦδι στἄλλο μὲ μαντᾶτα, ἢ λὲς καὶ φοβότανε μήπως φύγουν ἀπὸ 'κεῖ ποὺ στέκονταν ἢ μαραθοῦν — καὶ δὲν τὰ προφθάσῃ... Ὁ Νῖκος ἐρχόταν ἀποπίσω μὲ τὸ βῆμα ἀνοιχτό, κρυφοπηδούμενο, μὲ τὸ πρόσωπο σὰν ἀνθισμένο ἀπὸ μιὰν εὐτυχία ποὖχε ξεσκάσει μονομιᾶς ἀπ' ὅλα τὰ μπουμπούκια: κάθε τόσο, ἄθελα τὸ κορμί του ἔκανε μπροστὰ νὰ τρέξῃ μαζὶ μὲ τὴ Λιόλια, νὰ πάῃ κοντά της — μὰ πάλι σιγάλευε τὰ βήματά του λὲς καὶ τὰ βάραινε ἡ πολλὴ χαρά — —

* Ἀπόσπασμα: Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη.

Τρέχε, κοριτσάκι! τρέχε! καὶ σκῦβε βαθιὰ στὸ χῶμα καὶ μάζευε τὰ λουλούδια τῆς χαρᾶς σου, μήπως καὶ σοῦ μαραθοῦν καὶ δὲν τὰ προφθάσης!... Καὶ πάλι τρέξε! Σὲ κυνηγᾷ ἡ μοῖρα σου· κ' ἐκεῖ ποὺ πᾷς τρέχοντας, πάλι θὰ τηνὲ βρῇς νὰ σὲ περιμένῃ...

Ἄχ, ἡ μοῖρα τῶν κοριτσιῶν! ἀλάλητη εὐτυχία εἶναι ἢ χαλασμός;—ἢ καὶ τὰ δυὸ μαζί!...

Κόβε λουλούδια, κοριτσάκι, κόκκινα λουλούδια σὰν τὸ αἷμα τῶν παρθένων καὶ σὰ χείλια ποὺ τὰ ᾽ματώνουν τὰ φιλιά! Μάζευε κίτρινα ἄστρα σὰν τοὐρανοῦ, γιατὶ σὲ λίγο ἡ ψυχή σου θὰ γίνῃ οὐρανὸς κι αὐτὰ θὰ τὴ φωτίσουνε! Γέμιζε τὴν ποδιά σου ἄσπρους ἀνθοὺς γιὰ στεφάνι στ' ἀθῶο μέτωπό σου, μὰ ξεφύλλισέ τους πάλι, γιατὶ δὲ θὰ προκάμῃς νὰ τὸ φορέσῃς... καὶ τἄνθινα γαλανὰ ματάκια, σκῦβε καὶ παῖρνε τα στὴν ἀγκαλιά σου προτοῦ σὲ ἰδοῦν καὶ κλάψουν... Μὰ σὰν ἀγναντέψῃς ἀπὸ μακριὰ ἀνθισμένες μυγδαλιές, στάσου καὶ κρῦψε τὸ πρόσωπό σου μὲς τὰ χέρια σου, γιατὶ δὲν πρέπει νὰ τὶς ἰδοῦν τὰ μάτια σου...

Καὶ σὺ ποὔρχεσαι τὸ κατόπι ἀγόρι ὁλόλαμπο ἀπὸ νιᾶτα καὶ λαχτάρα, δὲν ξέρεις πὼς εἶσαι ὁ ἥλιος ποὺ τρέχει νὰ πιάσῃ τὸ σύννεφο τἀπαλὸ καὶ ποὺ σὰν τὸ φθάσῃ πέρα στὶς βουνοκορφὲς καὶ τἀγκαλιάσῃ, φλογοκαίγετ' ὅλος ὁ ζαφειρένιος κάμπος κι ὁ ἥλιος γίνετ' ὁ Βασιλιᾶς τοὐρανοῦ καὶ πέφτει καὶ πνίγεται στὴ μεγάλη θάλασσα τοῦ πόθου του;

Χαμήλωνε τῶρα ὁ ἥλιος. Ὁ λόφος τῆς Καστέλλας ἀκόμα φεγγοβολοῦσε κατακίτρινος σὰ θειάφι. Μὰ τά σπίτια τῆς Καλλιθέας κι ὁ ἐλαιῶνας, πιὸ πίσω, καὶ στὸ βάθος πέρα τὸ κόκκινο βουνὸ τοῦ Δαφνιοῦ, τὸ θαμνωμένο σὰν ἀπὸ δασειὰ ὁρμὴ ἐφηβική, παίρνανε τῶρα μιὰ γλύκα τριανταφυλλένια. Ἡ θάλασσα τοῦ Φαλήρου καὶ τῆς Αἴγινας ἤτονε βαθειὰ μαβιά, σὰ νἄχε μεστώσει ὁ πόθος της. Ὁ ἀέρας ἤτονε μαλακός, γεμᾶτος ρευστὸ χρυσάφι σὰν κρασὶ γλυκὸ τῆς Κύπρου...

Ὅταν, ἔτσι τρέχοντας, πέσανε μέσα σὲ κάτι λίμνες ἀπὸ ἀνεμῶνες κόκκινες σὰν αἷμα — γιατ' εἴχανε γεννηθῆ ἀπ' τοῦ Ἄδωνη τὸ αἷμα — ἡ Λιόλια ξεφώνισε ἀπ' τὴν ἀναγάλλιασή της (ποὺ ἀπὸ ᾽κείνην τὴ βραδιὰ τοῦ χοροῦ σχεδὸν ἡ φωνή της δὲν εἶχε ἀκουστῆ):

— Κύριε Νῖκο! Κύριε Νῖκο, ἐλᾶτε! Ἐδῶ ἐλᾶτε νὰ δῆτε πόσες ἔχει. Φέρτε τὸ σουγιᾶ σας νὰ τὶς βγάλωμε μὲ τὸ χῶμα! Γιὰ κυτάξτε καλέ, εἶναι μιὰ θάλασσα κόκκινη! — κι ὅλα τὰ κεφαλάκια τους μαζί!...

Κι ὁ Νῖκος ἔτρεξε, καὶ σκυμμένοι οἱ δυό τους, μὲ τὰ κεφάλια τους μαζὶ σὰν τὶς ἀνεμῶνες, ξερίζωναν τὰ λουλούδια σὰν αἷμα καὶ σὰν χείλια αἱματωμένα ἀπ' τὰ φιλιά. Τί κόκκινα ποὺ ἦταν καὶ τὰ δικά τους τὰ χείλια — καὶ πρὶν ἀκόμα αἱματωθοῦν ἀπ' τὰ φιλιά! Καὶ παρακάτω ηὗραν ἄλλα πάλι κιτρινολούλουδα ποὺ φέγγανε σὰν ἄστρα μὲς τἄ χόρτα... κι ἀπ' αὐτὰ ἔκοβαν, ἔκοβαν κα' γέμιζαν τὶς ἀγκαλιές τους καὶ τἄστρα ἔγερναν ἀπάνω στὰ στήθη τους γιὰ νὰ τὰ φωτίσουν. Καὶ πάλι πετοῦσε ἡ Λιόλια πιὸ πέρα καὶ μάζευε γαλανὰ ματάκια ἄνθινα, ποὺ τὴν κυττάζανε λυπητερὰ καὶ σὰ δακρυσμένα, καὶ γέμιζε τὴν ποδιά της ὅλο μαργαρίτες, χωρὶς νἄχῃ καιρὸ νὰ τὶς ξεφυλλίσῃ, κ' ἔτρεχε κ' ἔκοβε κάτι ἀσπρολούλουδα σ' ἀψηλὰ κλώνια ποὺ ἀνθίζανε δέσμες-δέσμες κ' ἤτανε γεμᾶτα μέλισσες... Δὲν τὰ χωροῦσε πιὰ ἡ ἀγκαλιά της κ' ἡ ποδιά της τὰ λουλούδια κι ἀνασήκωνε καὶ τὴ φουστίτσα της καὶ φάνηκε τὸ μισοφοράκι τἄσπρο χιόνι κ' ἡ παχουλὴ γαμπίτσα της. Μιὰ μέλισσα τὴν εἶδε ἔτσι καὶ πέταξε μὲ βόμβο χαρούμενα τραγουδιστὸ νὰ τὴν τσιμπήσῃ· ἡ Λιόλια ἀπ' τὸ φόβο της ἔβγαλε τὶς φωνὲς κι ἀντὶς νὰ τρέξῃ νὰ φύγῃ, γύρισε πίσω στὸ Νῖκο νὰ τὴ σώσῃ. (Μέλισσα! μικρὲ θεέ, χωρὶς νὰ κεντρίσῃς, ρίχνεις τὴ σαΐτα σου!) Ὁ Νῖκος ἄνοιξε τὰ χέρια του νὰ τσακώσῃ τὴ μέλισσα... Μὰ τοῦ ξέφυγε... καὶ πάλι ἔπιασ' ἡ Λιόλια τὸ τρεχιὸ μέσα στὰ λουλούδια... καὶ κάθε λίγο τοῦ φώναζε τοῦ Νίκου ἀπὸ μακριὰ νἄρθῃ νὰ βγάλῃ ἕνα ὄμορφο ἄνθος μὲ τὴ ρίζα... Οἱ πεταλοῦδες, ποὔχανε γεννηθῆ ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες, ζήλεψαν τὰ λουλούδια της ἢ τὴν πήρανε γι' ἀδελφή τους, ἔτσι ποὺ πετοῦσε ἀπὸ ἄνθος σ' ἄνθος κ' ἔσκυβε ἀποπάνω τους· κ' ἔξαφνα τοὺς ἦρθε νὰ παίξουνε μαζί της καὶ μαζεύτηκαν ὅλες σωρὸ γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι της ποὺ χρύσιζε, μὲ βουβὰ φτεροκοπήματα σὰν πνοὲς ἄσπρες καὶ κίτρινες καὶ γαλάζιες καὶ κόκκινες — σὰν ἄνθη καὶ φλόγες ποὺ πετοῦσαν... Ξαφνίστηκε ἡ Λιόλια κ' ἔκανε γιὰ νὰ τὶς διώξῃ, γελῶντας νευρικὰ ἀπὸ φόβο μαζὶ καὶ χαρά· μὰ δὲν τὰ κατάφερνε μὲ τόνα χέρι ποὺ ἀνέμιζε τὸ σαλάκι, ἴδιο συννεφάκι τριανταφυλλὶ — γιατὶ μὲ τἄλλο βαστοῦσε τὰ λουλούδια μὲς τὴ φούστα της: οἱ πεταλοῦδες δὲν τὸ φοβοῦνταν ὁλότελα τὸ συννεφάκι τὸ ρόδινο, παρὰ νομίζανε πὼς ἔπαιζε κι αὐτὸ μαζί τους καὶ μὲ τόση περισσότερη ὁρμὴ ἔπεφταν ἀπάνω της, ὡς ποὺ ἔφθασε ὁ Νῖκος καὶ τὶς σκόρπισε μὲ τὸ καπέλλο του κ' ἔπιασε μιὰ μεγάλη κόκκινη μὲ κάτι σὰ μάτια παγωνιοῦ στὰ φτερά της καὶ τὴν τρύπωσε μέσα στῆς Λιόλιας τὰ μαλλιά... Καὶ πήγανε παραπέρα ὡς πίσω ἀπ' τὰ σπίτια τῆς Καλλιθέας καὶ πιὸ κάτω ἀπ' τὶς φυλακές, ἴσαμ' ἐκεῖ παρχίζει ὁ ἐλαιῶνας. Μὲ μιᾶς ἡ Λιόλια ἔκαμε «ἄχ! κ' ἔπεσε

μέσα σ' ἕνα χαντάκι ποὔτον ἀψηλὸ χορτάρι φυτρωμένο καὶ τὸ σκέπαζε ποὺ δὲ φαινόταν ὁλότελα. Ἔτρεξε ὁ Νῖκος νὰ τηνὲ σηκώσῃ κ' ἐκεῖ ποὺ τὴν τραβοῦσε ἀπ' τὰ δυό της τὰ χέρια, γονάτισε κι αὐτός, καὶ τὸ στῆθος της, τὸ ζεστὸ καὶ σὰν πουπουλένιο, ἀκκούμπησε ἀπάνω στὸ δικό του καὶ τὰ χείλια του, τὰ φλογισμένα, ἔπεσαν ἀπάνω στὰ δικά της κ' ἡ πνοή της, ποὺ ἤτανε σὰν τοῦ φρέσκου ψωμιοῦ τὴν ἄχνα, τοὔρθε μὲς στὸ στόμα του...

Τότες τὴ Λιόλια τὴν ἔπιασε μιὰν ἀλλοιώτικη τρεμοῦλα:—θυμήθηκ' ἐκεῖνο τὸ βράδυ ποὺ τὴν πρωτοφίλησε ὁ Νῖκος;—τῶρα ἔξαφνα τρόμαξε ἀπὸ τὴν μοναξιὰ ὁλόγυρά της;—ἢ ἔτρεμε καταπῶς τρέμει τὸ φύλλο τῆς λεύκας στὸ κοτσανάκι του μόλις ποὺ ὀρθρίσῃ, πρὶν νἄρθῃ τὸ ἀγεράκι τῆς αὐγῆς νὰ τὸ φιλήσῃ καὶ σὰν τὸ νερὸ ποὺ κοιμᾶται κι ἀπαντέχει τὸν ἥλιο νὰ τὸ χρυσώσῃ;... Μονομιᾶς βρέθηκε ὁλόρθη κι ἄρχισε νὰ τρέχῃ— ὄχι πιὰ νὰ τρέχῃ μοναχά, μὰ νὰ φεύγῃ: ἔτσι φεύγει τὸ ζαρκάδι μπρὸς ἀπ' τὸν κυνηγό, τὸ χελιδόνι μπρὸς ἀπ' τὸ γεράκι...

Κι ἄξαφνα στὰ μάτια της μπροστὰ φάνταξ' ἕνα φέγγος, σὰν ἀπὸ χιόνι σταματημένο ἀνάερο, ἀκίνητο, μὲ μίαν ἀχνὴ ρόδινη γλύκα στὴν ἀσπράδα του καὶ σὰ μέσα σ' ἕνα ἀθώρητο δίχτυ ἀπὸ χρυσὲς ἀχτῖδες. Ἀμυγδαλιὲς ἦταν — τέτοιον καιρὸ ποὺ ὅλες ἔχουνε σχεδὸν ξανθίσει! — μὴν ἦταν οἱ ἀδερφάδες τους οἱ γκοριτζιὲς κ' οἱ ἀγριοκορομιλιές, ποὖναι πιὸ τεμπέλες; ἢ μήπως τὶς εἶχε πάρει ὁ ὕπνος τὶς μυγδαλιὲς κι ἀργήσανε νἀνοίξουν τἄνθινά τους μάτια ἀπ' τὰ βαθιὰ ὀνείρατα τοῦ χειμῶνα! Ἄλλες δὲν ἦταν πουθενά: αὐτὲς μονάχα ἀνθίζανε σ' ὅλον τὸν κάμπο... κ' ἦταν παγεμένες ὅλες μαζὶ κ' ἔσμιγαν τὰ κλαριά τους ἀπὸ πάνω ὡς κάτω σὰν πηχτὰ χιονισμένα ἀπὸ τἄνθη...

Στάθηκε ἡ Λιόλια θαμπωμένη, ἄφωνη!... κ' ἔπειτα σὰ νὰ τὴν τραβοῦσε αὐτὴ ἡ λάμψη ἡ γλυκειά: προχώρησε μὲ βήματα ἀργὰ καὶ μὲ μάτια μαγεμένα...

Σὰ χεροπιασμένες στέκονταν ἕνα γῦρο οἱ μυγδαλιὲς ἕτοιμες νὰ χορέψουν... Μὰ δὲ σαλεύανε, γιατὶ ἀνάμεσά τους ἄνοιγε ἕνα ὁλοστρόγγυλο ἀλωνάκι, ποὺ ζοῦσαν ἐκεῖ ἀπόμονα πανάψηλα χορτάρια καὶ λουλούδια μύρια. Κάτι βάτα, ἀκόμα ξερά, μ' ἀγκύλες, ἦταν ὁλόγυρα πηχτοφυτρωμένα κ' ἔτσι δὲ φαινόταν τίποτ' ἀπ' τὸν κόσμο κι οὔτε κὰν ὁ οὐρανὸς ἀπ' αὐτὸ τὸ λουλουδιασμένο ἀλωνάκι, ποὔμοιαζε κούνια ἢ κρεββάτι νυφικὸ κάτω ἀπ' τὸν ἄσπρο θόλο ποὔκαναν τὰ ὁλάνθιστα κλαριά. Ἀλήθεια εἶχαν κάνει ἄλλον οὐρανὸ δικό τους οἱ μυγδαλιὲς μὲ τἄνθη τῆς παρθενιᾶς ποὺ στέλνει ἡ Περσεφόνη ἀπ' τοῦ Πλούτωνος τὴν κλίνη, κάθε ἄνοιξη, στὶς Κόρες τοῦ ἀπάνω κόσμου.

Ἄχ, μυγδαλιές! γιατὶ νὰ φανερωθῆτε μπρὸς στὰ μάτια τοῦ κοριτσιοῦ ἐνῷ ἔτρεχε νὰ ξεφύγῃ μακριὰ ἀπὸ τἀγόρι! Καὶ γιατὶ νὰ μὴν τὰ κλείσῃ τὰ μάτια της ἡ κόρη, μόνο νἀφήσῃ νὰ τηνὲ σύρῃ τὸ γλυκό σας φέγγος κάτω ἀπ' τοὐρανοῦ σας τὸ λουλουδένιο μεθῦσι...

Καὶ παραμέρισε τὰ βάτα ἡ Λιόλια καὶ πῆγε κάτω ἀπ' τὶς μυγδαλὲς... καὶ ξέχασε ὅλα γύρω της: τὸν κάμπο μὲ τὰ λουλούδια καὶ τὶς μέλισσες ποὺ ἠθέλανε νὰ τὴν τσιμπήσουν καὶ τὶς πεταλοῦδες ποὺ τὴν πείραζαν καὶ τὸ Νῖκο ποὺ τὴν εἶχε φιλήσει... καὶ ξεφώνισε ἀπὸ λαχτάρα γιὰ τοὺς ἀνθοὺς τοὺς ἄσπρους...

Λιόλια μου! Λιόλια μου! Τὸ Νῖκο δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ξεχάσῃς, ἀφοῦ ἔτρεχες νὰ μὴ σὲ πιάσῃ, κι οὔτε νὰ τοῦ φωνάξῃς κρυμμένη μὲς τἄνθινό σου ἄντρο:

— Ἐλᾶτε, Κύριε Νῖκο! νὰ κόψετε μερικὰ κλαδιὰ νὰ πάρωμε μαζί μας.

Κ' ἔφθασε ὁ Νῖκος, σχεδὸν προτοῦ καλὰ-καλὰ νἀποτελειώσῃ τὸ λόγο της—ὁ Νῖκος ποὺ μιὰ δύναμη θεϊκή, βγαίνοντας ἀπ' τὰ ἔγκατα τοῦ κορμιοῦ του, μὰ καὶ συνάμα ἐρχάμενη ἀπέξω του, τὸν ἔσπρωχνε, ἀμάχητη, λὲς καὶ τὸν τραβοῦσε ἀπ' τὰ μαλλιὰ μὲ μιὰ γλυκειὰ ὀδύνη λιγωμένη ποὺ τοὔλυνε τὰ μέλη, μὰ καὶ τοὔδινε μιὰν ὑπερδύναμη φτερωσιά, ἀλλόκοτη, ἄγνωστη ὡς τὰ τῶρα, ἀλάλητη, ὑπέργεια... Ἔφθασε ὁ Νῖκος καὶ παραμέρισε κι αὐτὸς τὰ βάτα καὶ πῆγε κάτω ἀπ' τὶς μυγδαλιὲς... καὶ μόλις βρέθηκε κάτω ἀπ' τὸν ἄνθινο θόλο, ξέχασε κι αὐτὸς ὅλον τὸν ἄλλο κόσμο: καὶ τὴν κάμαρη τῆς ἀρρώστιας τὴν πνιγμένη ἀπὸ τὸν πόνο, καὶ τἀσπρισμένα μάτια τῆς Βεργινίας καὶ τὸν ἑαυτό του ἀκόμα—καὶ δὲν εἶδε ἄλλο μπροστά του, παρὰ τὴ λαχτάρα του ποὔχε ἀνθίσει καὶ γλυκοτραγουδοῦσε... κι ἀγκάλιασε τὴ λαχτάρα του καὶ κυλίστηκε μαζί της στὸ λουλουδισμένο στρῶμα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ

Η ΚΑΣΤΑΝΟΥ

Μέσα στὰ μεσάνυχτα ἕνα φῶς κόκκινο σὰν πυγολαμπίδα ποὺ τρέμει στὴ γῆ. Δίπλα ἕνας ὄγκος μαῦρος, ἀκίνητος, σὰν κομμάτι ἀπὸ σύγνεφο γκρεμισμένο ποὺ ἀποκρυσταλλώθη ἀπὸ τὸν τρόμον τῆς ὥρας. Ἡ Καστανοῦ καὶ τὸ μαγκάλι της. Σκυμμένη ἀπὸ πάνω γυρίζει τὰ κάστανα στὴν σκάρα μὲ τὰ χέρια της ποὺ μοιάζουν σὰν ξεροκαμένα δαυλιά. Ἡ λάμψις τῆς φωτιᾶς δέρνει τὴν κιτρινόμαυρην ὄψι της, ποὺ τὴν σφιχτοτυλίγει ἕνα μαῦρο μαντῆλι. Τὸ μαντῆλι χαμηλωμένο ἐμπρὸς ρίχνει σκοτεινιὰ θανάτου στὰ μάτια της, ποὺ φαίνονται σὰν βγαλμένα. Σπίθες τινάζονται καὶ σβύνουν, φωτίζοντας τὰ κουρέλια της, στρωμένα στὴν ρίζα ξεροῦ δένδρου. Εἶνε ἡ μόνη κίνησις ποὺ δὲν ἐσταμάτησε. Λίθινος ὕπνος παντοῦ, τὰ ἔντομα τρυπωμένα στὶς ὑπόγειες τρύπες των. Στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς σέρνονται ὀκνὲς σκιὲς ἀοράτων πραγμάτων. Ἀπὸ τὸ βάρος τῆς σιωπῆς σκάζουν ἡ πέτρες, φύλλα δὲν ὑπάρχουν γιὰ ν' ἀποσυντεθοῦν τριζοβολῶντας. Τὸ χέρι τῆς μοίρας ἔχωσε στὰ κατάβαθα τῆς ἀφανείας κάθε φανέρωμα ζωῆς. Εἶνε ἡ ὥρα ποὺ δὲν ὑπάρχει ὁ κόσμος παρὰ ὁ σκελετός του. Κι' ὅμως καίει τὸ ταπεινὸ φῶς ἐκεῖ — συντροφιὰ θλιβερὴ τῶν πεθαμένων ὡραίων. Ἀνάφθηκεν ἀπὸ δύο ἀτρόμητα χέρια — τῆς γρηᾶς ποὺ ξενυχτᾷ μὲ ἀνοιχτὸ τὸ μάτι πρὸς τὶς δώδεκα μαυροφόρες ὧρες. Δυνατὴ γρηά. Καταπίνοντας θάνατον ἀγρίεψε ἀπὸ τὴν πολλὴν δύναμιν. Τώρα ἕνα-ἕνα μετρᾷ τὰ μυστήρια ποὺ ἀργοδιαβαίνουν μπροστά της χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ τὴν φοβίσουν. Γιατὶ αὐτὸς εἶνε ὁ προορισμὸς τῶν μυστηρίων: νὰ ἐπιβάλλωνται στοὺς ἀδυνάτους μὲ κάθε τρόπον — μὲ τὴν ὀργή, μὲ τὴν φοβέρα, μὲ τὸν τρόμον. Ὁ οὐρανὸς μαζεύει τὰ σύγνεφά του δίδοντας κακὲς παραγγελίες γιὰ τὴν νέαν ἡμέραν.

Τὸ φῶς ἀκόμα φωτίζει. Ἡ γρηὰ μὲ ἀκίνητα τὰ μάτια στὰ ξυλιασμένα κάστανα — ποὺ συμβολίζουν πιστὰ τὴν ὕπαρξί της — διηγεῖται γιὰ μυριοστὴ φορὰ στὸν ἑαυτό της τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ της. Αὐτὴ μιλεῖ κι' αὐτὴ ἀκούει. Συχνὰ σηκώνει τὴν πτυχωτὴ φούστα της καὶ κρύβει τὸ πρόσωπό της· τότε ἀκούγεται ἕνα πνιχτὸ κλάμα —ἴδιο τὸ πνεῦμα τῆς ἀπελπισίας ποὺ ὀδύρεται σιγαλά. Ὅμως ἡ γρηὰ εἶνε δυνατὴ καὶ δὲν θέλει νὰ γίνῃ περίγελως στοὺς διαβάτας. Κατεβάζει τὸ κουρέλι της καὶ ξαναγυρίζει τὰ κάστανα ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ — καμένα ἀπὸ τὸ πολὺ ψήσιμο. Πότε-πότε φαντάζεται φίλους καὶ δικοὺς ποὺ τὴν ρωτοῦν γιὰ τὸ παιδί της· τότε τὰ χείλη παίρνουν ἕνα τρόμο, μιὰ σπασμωδικὴ κίνησι, ἕνα ὑπέρτατο παράπονο, καὶ τὰ μάτια γυαλιστερὰ στυλώνονται στὸ κενόν, στὶς φασματικὲς παρηγορήτρες, στοὺς φανταστικοὺς δικούς της, στὰ συγνεφένια εἴδωλα ποὺ τῆς μιλοῦν. Ἀρχινᾷ ἡ διήγησις, πειὸ δυνατὰ τώρα, γιατὶ μιλεῖ σὲ πολλούς. Ἔτσι περνᾷ ἡ νύχτα ἡ παράξενη τῶν δραμάτων,—ἐπάνω ἀπ' τὴν φωτιά. Ὡς ποὺ τὸ πρωΐ δυὸ δάκρυα τὴν σβύνουν, τὰ τελευταῖα τῆς γρηᾶς.

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΥΟ ΦΙΡΜΑΝΙΑ ΤΟΥ 1797 ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΑΝΩΝ

Ἐρευνῶν τὸ ἀρχεῖον τοῦ Συνοδικοῦ τῆς βασιλικῆς Μονῆς τῆς Πάτμου, εὗρον μεταξὺ ἄλλων σπουδαίων ἐγγράφων καὶ βεζυρικὸν διάταγμα «πρὸς τοὺς προεστῶτας καὶ ἐπιτρόπους τῶν νησίων καὶ τόπων τῆς Ἄσπρης θαλάσσης» ὅπως ὠνόμαζον τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Τὸ ἔγγραφον, ἐκδεδομένον τὴν 20 Ἀπριλίου τοῦ 1797 ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου καὶ ταυτοχρόνως ἀρχιναυάρχου Γαζῆ Χουσεῖν Πασᾶ ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ναυστάθμου, ἀναφέρεται κυρίως εἰς τοὺς Ἑπτανησίους, τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὴν Βενετίαν. Ἡ Μεγάλη Βεζυρεία διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου κηρύττει πόλεμον ἐξοντωτικὸν κατὰ τῶν Ζακυνθίων, Κεφαλλήνων καὶ Κερκυραίων, ἐπίσης καὶ κατὰ τῶν Κροατῶν καὶ Σκλαβούνων καὶ δὲν δηλοῦται μὲν τὸ αἴτιον τῶν ἀγρίων τούτων διαθέσεων τῆς Πύλης, οὐχ ἧττον ὅμως ἐξ ἄλλου ἐγγράφου, τὸ ὁποῖον εὗρον εἰς τὸ αὐτὸ ἀρχεῖον ἐκ τοῦ βασιλικοῦ φιρμανίου τῆς 1 Ἰουνίου 1797 μανθάνομεν ὅτι «οἱ Σκλαβοῦνοι, Ζακύνθιοι, Κεφαλωνῖται, Χερ[βά]ται καὶ ἄλλοι παρόμοιοι σούδιτοι Βένετοι τολμοῦν διάφορα ἀτοπήματα εἰς τὴν βασιλικὴν ἐπικράτειαν καὶ προσφάτως ἔγιναν αἰτία τῆς ἐν Σμύρνῃ ἀνωμαλίας».

Ἡ ἐν Σμύρνῃ «ἀνωμαλία» τῆς ὁποίας δὲν γνωρίζομεν τὴν φύσιν ἐκ τῶν ἐγγράφων, ἔδωκε τὴν ἀφορμὴν εἰς γενικὸν διωγμὸν κατὰ τῶν ὑπηκόων τῆς Βενετίας. Χαρακτηριστικὸν ὅτι ἡ Πύλη εἰς τὸν διωγμὸν συμπεριλαμβάνει καὶ «τοὺς ἀγάμους Σφακιανοὺς» οἱ ὁποῖοι ἦσαν κατὰ τοὺς χρόνους πρὸ πάντων ἐκείνους τὸ φόβητρον τῆς Ἐπικρατείας.

Δημοσιεύομεν ἐνταῦθα καὶ τὰ δύο ἔγγραφα, διότι ἀπεικονίζουν ἐποχὴν μεγάλων πολιτικῶν μεταβολῶν καὶ ἀναστατώσεων. Σημειωτέον ὅτι τὸ μὲν Α' ἔγγραφον εἶναι τὸ πρωτότυπον, γραμμένον ἑλληνιστὶ ἐν εἴδει πατριαρχικοῦ σιγιλλίου ἔχον τὴν ἐπικεφαλίδα καὶ τὴν ὑπογραφὴν παρομοίας τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων, χωρὶς νὰ παραλειφθῇ καὶ τὸ «ἐλέῳ Θεοῦ» τῶν πατριαρχῶν· τὸ δὲ δεύτερον, τὸ βασιλικὸν φιρμάνιον, εἶναι μετάφρασις ἀνεπίσημος.

Τὰ ἔγγραφα ἔχουν ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς:

Α'

«Γαζῆ Χουσεῖν Πασᾶς ἐλέῳ Θεοῦ Βεζύρης καὶ Καπουδὰν Πασᾶς.

«Προεστῶτες καὶ ἐπίτροποι τῶν νησίων καὶ τόπων τῆς Ἄσπρης θαλάσσης· ἐμάθομεν ὅτι ὅσοι Ζακύνθιοι, Κεφαλωνῖται Σκλαβοῦνοι καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ σούδιτοι Βενετσιᾶνοι ἐδραπέτευσαν ἀπὸ τὴν Σμύρνην, ὅλοι ἐκεῖνοι ἦλθον εἰς τοὺς τόπους τοὺς ἐδικούς σας καὶ ἐκάθισαν, μεταχειριζόμενοι τὸ φυσικόν τους ἐδεπσιζλίκι καὶ τὴν συνειθισμένην τους ἀχρειότητα. Ὅθεν καὶ γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου ἡγεμονικοῦ πουγουρουλδίου προστάζομεν σφοδρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς ὅλους σας κοινῶς, μικροὺς καὶ μεγάλους, ἱερωμένους καὶ λαϊκούς, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νέους καὶ γέροντας, ὅτι, ἂν τολμήσῃ τινὰς ἀπὸ τοὺς Ζακυνθίους, Κεφαλωνίτας, Κορφιάταις, Σκλαβούνους καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ σούδιτους Βενετσιάνους νὰ ἔλθῃ εἰς τοὺς τόπους σας, νὰ μὴν τὸν ἀφήσητε κἂν μήτε τὸ ποδάρι του νὰ πατήσῃ εἰς τὴν γῆν τοῦ νησίου σας· καὶ προσέτι ὅσοι τῆς γενεᾶς ταύτης ἔφθασαν νὰ ἔλθουν εἰς τοὺς τόπους σας ἢ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ἢ πρὸ μερικοῦ καιροῦ καὶ ζοῦν πασιπόσιδες καὶ χωρὶς ἐργόχειρον, ὅλους αὐτοὺς νὰ τοὺς διώξητε ἀπὸ τοὺς τόπους σας κακηγκάκως ἐν διαστήματι ἡμερῶν ἑπτά, ἐὰν μετὰ καλοῦ τρόπου δὲν θέλουν νὰ ἀναχωρήσουν· ὁμοίως νὰ μὴν δέχεσθε εἰς τὸ ἑξῆς Σφακιανούς, καὶ μάλιστα νὰ διώξητε τοὺς εὑρισκομένους εἰς τὸν τόπον σας ἀνυπάνδρους Σφακιανοὺς καὶ Βενετζιάνους.

Ἀσπροθαλασῖται καὶ νησιῶται, ἀνοίξατε τὰ μάτια σας καλὰ νὰ μὴν τύχῃ καὶ τολμήσῃ κανένας ἀπὸ ἐσᾶς ἢ μικρὸς ἢ μεγάλος νὰ κρατήσῃ εἰς τὸν τόπον σας δεφεντεύοντας τὸν παραμικρότερον Βενετσιάνον ἢ ἀνύπανδρον Σφακιανόν, ἢ ἄλλον ἄτακτον, καθότι ἔχομεν δεδομένην ὑψηλήν μας προσταγὴν εἰς τὸν πιστόν μας δοῦλον Τερσανὲ κεχαγιασῆ Μεχμὲτ βέην, ὅπου ὄχι μόνον τὸν διαμείναντα Βενετσιάνον, Σφακιανόν, ἢ ἄλλον τινὰ ἄτακτον ξένον νὰ τὸν σκοτώνῃ παρευθύς, ἀλλὰ καὶ τὸν συμπατριώτην σας, ὅποῦ ἐτόλμησεν ἐναντίον τῆς παρούσης μας ἀποφάσεως, νὰ τὸν κρεμνᾷ εἰς τὴν πόρταν τοῦ ὁσπιτίου του, νὰ γίνωνται δὲ καὶ τὰ παιδιά του σκλάβοι βασιλικοὶ καὶ τὸ τίποτές του μηρί. Προσέτι προστάζομεν ὅποῦ καὶ τῆς πατένταις ταῖς ὁποίαις ἤθελον δίδῃ οἱ κονσόλοι Βενετσιάνοι πρὸς τοιούτους, Κεφαλωνίταις, Ζακυνθίους, Κορφιάταις, Σκλαβούνους, διὰ νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ νησία, νὰ μὴν τῆς γνωρίζετε παντελῶς μήτε νὰ τῆς ἔχετε αὐταῖς τῆς πατένταις, εἰς καμμίαν

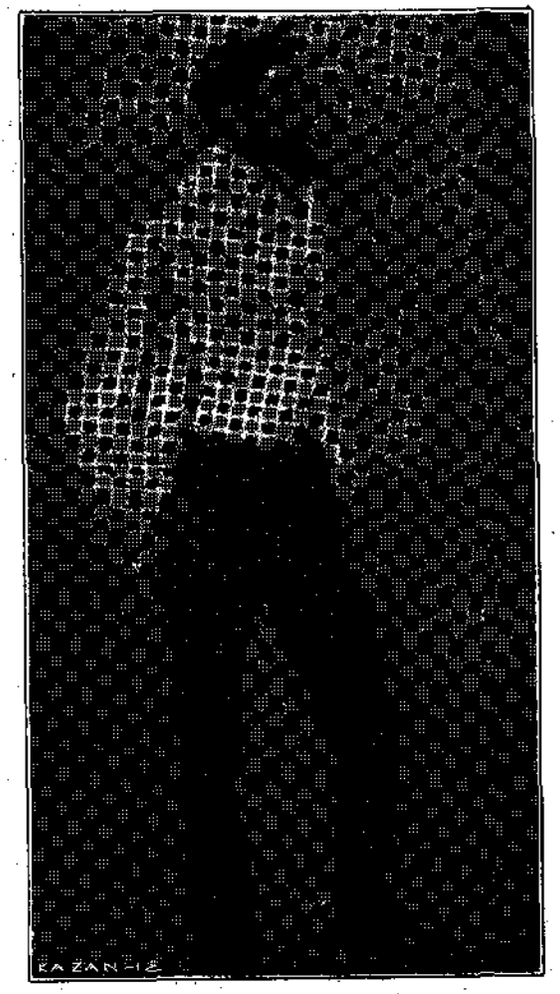

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΥΠΟ Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΥ
Φωτογρ. Ἐπ. Ξανθοπούλου

ΨΑΡΘΠΟΥΛΟ ΣΚΙΤΣΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ-ΚΑΡΑΒΙΑ
Φωτογρ. Ἀπ. Ξανθοπούλου

ὑπόληψιν. Οὕτως ἀποφασίζομεν καὶ οὕτω γενέσθω, ὡς προστάζομεν, ἐξ ἀποφάσεως.

Ἐξεδόθη τὸ παρὸν ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν Διβάνι τοῦ Βασιλικοῦ Τερσανέ, ἐν ἔτει 1797 Ἀπριλίου 20».

Β΄

«1797 Ἰουνίου 1. Μετάφρασις τοῦ ἐκδοθέντος ἤδη ὑψηλοῦ βασιλικοῦ προσκυνητοῦ φερμανίου περὶ Βενετζάνων.

«Ἐπειδὴ οἱ Σκλαβοῦνοι, Ζακύνθιοι, Κεφαλωνῖται, Χερ[βᾶ]ται καὶ ἄλλοι παρόμοιοι σούδητοι Βένετοι, τολμοῦν διάφορα ἀτοπήματα εἰς τὴν βασιλικὴν ἐπικράτειαν, καὶ προσφάτως ἔγιναν αἰτία τῆς ἐν Σμύρνῃ ἀνωμαλίας, προστάζομεν ὅσοι τῶν τοιούτων ἔσωσαν νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Ρωσσίαν, καὶ ἤθελον ἔλθῃ εἰς τὰ μέρη τῆς ἐπικρατείας μας διὰ ὑποθέσεις πραγματείας των, οἱ τοιοῦτοι νὰ γνωρίζωνται, ὡς Ρῶσσοι, ἂν εἶναι γεγραμμένοι, εἰς τὴν Καντζελαρίαν τῶν Κονσόλων τῆς Ρωσσίας, καὶ εἰς τὸ ἐνυπόγραφον τεφτέρι, οἱ δὲ λοιποὶ νὰ μὴν διαφενδεύωνται, ὡς Ρῶσσοι, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰ Ρώσσικα καράβια εἶναι διάφοροι, σούδιτοι Βέννετοι, οἱ τοιοῦτοι νὰ μὴ κρίνωνται ὡς Ρῶσσοι, οὔτε νὰ διαφενδεύωνται ἀπὸ τὸν Κόνσολον τῆς Ρωσσίας, ἀλλὰ νὰ κρίνωνται, ὡς μισθωτοί, εἰς τὰ Ρώσσικα τὰ καράβια, καὶ νὰ καταδικάζωνται εἰς τὰς ἀκαταστάσίας των, καθὼς κατωτέρω φανερώνεται, εἰς τὸ ὁποῖον εὐχαριστήθη καὶ ὁ πρέσβυς τῆς Ρωσσίας μὲ τακρίρι του εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν· οἱ δὲ λοιποὶ Βέννετοι, ὁποῦ εὑρέθησαν ὑπανδρευμένοι, καὶ ἐγκάτοικοι εἰς τὴν βασιλικὴν ἐπικράτειαν, καὶ καταγίνονται εἰς τὰς τέχνας καὶ κιάρια, ἀνήκοντα τοῖς ἐντοπίοις, ὅσοι δὲν ἤθελον δεχθῇ τὸ ραγιαλίκι, νὰ διώκωνται, καὶ ἂν τολμήσουν νὰ ἔλθουν ἐκ δευτέρου, ὡς κλέπτας νὰ τοὺς βάζουν εἰς τὰς ζινδάνια, καὶ φυλακάς, καὶ οἱ γκεμιτζίδες ὁποῦ ἔρχονται μὲ τὰ καράβια τὰ Βιεννέτικα, νὰ μὴ περιπατοῦν ἁρματωμένοι, οὔτε νὰ εὐγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὰ καράβια ἄνευ αἰτίας, οὔτε νὰ διατρίβουν καὶ νὰ κοιμῶνται ἔξω, καὶ ἂν ἤθελον φαίνωνται ἐναντίοι εἰς αὐτὰς τὰς προσταγάς, ἢ κάμουν καμμίαν κακίαν, νὰ μὴν εἶναι καμμιὰ ὑπόληψις εἰς τὸ ὅτι εἶναι Βενετζάνοι, ἀλλὰ καθὼς εἶναι συνήθεια εἰς ὅλας τὰς βασιλείας, οἱ ζαπίται τῶν τόπων νὰ πιάσουν τοὺς τοιούτους νὰ τοὺς φυλακώνουν καὶ νὰ τοὺς παιδεύουν· ὅσοι δὲ Βένετοι εἶναι ἀνύπανδροι καὶ ἤθελον δεχθῇ τὸ ραγιαλίκι, νὰ μὴν τοὺς δέχωνται, ἀλλὰ νὰ τοὺς διώχνουν· οὕτω διαλαμβάνει ἀποφασιστικῶς ὁ ρηθεὶς ὑψηλὸς βασιλικὸς προσκυνητὸς ὁρισμός, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ὁποίου θέλετε ἀκολουθήσει ὅλοι σας, ὡς εὐπειθεῖς ραγιάδες τῆς κραταιᾶς βασιλείας».

Τῶν δύο τούτων ἐγγράφων, τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἀναπληροῖ τὸ ἄλλο, τὸ Α΄ ἐντονώτερον μᾶς παρέχει ἀρκετὰ ζωηρὰν εἰκόνα περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπέβαλλον τὸν νόμον τὰ ὄργανα τῆς διοικήσεως· ὁ Τερσανὲ Κεχαγιασῆ Μεχμὲτ βέης εἶχε τὴν ἐντολὴν καὶ τὸ δικαίωμα, ὄχι μόνον «τὸν διαμείναντα Βενετσιάνον, Σφακιανὸν ἢ ἄλλον τινα ἄτακτον ξένον νὰ τὸν σκοτώνῃ παρευθὺς» ἀλλὰ καὶ τοὺς χριστιανοὺς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους νὰ τοὺς μεταχειρίζεται κατὰ τρόπον τρυφερώτατον· χωρὶς πολλὰς διατυπώσεις συνταγματικῆς διαδικασίας ἠδύνατο τὸν Χριστιανόν, ὅπου ἐτόλμησε νὰ περιποιηθῇ Ἑπτανήσιον ἢ Σφακιανὸν «ἐναντίον τῆς παρούσης μας ἀποφάσεως νὰ τὸν κρεμνᾷ εἰς τὴν πόρταν τοῦ ὀσπιτίου του, νὰ γίνωνται δὲ καὶ τὰ παιδιά του σκλάβοι καὶ τὸ τίποτές του μηρί».

Ἡ ἁπλουστέρα μέθοδος διοικήσεως.

Πάτμος Αὔγουστος 1911. Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

ΑΡΧΑΙΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ — ἔτσι ἀρχίζουν ὅλα τὰ παραμύθια — στὴν ἀρχαία, στὴν πανάρχαιη Ἑλλάδα, ζοῦσε ἕνα φτωχὸ παιδί. Τίποτε δὲν τἄφησε ὁ πατέρας του φεύγοντας γιὰ τὸν κάτω κόσμο, οὔτε ἕνα κομμάτι γῆς δικό του, οὔτ' ἕνα κομμάτι ξερὸ ψωμί. Ὁ χιτῶνας του ἦταν κουρέλι γινομένος, καὶ παπούτσια δὲν φοροῦσε πιά· τὰ σκυλιὰ τοῦ δρόμου τὸ ἔλυποῦντο κ' ἐκεῖνα, ὅταν ἐγύριζε ἔτσι καὶ τοῦ ἄφιναν καμιὰ φορὰ κανένα τους ἀποφαγοῦδι. Μὰ μέσ' στὴ φτώχεια του αὐτή, μέσ' στὴν κακομοιριά του ποὺ δὲν ἦταν πιὰ γιὰ λύπη ἀλλὰ γιὰ συχασιά, κρυβόταν ἕνα χρυσάφι πολύτιμο, κάποιος ἀνεκτίμητος θησαυρός. Καὶ τὸ φτωχὸ παιδὶ τ' δρφανεμένο σκέφθηκε νὰ κόψῃ κομματάκια κομματάκια αὐτὸ τὸ χρυσάφι, νὰ τὸ κάνῃ χρήματα καὶ νὰ ζήσῃ σὰν ἄνθρωπος. Γιατί τάχα νὰ χαίρεται μόνον αὐτὸς τὴν τέχνην του, νὰ καμαρώνῃ μονάχος του ὅσα, θωρῶντας γύρω του, πιάνοντας μὲ τὴν φαντασία του μετέβαλλε σὲ εἰκόνες γεμάτες ζωή;

Κι' ὅσου ἔβλεπαν τὴν ἐργασία του αὐτή, τὴν ὡραία ἐργασία του, μποροῦσε νὰ μὴ τοὺς ἀρέσῃ, νὰ μὴν πάρουν κάποια του ζωγραφιά;

Μὰ τὸ παιδὶ ἦταν πολὺ ἄγνωστο, πολὺ ἄσημο, πολὺ φτωχό· κανεὶς δὲν γύριζε νὰ κυτάξῃ ὅσα δημιουργοῦσε μὲ τόση ἀγάπη, μὲ τόση χαρά, μὲ τόση ἐλπίδα· κανεὶς δὲν τὸ πρόσεχε σὰν περνοῦσε ἀπ' τὴν ἀγορὰ ξυπόλυτο, νηστικό.

Κ' ἐκεῖνο τὸ κακόμοιρο τραβοῦσε τὸν δρόμο του· περπατοῦσε, περπατοῦσε ὧρες ὁλόκληρες ὡς ποὺ ἔφθανε μακρυά, μακρυὰ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους, ἐκεῖ ποὺ δὲν ἄκουε τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ σύρσιμο τῆς σαύρας στὸ χόρτο καὶ τὸ πάτημα τοῦ ἀγριμιοῦ πού, μόλις τὸν ἔβλεπε, ἔφευγε δειλό. Ἀποκαμωμένο καθόταν σὲ μιὰ πέτρα, κι' ἡ φύσις, ποὺ μόνον αὐτὴ τ' ἀγάπαε θερμά, τοῦ ἀποκάλυπτε κάθε λεπτό, κάθε ὥρα στὸ βούϊσμα τῆς σφύκας, στὸ πέσιμο τοῦ φύλλου, στὸ πέρασμα τῶν συννέφων ἕνα ἕνα τ' ἀναρίθμητα μυστικά της, τὰ μεγαλοπρεπῆ της θέλγητρα, τὶς ἄπειρές της χάρες.

Κ' ἔτσι κυλοῦσε ἡ ζωή του· δὲν εἶχε καμιὰν ἄλλη σκέψι ἐκτὸς ἀπ' τὶς εἰκόνες του, δὲν ἀγαποῦσε τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπ' αὐτές. Ἔμοιαζε μὲ τ' ἀγρίμια ποὺ ἀπαντοῦσε στὴν ἐρημιά, μὲ τὸ πουλὶ ποὺ χωρὶς νὰ ρωτήσῃ κανέναν, ἄνοιγε τὰ φτερά του κ' ἔφευγε μακρυά. Τί τὸ ἔμελε ἂν οἱ ἄνθρωποι νοιάζοντο πιὸ πολὺ γιὰ τὰ σκυλιά τους παρὰ γι' αὐτόν.

Καὶ μιὰ μέρα — ποιὰ ἦταν οὔδ' ὁ ἴδιος δὲν ἤξερε — ἀγάπησε μιὰν ἀληθινὴ ζωγραφιά. Τώρα πιὰ τὶς ξέχασε τὶς ἄλλες ποὺ δημιουργοῦσε ὁ ἴδιος, τοῦ ἐφαίνοντο τίποτε, μηδαμινές· ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, μὲ τὰ πόδια ματωμένα ἀπ' τὸν πολὺ δρόμο, δὲν κύταζε πιὰ πόσο ἀλλοιώτικα πράσινο ἦταν τὸ ἕνα φύλλο ἀπ' τ' ἄλλο, ἀλλὰ κλείνοντας τὰ μάτια του ἔβλεπε ἐκείνην, νἄρχεται ἀπὸ μακρυὰ πάνω σὲ ρόδινο σύννεφο· τὴν ἔβλεπε νὰ καταβαίνῃ σὰν

ΣΚΙΤΣΟ ΚΛΕΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΗ

ἀέρας στὴν γῆ, στ᾽ ἄγγισμά της τ᾽ ἀγκάθι νὰ γίνεται ρόδο, ἡ ξέρα κρυσταλλένιο ρυάκι, κι᾽ αὐτός, ἀνθρώπινο κουρέλλι, βασιλιᾶς-θεός. Τὴν ἔνοιωθε στὸν πυρετὸ αὐτὸν τῆς φαντασίας του καθισμένην κοντά του, τὴν ἔκανε κυρά του βασίλισσα σωστή, ἑτοίμαζε τὸν πιὸ ὑπέρλαμπρο θρόνο γιὰ τὴν ἄφθαστη ὀμορφιά της, χωρὶς ὅμως νὰ ξέρῃ καὶ ποῦ θὰ τὸν στήσῃ.

Στὴ γῆ; τοῦ φαινόταν ταπεινὴ καὶ χυδαία· στὴ θάλασσα; τὴν εὕρισκε βρώμικη, σκοτεινή· στ᾽ ἀστέρια; ἦσαν πολὺ χαμηλὰ γιὰ κείνη· στὸν Ὄλυμπο; ἄ! τῶξερε καλά,—ἐκεῖ θὰ τὴν ζήλευαν κι᾽ ἡ θεές. Ποῦ λοιπόν, ποῦ ἔπρεπε νὰ τὴν καθήσῃ γιὰ νὰ πέσουν ὕστερα μπροστά της καὶ νὰ προσκυνήσουν ἄφωνοι τὴν ἀγάπη του, αὐτοὶ ποὺ τὸν κλωτσοῦσαν τώρα;

Μόνον στὴν φαντασία του, μονάχα ἐκεῖ μέσα· καὶ ἀμέσως τῆς ἑτοίμασε τὸν θεϊκὸ τόπο ποῦχε γι᾽ αὐτὴν προορίσει. Τότε ἀπὸ φόβο μὴν ἡ ζωγραφιὰ σβύσῃ ἀπὸ μπροστά του, ἄρχισε νὰ τρέχῃ, νὰ φεύγῃ σὰν ἀέρας γιὰ νὰ φθάσῃ ὅσο πιὸ γλήγορα μποροῦσε στὸ σκοτεινό του ἐργαστῆρι ποὺ μύριζε φτώχεια καὶ μοῦχλα.

Ὧρες, ὧρες ὁλόκληρες δὲν ἐσήκωσε τὸ κεφάλι ἀπ᾽ τὴν δουλειά, ζωγράφιζε, ζωγράφιζε ἀδιάκοπα χωρὶς νὰ καταλαβαίνῃ τί. Ἦταν ὁλόκληρος δοσμένος στ᾽ ὄνειρό του, ἡ μορφὴ ποὺ βρισκότανε πάντα μπροστά του, τὸν εἶχε ὑπνωτίσει καὶ αὐτὴ ὁδηγοῦσε τὸ χέρι του.

Ἄτακτα ἀνεβοκατέβαινε τὸ στῆθος του, ταραγμένο ἀπ᾽ τὴν εὐτυχία καὶ τὸ πάθος, ἄγρια ἄστραφταν τὰ μάτια του ἀπ᾽ τὴν φωτιὰ ποῦχε καμίνει μέσα του γίνει, γλυκὰ χαμογελοῦσε τὸ χεῖλι του στ᾽ ὄνομά της, κ᾽ ἔβγαζε ἀφροὺς τὸ στόμα του ἀπ᾽ τὸν πόθο.

***

Βαρυεστησμένος ὁ Ζεὺς ἀπ᾽ τὴν μονότονη ζωὴ τοῦ Ὀλύμπου ἐζήταε συχνὰ νὰ ξεχαστῇ — παρ᾽ ὅλην τὴν ζηλοτυπία τῆς συζύγου του — στὴν ἀγκάλη τῆς Σεμέλης ἢ καμιᾶς ἄλλης ὡραίας θνητῆς. Καὶ πολλὲς φορὲς πηγαίνοντας ἢ γυρίζοντας ἀπ᾽ τὶς ἐρημικὲς αὐτὲς συνεντεύξεις ἐκύταζε γύρω του νὰ ἰδῇ ἂν διασκεδάζῃ κι᾽ ὁ ἄλλος κόσμος, ἂν ἀγαπᾷ, ἂν πονῇ.

Πὼς ὑπῆρχε φτώχεια στὴν γῆ τῶξερε βέβαια, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν νοιάζῃ γιὰ ὅσους ὑπόφεραν ἀφοῦ αὐτὸς εἶχε ὅλα τὰ καλά.

Κ᾽ ἔτσι ἔστρηψε τὸ πρόσωπό του ἀλλοῦ ὅταν ὁ δρόμος του τὸν ἔφερε μπρὸς σὲ μιὰ χαμοκέλα, σὲ μιὰ κάμαρα κάθυγρη, σκοτεινή, ποὺ καὶ τὰ ποντίκια θὰ δίσταζαν νὰ φωλιάσουν.

Ὁ ἥλιος, ὁ παντοδύναμος, ἀγωνίζετο νὰ ρίξῃ καὶ τὴν πιὸ μικρή του ἀκτίνα ἐκεῖ μέσα, κι᾽ ὁ ἀέρας ἔπρεπε νὰ κοπιάσῃ πολὺ γιὰ νὰ τρυπώσῃ ἀπ᾽ ἕνα στενὸ μικρὸ φεγγίτη.

Ὕστερα ὅμως ὁ θεὸς παραξενεύθη καὶ μ᾽ ὅλη τὴν συχασιὰ ποὺ τὸν ἔπιασε, θέλησε νὰ μάθῃ ποιὸ ἀπ᾽ τὰ πλάσματά του μπορεῖ νὰ κάθεται ἐκεῖ.

Ἀόρατος, ἀθόρυβα ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ χαμηλόνωντας τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ μπῇ μέσα, αἰσθάνθηκε μιὰ στιγμὴ τὴν ἀναπνοή του νὰ πιάνεται ἀπ᾽ τὸν μυχλιασμένο ἀέρα ποὔβγαινε ἀπὸ κάθε γωνιά.

Μὰ ἡ περιέργειά του ἦτο μεγάλη καὶ προχώρησε. Τότε, καθὼς τὰ μάτια του ἄρχισαν νὰ συνηθίζουν στὸ λιγοστὸ ἐκεῖνο φῶς τοῦ ὑπογείου, διέκρινε σ᾽ ἕναν τοῖχο σωριασμένες τὶς εἰκόνες τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ.

Κεντήθηκε τότε πιὸ πολὺ ἡ περιέργειά του καὶ ἄρχισε νὰ κυτάζῃ κάθε μιὰ προσεκτικά· τί παράξενα, τί παράξενα πράγματα ποὺ ὑπῆρχαν στὸν κόσμο του· μιὰ ποντικότρυπα ἔκρυβε τόσους θησαυρούς.

Τὸ κεφάλι ποὺ γέννησε τὴ σοφία ἄρχισε νὰ σκοτίζεται.

Ἔξαφνα σκοτεινιάζει τὸ πρόσωπό του μέσ᾽ τὴν ἀνήλιαγην ἐκείνη τρώγλη, τὰ θεϊκά του χέρια κρατοῦν μιὰ ζωγραφιὰ λουσμένη ὁλόκληρη στὸ φῶς, πλημμυρισμένη ἀπ᾽ τὴν πρασινάδα, τριγυρισμένη ἀπὸ θάλασσα, γεμάτην ἀνθοὺς καὶ μπουμπούκια π᾽ ἀρκεῖ νὰ τἄβλεπε κανεὶς γιὰ νὰ μεθύσῃ ἀπ᾽ τ᾽ ἄρωμά τους.

Μιὰ βλασφημία βγῆκε ἀπ᾽ τὰ χείλη του. Ἕνα τέτοιο πρᾶγμα, ἕνα τέτοιον τόπο, οὔτε ὁ ἴδιος δὲν ἐφαντάσθηκε ποτέ. Ἄ! δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀλλοιῶς, ἡ γῆ του ἔπρεπε νὰ πλουτισθῇ μ᾽ ἕνα τέτοιο στολίδι· κι᾽ ἀθόρυβα ὅπως ἦλθε, ἄφησε ὁ θεὸς μὲ τὴν εἰκόνα στὰ χέρια τὴν μυχλιασμένη καμαροῦλα τοῦ φτωχοῦ.

***

Ὁ ἀέρας ἐτάραζε δυνατὰ τὸν πόντο, καὶ τὸ Ἰόνιον ἀφρισμένο ἔστελνε μερικὲς πιτσιλάδες στὸν Δία ποὺ βιαστικὸς περνοῦσε ἀπὸ πάνω του, ἐνῷ ὁ Ὄλυμπος χωμένος στὰ σύννεφα περίμενε τὸν κραταιό του δεσπότη.

Ὁ Ζεὺς ἐκύταζε προσεκτικὰ γύρω του, κι᾽ ὅταν κάπως μακρύτερα ξεχώριζε τὰ νεφελοσκεπασμένα του παλάτια, ἔνοιωσε μέσα του τὴν ἐπιθυμία νὰ ξαγναντεύῃ κάθε ὥρα ἀπ᾽ τὸν ψηλό του θρόνο τὴν ζωγραφιὰ αὐτήν.

Τότε προχωρῶντας ἀκόμη λίγο ἦλθε καὶ στάθηκε πάνω ἀπ᾽ τὴν θάλασσα ποὺ βρέχει τὴν Ἤπειρο κ᾽ ἐκεῖ ἄφησε νὰ πέσῃ ἀπ᾽ τὰ χέρια του στ᾽ ἀγριεμένα κύματα ἡ εἰκόνα ποὺ ᾽χε πάρει ἀπ᾽ τὸ ἀνήλιο ἐργαστῆρι.

Τὴν ἄλλη μέρα, ὅταν ἡ νύχτα τράβηξε καὶ τὴν τελευταία πτυχὴ τοῦ σκοτεινοῦ της πέπλου, μεσ᾽ ἀπ᾽ τὰ γλαυκὰ νερὰ τοῦ Ἰονίου ξεπρόβαλλε στὸν ἥλιο τῆς Ἑλλάδος ἕνα νησὶ ὅμοιο μ᾽ ἐκεῖνο ποὺ ὁ ξυπόλυτος καὶ πεινασμένος καλλιτέχνης εἶχε ζωγραφίσει γιὰ τὴν ἀγάπη του.

Κι᾽ ὡς σήμερα — ὅπως τὸ πόθησε ἐκεῖνος — μαγεύει, ξετρελλαίνει ὅλους ἡ Κέρκυρα.

[Μετάφρασις ΡΑΧΗΛ] ΒΥΛΛΕΜ ΒΑΝ ΣΚΕΡΝΕΤ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΒΕΑΤΡΙΚΗ*

ΘΑΥΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

[Ἡ ἴδια σκηνοθεσία. Ἡ μεγάλη θύρα τοῦ μοναστηριοῦ ξανάκλεισε κι᾽ ὅλα τὰ παράθυρα τοῦ διαδρόμου εἶναι ἀνοιγμένα στὶς πρῶτες ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Πρὶν σηκωθῇ ἡ αὐλαία, ἀκούονται οἱ τελευταῖοι ἦχοι τῆς καμπάνας ποὺ σημαίνει τὸν ὄρθρο. Μόλις σηκώνεται ἡ αὐλαία, βλέπει κανεὶς τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου νὰ ἐμψυχώνεται, σὰν νὰ ξυπνᾷ ἀπὸ ἕναν μακρὺ θεῖον ὕπνο, νὰ κατεβαίνῃ τὰ σκαλιὰ τοῦ βάθρου, νὰ πλησιάζῃ τὰ κάγκελα, καὶ νὰ φορῇ ἀπάνω ἀπὸ τὴ δόμπα της καὶ τὴ λαμπερὴ κόμη της, τὸ μανδύα καὶ τὸν πέπλο ποὺ ἄφησεν ἡ Βεατρίκη.—Ἔπειτα γυρίζει πρὸς τὰ δεξιὰ ἁπλώνοντας τὸ χέρι της, καὶ ἀπὸ τὴ θύρα τῆς ἐκκλησίας ποὺ ἀνοίγει στὸ κίνημά της βλέπει κανεὶς τὶς λαμπάδες τοῦ ἱεροῦ νὰ ἀνάβουν μαγικὰ μία μία.— Ὕστερα ζωηρεύει τὸ φῶς τοῦ λύχνου, καὶ παίρνοντας ἀπὸ τὸ βάθρο, τὸ πανέρι μὲ τὰ δοῦχα ποὺ πρέπει νὰ μοιραστοῦν στοὺς πτωχούς, προχωρεῖ τραγουδώντας πρὸς τὴ μεγάλην ἐξώθυρα].

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [τραγουδώντας].

Σὲ κάθε μιὰ ψυχὴ
ποὺ κλαίει, σὲ κάθε κρῖμα,
τὰ ἐλεητικά μου χέρια
ἀνοίω μεσ᾽ ἀπ᾽ τ᾽ ἀστέρια.

Κρῖμα δὲν ζεῖ, ἡ ἀγάπη
γι᾽ αὐτὸ ἂν παρακαλέσῃ·
καμιὰ ψυχή, ἡ ἀγάπη
ἂν κλάψῃ, δὲ θὰ πέσῃ.

Κ᾽ ἡ ἀγάπη, ἂν παραδέρνῃ
στοῦ κόσμου ἐδῶ τὴν πλάνη,
τὰ δάκρυα της μὲ βρίσκουν,
τὰ δάκρυα της δὲ χάνει...

[Ἐνῷ διαρκοῦν ἀκόμη τὰ τελευταῖα λόγια αὐτοῦ τοῦ τραγουδιοῦ, ἕνα χέρι δειλὸ ἐχτύπησε στὴν πόρτα τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ Παρθένος ἀνοίγει τὰ δυὸ θυρόφυλλα, καὶ φαίνεται στὸ κατώφλι μιὰ μικρὴ κόρη, ξυπόλυτη, πολὺ φτωχὴ καὶ κουρελιάρα. Μισοκρύβεται πίσω ἀπὸ τὸν βαλανιδένιο θυροπαραστάτη, βγάζοντας μόνο τὸ κεφάλι καὶ κυτάζοντας τὴν Παρθένα μ᾽ ἔκπληξη].

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Καλημέρα, Ἀλλέτη. — Γιατί κρύβεσαι;

ΑΛΛΕΤΗ [πλησιάζοντας καὶ κάνοντας τὸ σταυρό της τρομαγμένη κι᾽ ἐκστατική].—Ἀδελφὴ Βεατρίκη, εἶστε πιὸ ὡραία ἀπὸ ᾽κείνη!...

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι ἡ μέρα τοῦ Κυρίου κ᾽ εἶμαι πολὺ εὐτυχισμένη...

ΑΛΛΕΤΗ — Γιατί ἐβάλατε φῶς στὸ φόρεμά σας;

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι παντοῦ ὅταν βγαίνει ὁ ἥλιος...

ΑΛΛΕΤΗ — Γιατί ἐβάλατε ἄστρα στὰ μάτια σας;

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι συχνὰ στὸ βάθος τῶν ματιῶν ποὺ δέονται...

ΑΛΛΕΤΗ—Γιατί βάλατε ἀκτῖνες στὰ χέρια σας;

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Εἶναι πάντα στὰ χέρια ποὺ κάνουν ἐλεημοσύνη...

ΑΛΛΕΤΗ — Ἤρθα ὁλομόναχη....

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ποῦ εἶναι οἱ φτωχοί, οἱ ἀδελφοί μας;

ΑΛΛΕΤΗ — Δὲν τολμοῦν νἄρθουν ἀπὸ τὸ σκάνδαλο.

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ποιὸ σκάνδαλο;

ΑΛΛΕΤΗ — Εἶδαν τὴ Βεατρίκη ἀπάνω στὸ ἄλογο τοῦ Πρίγκηπα.

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Δὲν ὁμοιάζω καθόλου μὲ τὴν ταπεινὴ Βεατρίκη;

ΑΛΛΕΤΗ — Λένε πὼς τὴν εἶδαν καὶ τοὺς μίλησε...

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν τὴν εἶδε καὶ δὲν ἄκουσε τίποτε.... [Παίρνει τὴν κόρη στὴν ἀγκαλιά της καὶ τῆς δίνει ἕνα φίλημα στὸ μέτωπο]. Ὤ! μικρή μου Ἀλλέτη!... Ἐσὲ μονάχα σήμερα μπορῶ ν᾽ ἀγκαλιάσω.... Ἡ ἀθῳότης κατάλαβε τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν τρομάζει καθόλου.... [Κυττάζοντας τὴν Ἀλλέτη στὰ μάτια]: Πόσο ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ εἶναι καθαρὴ ὅταν τὴ βλέπει κανεὶς ἔτσι! Οἱ ἄγγελοι εἶναι πιὸ ὡραῖοι, ἀλλὰ δὲν ἔχουν καθόλου δάκρυα.... Πήγαινε, πήγαινε, φτωχό μου παιδί, ἀκούω νὰ περνοῦν οἱ δικοί σου στὸ βάθος τοῦ μέλλοντος καὶ θὰ γνωρίσῃς τὸν ἀριθμό τους.... [Ἀφίνοντας κάτω τὴν Ἀλλέτη]. Ποῦ εἶναι οἱ φτωχοὶ οἱ

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Νοεμβρίου.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΠΑΥΛΟΥ ΣΟΥΩΝ

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [δίνοντάς του ένα μανδύα πού λάμπει καθώς τὸν βγάζει ἀπὸ τὸ πανέρι]. — Δὲν πρέπει πιὰ νὰ συλλογίζεστε τὰ φαντάσματα τῆς νύχτας.

ΕΝΑΣ ΣΑΚΑΤΗΣ [προχωρώντας μὲ τὴ σειρά του, ἐνῷ ἀκουμπᾷ στὰ δεκανίκια του]. — Ἀδελφή μου, ἐβάλαμε κακὲς ἰδέες...

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [βγάζοντας ἀπ' τὸ πανέρι ἕνα ἄλλο φόρεμα πού φαίνεται σὰν νὰ σκεπάζεται ἀπὸ πετράδια]. — Ἀδελφέ μου, ἀνοίξτε τὰ μάτια, εἶναι ἡ ὥρα τῆς συγχωρήσεως...

ΜΙΑ ΦΤΩΧΗ ΓΥΝΑΙΚΑ — Ἀδελφή μου, μοῦ χρειάζεται ἕνα σάβανο γιὰ τὴ μητέρα μου...

ΜΙΑ ΑΛΛΗ — Ἀδελφή μου, ἐλεημοσύνη γιὰ τὸ νεογέννητό μας...

[Οἱ φτωχοὶ μαζεύονται ὅλοι μαζί, ἀχόρταστοι, βογκώντας, μὲ τὰ χέρια ἁπλωμένα, γύρω ἀπὸ τὴν Παρθένα, ἡ ὁποία σκύβοντας ἀπάνω ἀπὸ τὸ πανέρι βγάζει μ' ἀφθονία φορέματα ἀπ' ὅπου ἀναπηδοῦν ἀκτῖνες, πέπλα πού ἀκτινοβολοῦν, λινὰ πού εἶναι ὁλοφάτεινα. Κι' ὅσο αὐτὴ βγάζει, τόσο ξεχειλίζει τὸ πανέρι πλέον ἄφθονο, ἀπὸ στόφες, περισσότερο πολύτιμες καὶ περισσότερο λαμπρὲς καί, σὰν μεθυσμένη ἀπὸ τὸ ἴδιο της τὸ θαῦμα, ἐνόσω τοὺς μοιράζει τοὺς θησαυρούς της, καὶ γεμίζει τὰ χέρια, καὶ σκεπάζει τοὺς ὤμους, καὶ περιτυλίζει τὰ παιδιὰ μὲ ὑφάδια ἀστραφτερά, ἡ Παρθένος λέει:]

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ — Ἐλᾶτε ὅλοι!... ἐλᾶτε ὅλοι!... Νὰ τὸ ὠχρὸ σάβανο καὶ τὰ σπάργανα πού γελοῦν!... Εἶναι ἡ ζωὴ κι' ὁ θάνατος, κ' εἶναι ἀκόμα ἡ ζωή!... Ἐλᾶτε ὅλοι, ἐλᾶτε ὅλοι, εἶναι ἡ ὥρα τῆς ἀγάπης κ' ἡ ἀγάπη εἶναι ἄπειρη! Ἐλᾶτε ὅλοι, βοηθᾶτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, συγχωρῆστε ὅσους σᾶς πρόσβαλαν, κι' ἀνακατῶστε στὴ ζωὴ τὶς εὐτυχίες σας καὶ τὰ δάκρυά σας!... Ἐλᾶτε, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, προσεύχεσθε γι' αὐτοὺς ποὺ πέφτουν!... Ἐλᾶτε ὅλοι, πάρτε τα ὅλα, ὁ Κύριος δὲ βλέπει καθόλου τὸ κακὸ πού κάμνει κανεὶς χωρὶς μῖσος... Ἐλᾶτε ὅλοι, συγχωρᾶτε, δὲν εἶναι κανένα κρῖμα πού ἡ συγχώρηση δὲ σβύνει!...

[Τώρα οἱ φτωχοὶ θαμπωμένοι, χαμένοι, εἶναι σκεπασμένοι μὲ λαμπερὰ φορέματα. Μερικοὶ φεύγουν πρὸς τὴν ἔξοχή· κινώντας στόφες πού λαμποκοποῦν ἀπὸ πετράδια καὶ βγάζοντας χαρούμενα οὐρλιάσματα. Ἄλλοι, θρηνώντας μὲ ἀναφυλλητὰ ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, τριγυρίζουν τὴν ἁγία Παρθένα καὶ ζητοῦν νὰ τῆς φιλήσουν τὰ χέρια. Ἀλλὰ οἱ περισσότεροι, σιωπηλοὶ καὶ σὰν χτυπημένοι ἀπὸ θεῖον τρόμο, εἶναι γονατισμένοι στὸ κεφαλόσκαλο καὶ μουρμουρίζουν προσευχές. Τότες ἕνα χτύπημα καμπάνας ἀντηχεῖ· τὸ πανέρι εἶναι ξαφνικὰ ἀδειανὸ κ' ἡ Παρθένος, παραμερίζοντας σιγὰ τοὺς φτωχοὺς ποὺ τὴ σφίγγουν, κλείνει πίσω τους τὰ θυρόφυλλα].

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [κλείνοντας τὴ θύρα]. — Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, ἀδελφοί μου, εἶναι ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς...

[Ἀκούεται ἀκόμη πίσω ἀπὸ τὴν κλεισμένη θύρα τὸ μουρμούρισμα τῆς προσευχῆς τῶν πτωχῶν πού μεταμορφώνεται σιγὰ σιγὰ σ' ἕνα δυσκολοδιάλυτο τραγοῦδι εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκστάσεως. Ἕνα δεύτερο, ἔπειτα ἕνα τρίτο χτύπημα καμπάνας ἀντηχεῖ, καί, ἀπὸ τὴν ἀριστερὴν ἄκρα τοῦ διαδρόμου, ἔρχονται οἱ μοναχές, μὲ τὴν ἡγουμένισσα μπροστὰ καὶ προχωροῦν κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους γιὰ νὰ μποῦν στὸ παρεκκλῆσι.

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [σταματώντας μπροστὰ στὴν Παρθένα, πού μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο καὶ τὰ χέρια σταυρωμένα ἀπάνω στὸ στῆθος, περιμένει κοντὰ στὴν κλεισμένη θύρα]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, αὐτὸν τὸ μῆνα τοῦ ἡλιοῦ, ἐσήμανε ὄρθρος ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας πρὶν τὶς τρεῖς. Θὰ νηστέψετε τρεῖς ἡμέρες καὶ θὰ προσευχηθῆτε τρεῖς νύχτες στὰ πόδια τοῦ ἀγάλματος τῆς Παρθένου μητέρας.

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ [κάνοντας ὑπόκλισι μένα σημεῖο συναινέσεως πολὺ ταπεινῆς]. — Ὁ Θεὸς ἂς εἶναι δοξασμένος, Μητέρα μου...

[Ἡ ἡγουμένισσα ἐξακολουθώντας τὸν δρόμο της φτάνει κοντὰ στὸ βάθρο πού τὸ ἔκρυβεν ὁ τοῖχος ἀπάνω στὸν ὁποῖον στηρίζεται ὁ θόλος τῆς θύρας. Πάει νὰ γονατίσῃ ὅταν σηκώνοντας τὰ μάτια σταματάει, βγάζει μιὰ φωνή, ἀφίνει νὰ πέσῃ τὸ βιβλίο κ' ἡ πατερίτσα πού βαστοῦσε, κάνει ἕνα κίνημα ἀνείπωτης ἐκπλήξεως καὶ φρίκης].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Δὲν εἶν' ἐδῶ πειά!...

[Ἀνήσυχες, ἔπειτα τρελλὲς οἱ μοναχὲς τρέχουν, περιτριγυρίζουν τὴν ἡγουμένισσα, σπρώχνονται γύρω στὸ βάθρο κι' ἄφοῦ πέρασεν ἡ πρώτη στιγμὴ τῆς καταπλήξεως, ἡ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, ἀγανακτισμένες, τρομαγμένες, θρηνώντας, ὄρθιες, γονατισμένες, πεσμένες προύμυτα ἢ τρικλίζοντας, μιλοῦν, φωνάζουν, ἀναστενάζουν ὅλες μαζί].

ΟΙ ΜΟΝΑΧΕΣ — Δὲν εἶν' ἐδῶ πιά! Ἡ Παρθένος χάθηκε!... ἔκλεψαν τὸ εἰκόνισμα! Οἱ ἀσεβεῖς, οἱ ἀσεβεῖς! Μητέρα μας, Μητέρα μας! Ἱεροσυλία, ἱεροσυλία! Μητέρα μου τί μέλλομε νὰ κάνουμε; τὸ μοναστήρι εἶναι βεβηλωμένο! Ἱεροσυλία! Ἱεροσυλία! Ὁ οἶκος θὰ πέσῃ! Ἱεροσυλία! Ἱεροσυλία!

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [φωνάζοντας]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη!...

[Ἡ Παρθένος προχωρεῖ καὶ στέκεται κοντὰ στὴν ἡγουμένισσα, μπροστὰ στὸ βάθρο. Στυλώνει τὰ μάτια της στὸ μέρος πού βρισκόταν τὸ εἰκόνισμά της, καὶ σὰν κλεισμένα στὸν ἐξωτερικὸ κόσμο, τὸ πρόσωπό της καὶ τὰ ἀκίνητα μάτια της ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ ἕνα εἶδος σιωπῆς καὶ ἐλπίδας χωρὶς πάθος].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, ἐσεῖς εἴχατε τὴ φύλαξή της. Χρωστοῦσατε ν' ἀγρυ-

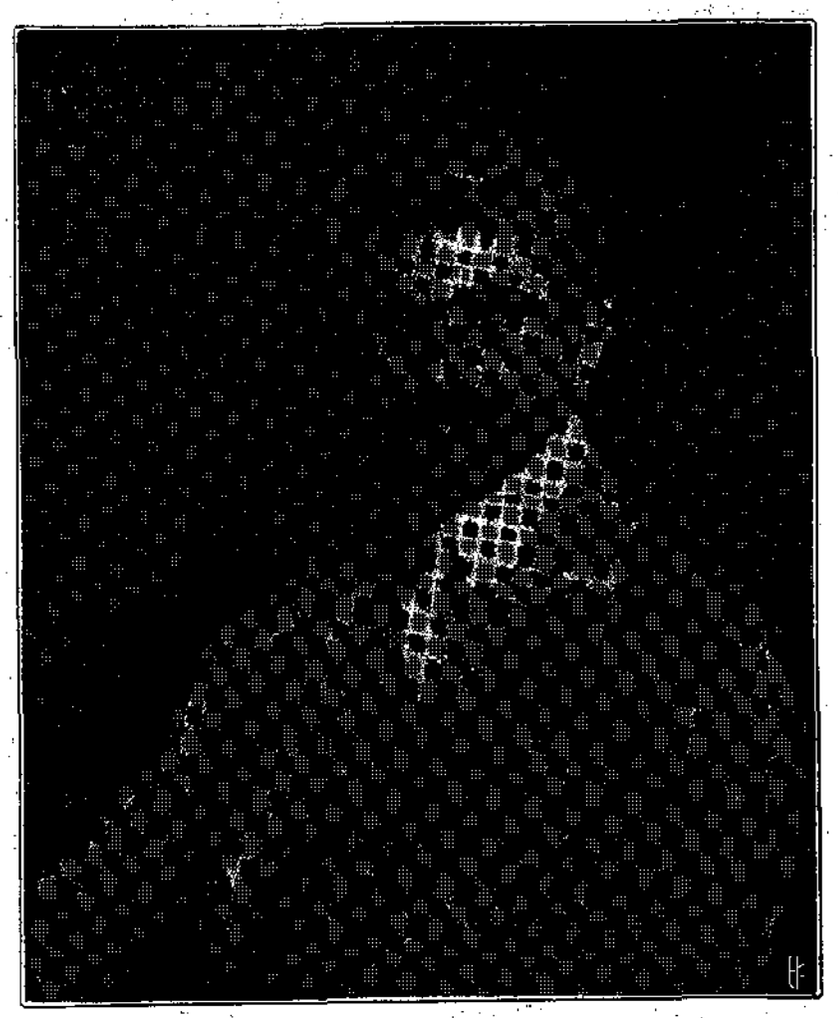

Α. ΖΑΧΟΣ

Φωτογρ. Ἐπ. Ξανθοπούλου Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

πνᾶτε μέρα καὶ νύχτα στὴ δόξα αὐτῆς ποὺ ἔκανεν αὐτὴ τὴ μονὴ τὸ θησαυρὸ τῶν χαρίτων της καὶ τὴν προτιμημένη της κατοικία. Καταλαβαίνω τὸν τρόμο σας καὶ μοιράζομαι τὴ φρίκη σας. Μολαταῦτα μὴ φοβᾶστε τίποτε· ἡ θεία βουλὴ ἔχει ἐνίοτε σκοπούς, ποὺ συγχύζουν τὸ ζῆλο μας καὶ τὴν ἐπαγρύπνησή μας· μιλῆστε, ἀποκριθῆτε μου, ὀφείλετε νἄχετε ἰδῇ καὶ ὀφείλετε νὰ ξέρετε.... [Ἡ Παρθένος δὲν ἀπαντᾷ]. Ἀλλὰ μιλῆστε! ἀποκριθῆτε!... Τί ἔχετε; Αὐτὸ μοῦ φαίνεται παράξενο, καὶ νομίζω μερικὲς στιγμὲς ὅτι τὸ πρόσωπό σας φωτίζεται!... Καὶ τί ᾽ναι αὐτὰ τὰ φορέματα ποὺ δὲ μοιάζουν πλέον μ᾽ αὐτὰ ποὺ φοροῦμε!... Τὰ μάτια μου μὲ γελοῦν; Θἄλεγε κανείς, ἂν σᾶς ἔβλεπε, ὅτι δὲν εἶστε πλέον ἡ ἴδια!... Τί κρύβετε κάτω ἀπὸ τὸν πέπλο σας ποὺ λάμπει ἔτσι μέσα ἀπὸ τὸ μάλλινο ράσο σας; [Ψηλαφώντας τὸ μανδύα τῆς Παρθένου]. Καὶ τί ᾽ναι αὐτὸ τὸ ροῦχο, ποὺ οἱ διάφανες πτυχές του συνοδεύουν τὰ χέρια μου μὲ ἀκτῖνες φωτός; [Μισοανοίγει τὸ μανδύα καὶ βλέποντας τὴ χρυσοσκαλισμένη ζώνη]. Θεὲ τοῦ ἐλέους! τί ᾽ναι αὐτό!

[Σηκώνει ἐντελῶς τὸ μανδύα, ἔπειτα μὲ τὴν ἴδια κίνηση τῆς ἀγανακτισμένης ἐκπλήξεως, τραβάει μέ βία τὸν πέπλο ποὺ σκεπάζει τὴν κόμη τῆς Παρθένου: κι᾽ αὐτὴ πάντα ἀκίνητη κι᾽ ἀναίσθητη, παρουσιάζεται ἔξαφνα ντυμένη μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἀπαράλλαχτη μὲ τὸ ἴδιο τὸ ἄγαλμά της ποὺ ἔπιανε τὸ βάθρο σ᾽ ὅλη τὴν πρώτη πράξη. Σ᾽ αὐτὸ τὸ θέαμα, στὴ ἡγουμένισσα κι᾽ ἀνάμεσα στὶς καλόγρηες ποὺ σφίγγονται δλόγυρα, ἁπλώνεται μιὰ στιγμὴ σιωπηλῆς καταπλήξεως καὶ ὀδυνηρῆς ἀπιστίας, ἔπειτα ἡ ἡγουμένισσα συνέρχεται πρώτη καὶ σκεπάζοντας τὴν ὄψη της, φωνάζει μ᾽ ἕνα κίνημα τρόμου κι᾽ ἀπελπισμένης κατάρας].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Θεὲ καὶ Κύριε!

ΟΙ ΚΑΛΟΓΡΗΕΣ — Παναγία μου!... Ἡ Παρθένος!... Ἔγδυσε τὸ ἄγαλμα! Ἀδελφὴ Βεατρίκη! Δὲ μᾶς ἀποκρίνεται! Οἱ Δαίμονες! Οἱ Δαίμονες! Οἱ τοῖχοι θὰ ἐκδικηθοῦν! Τρέλλα! Τρέλλα! Τρέλλα! Φρίκη! Φρίκη! Φρίκη! Φρίκη! Ὁ κεραυνὸς θὰ μᾶς κάψῃ! Ἱεροσυλία! Ἱεροσυλία!

[Τραβιοῦνται πρὸς τὰ πίσω, κατάπληκτες κ᾽ ἕτοιμες νὰ φύγουν. Ἀλλὰ ἡ γουμένισσα, ψηλώνοντας τὴ φωνή της μ᾽ ἐπιτακτικὸ κίνημα τὶς συγκρατεῖ].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Κόρες μου, ἀκοῦστε... Μὴ φεύγετε, κόρες μου!... Ἂς περιμένωμε τὴν τύχη μας· κι᾽ ἂς μὴ χωριστοῦμε, κι᾽ ὁλονῶν μας τὰ χέρια κι᾽ ὅλες μας οἱ προσευχὲς ἂς κυκλώσουν τὴν ἱεροσυλία κι᾽ ἂς προσπαθήσουν νὰ πραΰνουν τὴν ὀργὴ ποὺ πλησιάζει....

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ — Μητέρα μου, σᾶς παρακαλῶ, ἂς μὴν περιμένωμε ἔτσι....

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Ἂς πᾶμε νὰ ζητήσωμε τὸν ἱερέα.

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ναί, ἔχετε δίκηο... Πηγαίνετε, ἀδελφὴ Κλημεντία κι᾽ ἀδελφὴ Εὐτυχία.... [Ἡ ἀδελφὴ Κλεμάνς καὶ ἡ ἀδελφὴ Εὐτυχία πηγαίνουν πρὸς τὸ παρεκκλήσι]. Πηγαίνετε γλήγορα, πηγαίνετε γλήγορα, αὐτὸς θὰ ξέρῃ τί ἁρμόζει νὰ κάνωμε, γιὰ νὰ σταματήσωμε τέλος, ἂν εἶναι ἀκόμη καιρός, τὸ θρίαμβο τοῦ πονηροῦ καὶ τὴ βομφαία τοῦ Ἀρχαγγέλου.... Ἀδελφές μου, φτωχές μου ἀδελφές! ἡ φρίκη δὲ λέγεται πιὰ καὶ τὰ μάτια μας ἐβυθοσκόπησαν τὰς ἀβύσσους τοῦ ᾅδου.

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ [πλησιάζοντας τὴν Παρθένο]. — Βέβηλος!...

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [πλησιάζοντάς την μὲ τὴ σειρά της]. — Ἱερόσυλος!...

ΑΔΕΛΦΗ ΡΕΓΙΝΑ [μὲ μανία]. — Δαίμονα! δαίμονα! δαίμονα!...

ΑΔΕΜΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ [μὲ φωνὴ λυπημένη καὶ πολὺ γλυκειά]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, τί ἔκανες;...

[Στὸν ἦχο αὐτῆς τῆς φωνῆς, ἡ Παρθένος γυρίζει τὸ κεφάλι, κυττάζει τὴν ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη καὶ τῆς χαμογελᾷ μ᾽ ἕνα θεῖο χαμογέλοιο].

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [στὴν ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη]. — Σᾶς κυττάζει...

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ — Φαίνεται νὰ ξυπνάῃ....

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, δὲ θἄξερες ἴσως....

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη, σᾶς ἀπαγορεύω νὰ τῆς μιλεῖτε....

[Τὴ στιγμὴ αὐτή, ὁ ἱερέας, ντυμένος τὰ ἱερὰ ἄμφια κι᾽ ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὶς δύο μοναχὲς καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ χοροῦ ποὺ τἄχουν χαμένα, φαίνεται στὸ κατώφλι τοῦ παρεκκλησιοῦ].

ΙΕΡΕΑΣ — Ἀδελφές μου, προσεύχεστε γι᾽ αὐτή!...

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [πέφτοντας στὰ γόνατα]. — Πατέρα μου, ξέρετε!...

ΙΕΡΕΑΣ [μὲ φωνὴ τραχειά]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη!...

[Ἡ Παρθένος μένει ἀκίνητη].

ΙΕΡΕΑΣ [μὲ φωνὴ βίαιη]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη!...

[Ἡ Παρθένος μένει ἀκίνητη].

ΙΕΡΕΑΣ [μὲ φωνὴ τρομερή]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη! γιὰ τρίτη φορά, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζῶντος, τοῦ ὁποίου ἡ ὀργὴ βράζει γύρω ἐπ᾽ αὐτοὺς τοὺς τοίχους, σὲ κράζω μὲ τ᾽ ὄνομά σου...

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Δὲν ἀκούει...

ΑΔΕΛΦΗ ΡΕΓΙΝΑ — Δὲ θέλει ν᾽ ἀκούσῃ!...

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [τρελλαμένη]. — Δυστυχία! Δυστυχία σ᾽ ἐμᾶς!...

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ — Πατέρα μου! δεηθῆτε γιὰ μᾶς! ἐλεηθῆτε μας!...

ΙΕΡΕΑΣ — Δὲν ὑπάρχει πλέον καμιὰ ἀμφιβολία· καὶ βλέπω ἐδῶ τὴ σκοτεινὴ ἅλαζονεία τοῦ Βασιλέως τοῦ Σκότους καὶ τοῦ Πατρὸς τῆς Ἀλαζονείας. [Γυρίζοντας πρὸς τὴν Ἡγουμένισσα]. Ἀδελφή μου, σᾶς τὴν παραδίνω· δὲν πρέπει ἡ ἀνθρώπινη ἐπιείκεια νὰ πάρῃ τὰ δικαιώματα τῆς ἄπειρης Ἀγάπης... Ἐμπρός, ἐμπρός, ἀδελφές μου, σύρτε τὴν ἔνοχη στὰ πόδια τῆς ἁγίας τράπεζας, καὶ βγάλτε της μὲ βία, ἕνα πρὸς ἕνα, παρουσίᾳ Ἐκείνου ποὺ μπροστά του οἱ Ἄγγελοι πέφτουν προύμυτα, βγάλτε της ἕνα πρὸς ἕνα τὰ φορέματα καὶ τὰ στολίδια τῆς ἱεροσυλίας· λύστε τὶς ζῶνες σας, στρίψετε τὰ ἱερατικὰ σκοινιά σας, πάρτε ἀπὸ τοὺς στύλους τοῦ πυλῶνος τὰ βαρυὰ λουριὰ τῶν παραβατῶν τοῦ καθήκοντος, καὶ τὸ δεμάτι τῶν ῥαβδιῶν τῶν μεγάλων ποινῶν. Ἐμπρός, ἐμπρός, ἀδελφές μου, καὶ τὰ μπράτσα σας ἂς εἶναι σκληρὰ καὶ τὰ χέρια σας χωρὶς ἔλεος! Ὁ οἶκτος τὰ ὁπλίζει κι᾽ ἡ Ἀγάπη τὰ εὐλογεῖ!...

[Οἱ μοναχὲς πέρνουν τὴν Παρθένα ποὺ περπατεῖ ἀνάμεσά τους, ἀδιάφορη, ἀπαθὴς καὶ ὑπάκουη. Ὅλες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ Ἐγκλαντίνη, ἔλυσαν πλέον τὸ διπλὸ σκοινὶ μὲ τοὺς κόμπους ποὺ ἔζωνε τὴ μέση τους. Περνοῦν στὸ παρεκκλήσι καὶ κλείνουν τὶς πόρτες του· καὶ ὁ ἱερέας μένοντας μόνος του κάνει στρωτὲς μετάνοιες μπροστὰ στὸ ἀδειανὸ βάθρο. Μιὰ ἀρκετὰ μακρειὰ σιωπή. Ξαφνικά, ἀκούεται νὰ περνάῃ μέσ᾽ἀπὸ τὴ θύρα τῆς ἐκκλησίας ἕνα τραγούδι ἀλάλητα γλυκό. Εἶναι ὁ ἱερὸς ὕμνος τῆς Παρθένου, τὸ «Χαῖρε κεχαριτωμένη» ποὺ φαίνεται σὰν νὰ τὸ ψέλνουν μακρυνὲς φωνές. Λίγο λίγο τὸ τραγούδι γίνεται καθαρώτερο, πλησιάζει, μεγαλώνει κι᾽ ἁπλώνεται παντοῦ, σὰν ἕνα ἀόρατο πλῆθος, ποὺ ὅσο πάει γίνεται περισσότερο, σὰν νἄπαιρνε μέρος ὁλοένα θερμότερο καὶ περισσότερο οὐράνιο. Συγχρόνως, σηκώνεται στὴν ἐκκλησία, ἕνας θόρυβος ἀνακατωμένος, ἀπὸ καρέκλες ποὺ ἀναποδογυρίζονται, ἀπὸ καντηλέρια ποὺ πέφτουν, ἀπὸ στασίδια ποὺ κατρακυλοῦν κι᾽ ἀπὸ τρελλὰ ξεφωνητὰ ἀνθρώπων. Τέλος τὰ δυὸ θυρόφυλλα ἀνοίγονται μὲ βία καὶ ἡ ἐκκλησία φαίνεται μέσα γεμάτη φλόγες καὶ παράξενες ἀναλαμπὲς ποὺ κυματίζουν, ἁπλώνονται, διασταυρώνονται, ὅλο καὶ πλέον λαμπερὲς ἀπὸ τὶς ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου ποὺ φωτίζουν τὸ διάδρομο. Τότε, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ Ἀλληλούϊα καὶ τὰ Ὡσσανὰ τὰ παράφορα ποὺ ξεσποῦν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἀνάκατα, τραχυά, παραλλαγμένα, μεθυσμένα ἀπὸ χαρὰ καὶ θάμπος ὑπερφυσικό, μέσα σὲ δέσμες φωτὸς ποὺ θαμπώνουν, φορτωμένες μὲ ξωτικὰ λουλούδια ποὺ μεγαλώνουν τὴν ἔκσταση, σκεπασμένες ἀπὸ τὰ πόδια ἕως τὸ κεφάλι ἀπὸ ζωντανὲς γιρλάντες ποὺ ἐμποδίζουν τὸ βάδισμά τους, τυφλωμένες ἀπὸ τὴ βροχὴ τῶν ροδοπετάλων ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὸ θόλο, οἱ μοναχὲς φράζουν τὶς θύρες καθὼς βγαίνουν ὅλες μαζὶ σφιγμένες, κατεβαίνουν κλονούμενες τὰ σκαλιά, πνιγμένες ἀπὸ τὴ θαυμάσια ἀνθοβολὴ καὶ ἐνῷ ὅλο ξεφυλλίζεται σὲ κάθε βῆμα τὸ βάρος τους ποὺ ξαναγεννιέται μέσα στὰ χέρια τους, τριγυρίζουν τὸ γέρον ἱερέα, ποὺ σηκώθηκε ὄρθιος τώρα. Ἐνῷ ἐκεῖνες ποὺ τὶς ἀκολουθοῦν, προχωροῦν κατόπι τους μέσα στὴν τρικυμία τῶν ἐμψυχωμένων λουλουδιῶν ποὺ ξεσπάει ἀκατάπαυστα ἀπάνω στὰ σκαλιὰ τοῦ πυλῶνος].

ΟΙ ΜΟΝΑΧΕΣ [ὅλες μαζὶ κι᾽ ἀπ᾽ ὅλα τὰ μέρη, ἐνῷ βγαίνουν ἀπὸ τὸ παρεκκλήσι καὶ χύνονται στὸ διάδρομο καὶ τραγουδοῦν κι᾽ ἀγκαλιάζονται μέσα στὸν κατακλυσμὸ τῶν λουλουδιῶν]. — Θαῦμα! Θαῦμα! Θαῦμα! Ὦ! πατέρα μου! πατέρα μου! Ὡσσανά! Ὡσσανά, Ὡσσανά! Πατέρα μου δὲ βλέπω πιά! Ὡσσανά! Ὡσσανά! Ὁ Κύριος μᾶς τριγυρίζει! Ὁ οὐρανὸς ἀνοιξε! Οἱ ἄγγελοι βαραίνουν ἀπάνω μας καὶ τὰ λουλούδια μᾶς ἀκολουθοῦν! Ὡσσανά! Ὡσσανά! Ἡ Ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία. Σημάντε, σημάντε τὶς καμπάνες ὥς που νὰ σχιστῇ ὁ μπροῦντζος! Ἡ Ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία! Ἡ Ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία!

ΑΔΕΛΦΗ ΡΕΓΙΝΑ — Ὅταν θέλησα νὰ ᾽γγίξω τἄγια φορέματά της...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ [ὅλη σκεπασμένη μὲ λουλούδια πλέον λαμπερὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες]. — Οἱ φλόγες πρόβαλαν ἔξω, οἱ ἀκτῖνες μίλησαν!

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ — Οἱ ἄγγελοι τοῦ ἱεροῦ ἔστρεψαν σ᾽ ἐμᾶς!

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ — Οἱ ἅγιοι ἕνωναν τὰ χέρια σκύβοντας ἀπάνω της!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Τ᾽ ἀγάλματα στὸ ὑπόστυλο γονάτιζαν!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Οἱ Ἀρχάγγελοι τραγουδοῦσαν ξεδιπλώνοντας τὰ φτερά τους!...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ — Ὅλα τ᾽ ἄνθη τ᾽ οὐρανοῦ ἔπεφταν ἀπὸ τὰ χέρια μας!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Τὰ μπράτσα μας ποὺ τὴ χτυποῦσαν τὴν πλημμύριζαν ἀπὸ φῶς!...

ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΖΕΛΑ [κάνοντας νὰ κυματίζουν βαρειὲς γιρλάντες ἀπὸ ῥόδα]. — Ζωντανὰ ῥόδα παραμέριζαν τὰ δεσμά...

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ [κινώντας τεράστια δεμάτια ἀπὸ κρῖνα]. — Θιαμαχτερὰ κρῖνα λαμποκοποῦσαν στὰ ῥαβδιά!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ [σαλεύοντας φωτεινὰ φοινικόκλαδα]. — Μακρυὰ χρυσᾶ φοινικόκλαδα φλόγιζαν τὰ λουριά!...

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [γονατίζοντας στὰ πόδια τοῦ ἱερέως]. — — Πατέρα μου, ἥμαρτον· ἡ ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι ἁγία!...

Ο ΙΕΡΕΑΣ [γονατίζοντας κι᾽ αὐτός]. — Κόρες μου, ἥμαρτον· ἄγνωστες εἶναι οἱ βουλὲς τοῦ Ὑψίστου!...

[Αὐτὴ τὴ στιγμὴ χτυποῦν στὴν ἐξώπορτα τοῦ μοναστηριοῦ, κ᾽ ἡ Παρθένος, ξαναπαίρνοντας τὴν ἀνθρώπινη ὄψη της καὶ ταπεινὰ ντυμένη τὸ μανδύα καὶ τὸν πέπλο τῆς Βεατρίκης, φαίνεται στὸ κατώφλι τοῦ παρεκκλησιοῦ. Κατεβαίνει τὰ σκαλιά, μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα καὶ σταυρωμένα τὰ χέρια, περνάει ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς γονατισμένες ἀδελφές της ἀπάνω στὰ λουλούδια ποὺ ὀρθώνονται· καὶ ξαναπαίρνοντας, σὰν νὰ μὴ συνέβη τίποτε, τὰ καθήκοντα τοῦ ὑπουργήματός της, διευθύνεται πρὸς τὴν ἐξώπορτα καὶ τὴν ἀνοίγει διάπλατα. Μπαίνουν τρεῖς προσκυνηταί, φτωχοί, γέροι, καταπονημένοι, μπροστὰ στοὺς ὁποίους κάνει βαθειὰ μετάνοια· καὶ παίρνοντας, ὄχι μακρυά της, ἀπάνω ἀπὸ ἕναν μπρούντζινον τρίποδα ἕνα λευκὸ προσόψι καὶ μία χρυσῆ νυφτήρα, χύνει νερὸ σιωπηλὴ στὰ σκονισμένα χέρια τους].

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

[Μετάφρασις ΑΒΓ.] Μ. ΜΑΤΕΡΛΙΓΚ

ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ *

Εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ πολιτισμένα μέρη τοῦ κόσμου γίνεται ἕνα εἶδος συναγωνισμοῦ μεταξὺ τοῦ γαλλικοῦ καὶ γερμανικοῦ πνεύματος ποῖον νὰ ἐξασκήσῃ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἐπάνω εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἄλλων λαῶν. Ἕνας τέτοιος ἀγὼν γίνεται καὶ εἰς τὴν Ἱσπανίαν. Ὁ ὀπαδὸς τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος κ. E. Gomez Carillo ἐξετάζει τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ ὑποστηρίζει, ὅτι πιὸ εὐεργετικὴ εἶναι ἡ γαλλικὴ ἐπίδρασις. Μὲ τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ φέρνει, δικά του καὶ ξένα, προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ πόσον τὸ γαλλικὸν πνεῦμα εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ γερμανικόν.

«Ὅ,τι γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, τὸ γνωρίζομεν διὰ μέσου τῆς Γαλλίας. Τὰ γερμανικὰ πράγματα, ποὺ μανθάνομεν, τὰ μανθάνομεν γαλλικά. Αὐτὸ συμβαίνει εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον. Τὸ ὁμολογοῦν οἱ Ἰταλοί, οἱ πολιτικοὶ σύμμαχοι τῆς Γερμανίας. Τίποτε γερμανικὸν δὲν φθάνει εἰς αὐτοὺς χωρὶς νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ἡ Γαλλία ἀπὸ τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα εἰς τὰ μαῦρα βουνὰ καὶ τὴ γαλάζια θάλασσα, εἶναι τὸ ἑνωτικὸν σημεῖον μεταξὺ τῆς γερμανικῆς καὶ τῆς λατινικῆς φυλῆς. Ἡ γερμανικὴ παραγωγὴ θὰ περάσῃ πρῶτα ἀπὸ τὴν γαλλικὴν καλλιέργειαν, ποὺ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ καθαρίζῃ καὶ ἀποστραγγίζῃ. Ἀπὸ ποῦ ἔβγῆκεν ὁ Ἑρρῖκος Ἄϊνε γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον; Ποῦθε διαλαλήθηκε ἡ πρωτοτυπία τοῦ Νίτσε; Οἱ δυὸ αὐτοὶ Πρῶσσοι ποὺ ἐπέδρασαν πολὺ στὸν κόσμον, ἀνεγνώρισαν καὶ οἱ δύο τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος καὶ τῆς γαλλικῆς τέχνης, ἀκόμη καὶ στὰ πράγματα, ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ Γάλλοι δὲν τὰ θεωροῦν καὶ τόσον ἄξια θαυμασμοῦ.

Ἀξίζει νὰ παρατεθῇ ἐδῶ ἡ γνώμη τοῦ μεγάλου Γεωργίου Μπραντές, ποὺ καθὼς τὸ ξέρουν ὅλοι, δὲν ἐγάλλιζε καθόλου:

«Στὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, λέγει ὁ Μπραντές, οἱ Γάλλοι κατέχουν πάντοτε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον. Στὰς φυσικὰς ἐπιστήμας οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Γερμανοὶ βρίσκονται στὸ ἴδιο ἐπίπεδον. Προσωπικῶς πιστεύω ὅτι στὰ γερμανικὰ πανεπιστήμια ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας εἶναι πιὸ κατάλληλη ἀπὸ τὴν μέθοδον τῶν γαλλικῶν πανεπιστημίων εἰς τὸ νὰ δημιουργῇ ἀνθρώπους μέσης διανοητικότητος. Ἡ γαλλικὴ ἐκπαίδευσις ἀπεναντίας, μοῦ φαίνεται καταλληλότερη γιὰ νὰ δημιουργῇ ἀνθρώπους μὲ τάλαντον· αὐτοὶ ὅμως εἶναι πάντοτε σπανιώτεροι ἀπὸ τὰς μετριότητας. Σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τέχνην, ἂν πρόκειται διὰ τὴν τέχνην τῆς ἱστοριογραφίας καὶ τὴν βιοτεχνίαν, ἡ ὑπεροχὴ τῶν Γάλλων μοῦ φαίνεται ἀδιαφιλονείκητος. Ὁ διευθυντὴς ἑνὸς νορβηγικοῦ μουσείου μοῦ ἔλεγε μιὰ μέρα: «Κύταξε ἕνα γερμανικὸ ἀντικείμενο, ἂν μπορῇ νὰ σταθῇ δίπλα σ' ἕνα γαλλικό». Καὶ βρίσκω, ὅτι εἶχε δίκαιον θαυμάζων πολὺ τοὺς Γερμανοὺς καλλιτέχνας καὶ εἶμαι ὁ θαυμαστὴς καὶ φίλος τῶν καλυτέρων Γερμανῶν συγγραφέων. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι, ὅταν παραβάλλω τὶς δυὸ φιλολογίες στὸ σύνολόν τους, εἶναι ἀδύνατον νὰ βάλω στὴν ἴδια γραμμὴ τὴ γαλλικὴ φιλολογία — πρὸ πάντων τὸ δρᾶμα καὶ τὸ μυθιστόρημα — καὶ τὴ γερμανική, ἂν καὶ ἡ πρώτη δὲν βρίσκεται στὸ ἀπόγειόν της. Εἶναι ἐπίσης ἀδύνατον νὰ παραβάλω κανένα Γερμανὸν καλλιτέχνην μὲ τὸν Ροντέν».

Τὸ συμπέρασμα τοῦ Μπραντὲς εἶναι, ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς Γερμανίας καθημερινῶς μικραίνει, ἐνῷ τῆς Γαλλίας μεγαλώνει.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουν σήμερα πολλοὶ διανοητικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ἐνθουσιάζονται γιὰ τὸ γερμανικὸν πνεῦμα. Τοῦτο ἐξηγεῖται εὔκολα. Οἱ θαυμασταὶ τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος ἀπατῶνται εἰς τὴν χρονολογίαν. Ἐκεῖνο ποὺ θαυμάζουν, ποὺ τὸ μελετοῦν μὲ πάθος, δὲν ὑπάρχει πιά. Ἡ γερμανικὴ ἐξέλιξις ἦταν τόσο γλήγορη, ποὺ μόλις ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὴν σκηνογραφικὴν αὐτὴν πλάνην. Μέσα σὲ εἴκοσι χρόνια ἡ ξανθὴ Γερμανία ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἰδεῶν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς βιομηχανίας.

Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸ φιλολογικὸν ἢ μορφωτικὸν ἐπίπεδον ὑπάρχει ἡ γαλλικὴ ὑπεροχή, ἀλλὰ καὶ στὰ ἀποικιακὰ ζητήματα. Τὸ ἔργον τῆς Γαλλίας στὰς ἀποικίας εἶναι πιὸ ἐκπολιτιστικόν. Τὸ βεβαιώνει αὐτὸ ὁ Ἀμερικανὸς E. A. Forbes, ποὺ εἰς μίαν μελέτην του, γραμμένην ὕστερα ἀπὸ ταξίδια εἰς τὰς ἀφρικανικὰς χώρας γιὰ νὰ σπουδάσῃ τ' ἀποικιακὰ ζητήματα, λέγει στοὺς συμπατριώτας του:

— Ἂν θέλετε νὰ μάθετε πῶς ἀποικίζουν, πάρετε γιὰ ὑπόδειγμα τοὺς Γάλλους.

Τὸ μεγαλεῖον τοῦ γαλλικοῦ ἀποικιακοῦ ἔργου στηρίζεται εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ διαλλακτικὴν πολιτικὴν τῆς Γαλλίας.

Τὸ καλύτερον ὅμως παράδειγμα, πόσον ἀνώτερον εἶναι τὸ γαλλικὸν πνεῦμα ἀπὸ τὸ γερμανικόν, μᾶς τὸ δίνουν οἱ Βέλγοι. Τοποθετημένοι μεταξὺ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Λατίνων οἱ Βέλγοι ἐπροτίμησαν, ὕστερα ἀπὸ δισταγμοὺς πολλῶν χρόνων, νὰ πάρουν τὸν δρόμον, ποὺ πνευματικῶς ὁδηγεῖ στὸ Παρίσι. Ὁ Βερέρεν, ὁ Μάτερλιγκ, ὁ Λεμονιέ, ποὺ εἶναι φλαμανδικῆς φυλῆς, δηλαδὴ γερμανικῆς, ἐδιάλεξαν ὡς ὄργανον τῆς ἐργασίας τους τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Ὅλον τὸ Βέλγιον ἀφέθηκε νὰ κατακτηθῇ φιλολογικῶς ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Γιατί; Μήπως οἱ Γάλλοι τοὺς ἐκολάκευσαν; ἀπ' ἐναντίας τοὺς κοροϊδεύουν ἀκόμη καθημερινῶς, ἀφοῦ οἱ Παρισινοὶ ἔχουν διαρκῶς στὸ στόμα τους τὴν φράσιν: «Γράφει τὰ Γαλλικὰ σὰν Βέλγος» ἢ «Ὁμιλεῖ τὰ Γαλλικὰ σὰν Βέλγος». Πρᾶγμα ποὺ θυμόνει πολὺ τοὺς Βέλγους. Ἡ προτίμησις αὐτὴ ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ μεγαλύτεροι συγγραφεῖς, οἱ μεγαλύτεροι καλλιτέχναι, οἱ μεγαλύτεροι μουσικοί, οἱ μεγαλύτεροι ἐφευρέται εἶναι Γάλλοι καὶ ὄχι Γερμανοί.

Πολλοὶ καλλιτέχναι, φιλόλογοι καὶ σοφοὶ Βερολινέζοι, συχνὰ ἐπαινοῦν τὰ μεγάλα προτερήματα τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ. «Ἐκεῖνο, ποὺ δὲν ἔχουμε ἐμεῖς, λέγει ὁ Μὰξ Χάρδεν, τὸ ἔχουν οἱ Γάλλοι· ἔχουν τὴν φλόγα».

Ἐὰν ἐπρόκειτο ἀκόμη νὰ ἐξετασθῇ ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἀποστολὴ τῶν δύο λαῶν, ἡ σύγκρισις μεταξὺ τοῦ ἔργου τῆς Γερμανίας, ποὺ ὑποστηρίζει εἰς τὴν Τουρκίαν, καθὼς καὶ στὰ ἄλλα τοῦ κόσμου μέρη, τὴν τυραννίαν, ποὺ ἐμποδίζει τὴν πραγματικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κρήτης, ποὺ βομβαρδίζει τὴ Βενεζουέλαν γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πληρωμὴν κάποιου χρέους, ποὺ διαλαλεῖ καθημερινῶς μὲ τὸ στόμα τοῦ αὐτοκράτορός της τὸ θεῖον δικαίωμα τῶν βασιλέων, ποὺ ἀπειλεῖ τὴν δημοκρατίαν κάθε ποὺ θὰ σηκώσῃ κεφάλι, ἡ σύγκρισις μεταξὺ τοῦ ἔργου τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ γαλλικοῦ ἔργου τῆς δημοκρατικῆς προπαγάνδας καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς δικαιοσύνης, θὰ μᾶς ἔκαμνε νὰ ἰδοῦμε, ὅτι ἂν καὶ ἀξίζῃ τώρα ἡ Γερμανία νὰ θαυμάζεται, δὲν ἀξίζει ὅμως ἀκόμη ν' ἀγαπηθῇ.

E. GOMEZ CARILLO

* Περίληψις ἀπὸ τὸ ἄρθρον «Ἡ ἔρις μεταξὺ τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς ἐπιδράσεως εἰς τὴν Ἱσπανίαν». La Revue 15 Novembre.

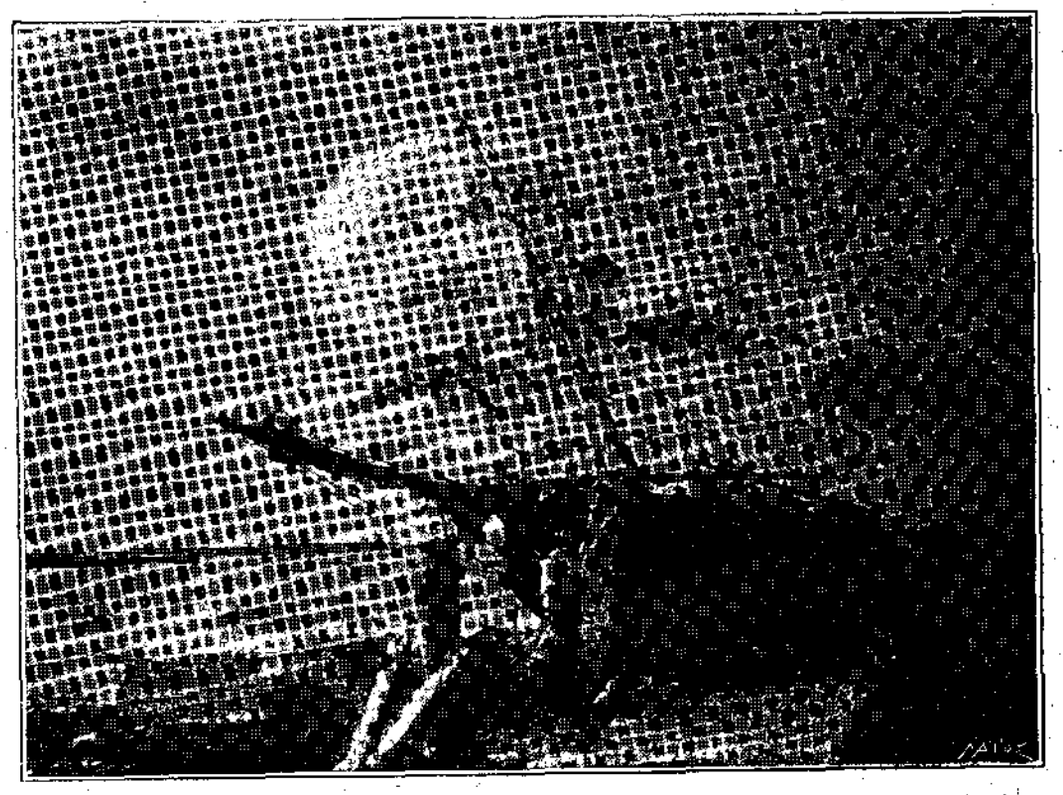

ΤΡΑΒΗΓΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ — ΦΩΤΟΓΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

XI

Ετσι ἔφτασαν οἱ 29 Ἰουνίου. Ἦτον Δευτέρα. Αὐτὴν τὴν ἡμέρα συνέβηκαν κάτι πολὺ περίεργα πράματα· παρουσιάστηκε μάλιστα στὴν πόλι καὶ μιὰ ξένη, μιὰ κυρία μ᾽ ἕνα πυκνὸ βέλο καὶ μετὰ δύο ὧρες ἐξαφανίστηκε πάλι, ἀφοῦ ἔκανε πρὶν μία ἐπίσκεψι στὸ ξενοδοχεῖο.

Νωρὶς νωρὶς ὁ Νάγκελ τραγουδοῦσε καὶ σφύριζε στὴν κάμαρά του. Ἐνόσω ἐντύνετο σφύριζε καὶ τραγουδοῦσε πολὺ χαρούμενος. Ὅλην τὴν ἡμέρα πρὶν ἦτον ἥσυχος καὶ σιωπηλός, μετὰ ἐκεῖνο τὸ φοβερὸ μεθύσι τοῦ Σαββάτου, ὅταν ἦτον ὁ Μινούττας μαζί του· ὅλο περπατοῦσε ἀπάνω κάτω στὴν κάμαρά του κ᾽ ἔπινε ὅλο νερό. Ὅταν τὸ λοιπὸν τὴν Δευτέρα τὸ πρωὶ βγῆκε ἀπ᾽ τὸ ξενοδοχεῖο τραγουδοῦσε ἀκόμα κ᾽ ἐφαίνετο πολὺ χαρούμενος· ἔτσι στὰ καλὰ καθούμενα μάλιστα σταμάτησε καὶ μιὰ γυναῖκα ἔξω στὸν δρόμο καὶ τῆς ἔδωσε πέντε κορόνες.

— Ξέρεις νὰ μοῦ πῆς, ποῦ μπορῶ νὰ δανειστῶ ἕνα βιολί; τὴν ρώτησε. Ξέρεις ἂν παίζῃ κανεὶς ἐδῶ βιολί;

— Δὲν ξέρω, ἀπήντησε ἡ γυναῖκα μὲ ἀπορία. Δὲν ἤξερε, καὶ ὅμως ὁ Νάγκελ τῆς ἔδωσε ἀπ᾽ τὴν χαρά του πέντε κορόνες κ᾽ ἐξακολούθησε βιαστικὸς τὸν δρόμο του. Εἶχε δῆ τὴν Δάγνη Κίελλανδ μὲ τὴν κόκκινή της ὀμπρέλα νὰ βγαίνῃ ἀπὸ ἕνα μαγαζὶ καὶ τὴν ἀκολούθησε. Ἦτον μόνη. Τὴν χαιρέτησε μὲ πολλὴ εὐγένεια καὶ τῆς μίλησε. Ἐκείνη διὰ μιᾶς ἔγινε κατακόκκινη σὰν πάντα, καὶ ἔβαλε τὴν ὀμπρέλα μπροστά της γιὰ νὰ κρυφτῇ.

Στὴν ἀρχὴ μιλοῦσαν γιὰ τὸν τελευταῖο τους περίπατο μέσ᾽ ἀπ᾽ τὸ δάσος. Ἀλήθεια ἦτον ἀπρόσεκτη ἐκείνη· εἶχε, λέει, κρυώσει λίγο, ἂν καὶ ὁ καιρὸς ἦτον τόσο ζεστός· δὲν ἦτον ἀκόμη ἐντελῶς καλά. Τὰ εἶπε αὐτὰ ἔτσι φυσικὰ καὶ μὲ εἰλικρίνεια, σὰν νὰ τὰ ἐμπιστεύονταν σ᾽ ἕναν παληὸ γνώριμο.

— Μὰ νὰ μὴ τὸν μετανοῆτε ἐκεῖνον τὸν περίπατο σᾶς παρακαλῶ! εἶπε ἐκεῖνος ἀμέσως.

— Ὄχι, ἀπήντησε ἐκείνη μὲ ἀπορία, ὄχι, δὲν τὸν μετανοῶ· πῶς σᾶς ἦρθε αὐτὴ ἡ ἰδέα; Ἴσια ἴσια ἦτον πολὺ ὡραία νύχτα, ἂν καὶ ὅλον τὸν καιρὸ φοβούμουν ἐκεῖνον τὸν τρελλὸ ποὺ λέγατε στὸ παραμύθι σας. Τὸν εἶδα καὶ στ᾽ ὄνειρό μου. Φοβερὸ ὄνειρο.

Ἔπειτα μίλησαν λίγο γι᾽ αὐτὸ τὸ παραμύθι. Ὁ Νάγκελ εἶχε πολλὴ διάθεσι σήμερα, ἔλεγε πῶς κι᾽ αὐτὸν καμιὰ φορὰ τὸν πιάνει ἕνας γελοῖος φόβος γιὰ περίεργα πράματα, π. χ. πολλὲς φορὲς δὲν μπορεῖ νὰ κατέβῃ μιὰ σκάλα χωρὶς νὰ γυρίσῃ σὲ κάθε βῆμα νὰ δῇ ἂν δὲ τὸν ἀκολουθῇ κανείς. Τί μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτό; Ναί, τί μπορεῖ νὰ εἶναι! Κάτι μυστηριῶδες, ἀπόκρυφο, ποὺ ἡ καημένη ἡ ἐπιστήμη ποὺ τὰ ξέρει ὅλα εἶναι πολὺ ἀμβλεῖα καὶ πολὺ ὄξεστη γιὰ νὰ τὸ συλλάβῃ αὐτό, εἶναι σὰν ἡ πνοὴ μιᾶς ἀόρατης δυνάμεως, ἡ ἐπιρροὴ τῶν τυφλῶν δυνάμεων τῆς ζωῆς.

— Ξέρετε, εἶπε ὁ Νάγκελ πῶς αὐτὴν τὴν στιγμὴν θὰ εἶχα ὄρεξι νὰ φύγω ἀπ᾽ αὐτὸν τὸν δρόμο καὶ νὰ μπῶ σ᾽ ἕναν ἄλλο, γιατί αὐτὰ ἐδῶ τὰ σπίτια, αὐτοὶ οἱ σωροὶ πέτρες ἀριστερά, ἐκεῖνες οἱ τρεῖς ἀπιδιὲς στὸν κῆπο τοῦ εἰρηνοδίκου ὅλα αὐτὰ μοῦ κάνουν μιὰ πολὺ δυσάρεστη ἐντύπωσι, μὲ γεμίζουν ἀηδία κι᾽ ἀπέχθεια. Ὅταν εἶμαι μόνος μου, ποτὲ δὲν παίρνω αὐτὸν τὸν δρόμο, πάντα πηγαίνω ἀπὸ ἄλλοῦ, ἂς εἶναι κι᾽ ἀλλόγυρος. Τί νὰ εἶναι αὐτό;

Ἡ Δάγνη γέλασε.

— Δὲν ξέρω, εἶπε, μὰ ὁ κύριος Στέρνεσεν θάλεγε πῶς εἶναι νευρικότης καὶ δεισιδαιμονία.

— Ναί, ἀκριβῶς ἔτσι θάλεγε! Ἄχ, τί γελοία κουταμάρα! Φτάνεις ἕνα βράδυ σὲ μιὰ ξένη πόλι, ἂς ποῦμε αὐτὴν τὴν πόλι, γιατί ὄχι; Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ βγαίνεις νὰ περπατήσῃς στοὺς δρόμους γιὰ νὰ δῆς τὴν πόλι γιὰ πρώτη φορά. Ἐκεῖ ποὺ περπατᾷς, αἰσθάνεσαι μιὰ κρυφὴ κι᾽ ὡρισμένη ἀντιπάθεια γιὰ μερικοὺς δρόμους, γιὰ μερικὰ σπίτια, ἐνῷ ἄλλοι δρόμοι κι᾽ ἄλλα σπίτια ἀμέσως σ᾽ ἀρέσουν, σὲ κάνουν νὰ χαίρεσαι καὶ νὰ εὐχαριστιέσαι. Νευρικότης! Μ᾽ ἂν ὑποτεθῇ πῶς ἔχεις νεῦρα σὰν χοντρὰ σκοινιά, πῶς ἀλήθεια οὔτε ξέρεις τί εἶναι νευρικότης. Λοιπόν. Ἐξακολουθεῖς καὶ περπατᾷς στοὺς δρόμους, ἀπαντᾷς ἑκαντοντάδες ἀνθρώπους, ποὺ σὲ προσπερνοῦν ἀδιάφοροι· ἔξαφνα — ἐκεῖ ποὺ κατεβαίνεις στὴν προκυμαία καὶ σταματᾷς, μπρὸς σ᾽ ἕνα σπίτι φτωχικό, μ᾽ ἕνα πάτωμα, χωρὶς κουρτίνες, μὰ μὲ κάτι ἄσπρα λουλούδια στὰ παράθυρα — βλέπεις ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ἔρχεται καὶ ποὺ ἀμέσως σοῦ κάνει ἐντύπωσι. Τὸν κυτάζεις, καὶ σὲ κυτάζει καὶ αὐτός· δὲν ἔχει τίποτα ἀξιοπερίεργο παρὰ μόνο ποὺ εἶναι φτωχικὰ ντυμένος καὶ περπατᾷ λίγο κυρτός· πρώτη φορὰ στὴν ζωή σου τὸν βλέπεις καὶ σοῦρχεται ἡ παράξενη ἰδέα πῶς τόνομά του θὰ εἶναι Ἰωάννης. Γιατί νὰ σκεφθῇς πῶς θὰ τὸν λὲν Ἰωάννη; Κι᾽ ὁ ἴδιος δὲν τὸ καταλαβαίνεις, μὰ τὸ βλέπεις στὰ μάτια του, τὸ παρατηρεῖς στὶς κινήσεις του, τὸ ἀκοῦς στὸν ἦχο τῶν βημάτων του· καὶ δὲν εἶναι πῶς ἀπάντησες πρὶν ποτὲ κανέναν ἄλλο ἄνθρωπο, ποὺ τοῦ μοιάζει αὐτουνοῦ καὶ ποὺ τὸν ἔλεγαν κ᾽ ἐκεῖνον Ἰωάννη· ὄχι, δὲν εἶναι αὐτό, γιατί ποτὲ δὲν εἶδες κανέναν ποὺ νὰ σ᾽ τὸν θυμίζῃ αὐτός. Λοιπὸν κάθεσαι μὲ τὴν ἀπορία σου καὶ μὲ τὸ μυστηριῶδες σου αἴσθημα καὶ δὲν μπορεῖς νὰ τὸ ἐξηγήσῃς.

— Ἀπαντήσατε ἕναν τέτοιον ἄνθρωπο ἐδῶ σ᾽ αὐτὴν τὴν πόλι;

— Ὄχι, ὄχι, εἶπε βιαστικά, λέγω αὐτὴν τὴν πόλι κι᾽ αὐτὸ τὸ σπίτι κι᾽ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ἔτσι μόνο γιὰ παράδειγμα. Μὰ δὲν εἶναι πολὺ περίεργο; . . . Κι᾽ ἄλλα περίεργα συμβαίνουν. Π. χ. φτάνει κανεὶς σὲ μιὰ ξένη πόλι, καὶ μπαίνει σ᾽ ἕνα ξένο σπίτι, σ᾽ ἕνα σπίτι, ποὺ ποτὲ δὲν τὸ εἶχε δῆ πρίν. Διὰ μιᾶς αἰσθάνεται ὡρισμένως πῶς πρὸ πολλοῦ καιροῦ, ἴσως πρὸ πολλῶν χρόνων πρέπει νὰ ἦτον ἕνα φαρμακεῖο σ᾽ αὐτὸ τὸ σπίτι. Πῶς τοῦρχεται αὐτὴ ἡ ἰδέα; Δὲν εἶναι τίποτα ποὺ νὰ θυμίζῃ φαρμακεῖο οὔτε τὸ εἶπε κανείς· οὔτε μυρωδιὰ γιατρικῶν οὔτε σειρὲς στοὺς τοίχους σὰν ἀπὸ ράφια. Καὶ ὅμως τὸ ξέρει, τὸ καταλαβαίνει μέσα του πῶς πρὸ πολλῶν χρόνων ἦτον φαρμακεῖο ἐκεῖ μέσα. Δὲν ἀπατᾶται, ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸν καταλαμβάνει μιὰ μυστηριώδης ἔμπνευσις ποὺ τοῦ φανερώνει ἀπόκρυφα πράγματα. Μὰ ἴσως νὰ μὴ σᾶς συνέβηκε ποτὲ ἐσᾶς;

— Ὡς τώρα ποτὲ δὲν τὸ σκέφθηκα, μὰ τώρα ποὺ τὸ λέτε, εἶναι σὰν νὰ μοῦ συνέβηκε κ᾽ ἐμένα. Ὅ,τι κι᾽ ἂν εἶναι πολλὲς φορὲς φοβοῦμαι στὸ σκότος γιὰ τίποτα. Μὰ αὐτὸ ἴσως νὰ εἶναι ἄλλο πρᾶμα.

— Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει ἂν εἶναι ἕνα καὶ τὸ ἴδιο πρᾶμα! Συμβαίνουν τόσα πράματα κάτω ἀπ᾽ τὸν οὐρανό, παράξενα θαυμάσια πράματα πρωτοφανῆ, καὶ ὑπάρχουν τόσα προαισθήματα ἀνεξήγητα, κρυφοὶ φόβοι, ποὺ κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ τρέμῃ ἀπὸ ἀνησυχία. Φαντασθῆτε πῶς μιὰ νύχτα σκοτεινὴ ἀκούετε πῶς κάποιος σέρνεται κρυφὰ κοντὰ στὸν τοῖχο. Εἶστε ἐντελῶς ξυπνή, καπνίζετε μιὰ πίπα καὶ κάθεστε σ᾽ ἕνα τραπέζι μὲ τὶς αἰσθήσεις ξυπνές, κι᾽ ἀπ᾽ τὸν νοῦ σας περνοῦν χίλιες σκέψεις. Ἐκεῖ ἀκοῦτε καθαρὰ πῶς κάποιος σέρνεται κοντὰ στὸν τοῖχο ἔξω ἢ καὶ μέσα στὴν κάμαρα, ἐκεῖ κοντὰ στὴ θερμάστρα ὅπου βλέπετε καὶ μιὰ σκιὰ στὸν μεσότοιχο. Βγάζετε τὸν γλόμπο τῆς λάμπας, γιὰ νὰ βλέπετε καλύτερα καὶ πηγαίνετε πρὸς τὴν θερμάστρα. Στέκεστε μπροστὰ στὴν σκιὰ καὶ βλέπετε ἕναν ἄνθρωπο ἄγνωστο, μετρίου ἀναστήματος μ᾽ ἕνα σάλι μαῦρο καὶ ἄσπρο τυλιγμένο στὸν λαιμό του καὶ μὲ ἐντελῶς μαβιὰ χείλια. Φαίνεται ἐντελῶς σὰν τὸν φάντε τῶν νορβηγικῶν χαρτιῶν. Λοιπόν, μὲ πιὸ πολὺ περιέργεια παρὰ μὲ φόβο πᾶτε κοντὰ γιὰ νὰ τὸν ξεπαστρέψτε, μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸ κουνᾷ ἂν καὶ εἶστε τόσο κοντά του ποὺ τὸν βλέπετε ποὺ σᾶς κάνει μορφασμούς. Τότε προσπαθεῖτε νὰ τὸν πάρτε μὲ τὸ καλό· ἂν καὶ δὲν τὸν εἴδατε ποτὲ πρίν, τοῦ λέτε: Μὴ τυχὸν σᾶς λὲν Χόμαν, Βὲρντ Χόμαν; Κ᾽ ἐπειδὴ δὲν ἀπαντᾷ, ἀποφασίζετε νὰ τὸν ὀνομάσετε Χόμαν καὶ λέτε: Γιατί, διάβολο, νὰ μὴ σᾶς λὲν Βὲρντ Χόμαν; Καὶ τοῦ γελᾶτε κατὰ πρόσωπον. Μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸ κουνᾷ καὶ δὲν ξέρετε πιὰ τί νὰ τὸν κάνετε. Κάνετε ἕνα βῆμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τοῦ δίνετε μιὰ σκουντιὰ μὲ τὴν πίπα. Μὰ ἐκεῖνος δὲν ἀλλάζει ὄψι. Τότε θυμώνενε καὶ τὸν χτυπᾶτε. Φαίνεται σὰν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ βρίσκεται κοντὰ κοντά, μὰ τὸ χτύπημά σας δὲν τοῦ κάνει τίποτα, δὲν πέφτει, χώνει τὰ δυό του χέρια στὶς τσέπες, σηκώνει τοὺς ὤμους του καὶ παίρνει μιὰ ἔκφρασι σὰν νὰ λέγῃ: Κ᾽ ἔπειτα; Τόσο λίγο τὸν πείραξε τὸ χτύπημα ποὺ τοῦ δώσατε. Κ᾽ ἔπειτα; λέτε κ᾽ ἐσεῖς ἀγριεμένος καὶ τὸν χτυπᾶτε πάλι ἀπάνω στὸ στομάχι. Τότε δῆτε τί συμβαίνει: μετὰ τὸ τελευταῖο χτύπημα ἀρχίζει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξατμίζεται, τὸν βλέπετε μὲ τὰ μάτια σας πῶς σιγὰ σιγὰ σβήνεται, λιγοστεύει λιγοστεύει, ὥς που στὸ τέλος δὲν μένει τίποτ᾽ ἄλλο παρὰ μόνο ἡ κοιλιά του. Κι᾽ ὅμως ὅλην τὴν ὥρα εἶχε τὰ χέρια στὶς τσέπες του καὶ κύταζε μ᾽ ἕνα πεῖσμα σὰν νἄλεγε: καὶ λοιπόν, ἔπειτα;

Ἡ Δάγνη γέλασε πάλι.

— Τί ὡραῖα πράματα ποὺ σᾶς συμβαίνουν πάντοτε! εἶπε. Λοιπόν, παρακάτω; πῶς τελειώνει;

— Ὅταν πᾶτε πάλι νὰ καθίστε στὸ τραπέζι κι᾽ ἀρχίζετε πάλι τὶς σκέψεις σας, βλέπετε πῶς ματώσατε τὰ δάχτυλά σας χτυπώντας τὸν μεσότοιχο. . . Καὶ λοιπόν, αὐτὸ ποὺ ἤθελα νὰ πῶ: διηγηθεῖτε τὴν ἄλλη μέρα αὐτὴν τὴν ἱστορία στοὺς γνωστούς σας, νὰ δῆτε τί θὰ σᾶς ποῦν: Στὸν ὕπνο σας τὰ εἴδατε, θὰ σᾶς ποῦν. Χά, χά, χά. ναί, στὸν ὕπνο σας· ἐνῷ κι᾽ ὁ θεὸς κι᾽ ὅλοι οἱ ἄγγελοι τὸ ξέρουν πῶς δὲν κοιμηθήκατε! Μὰ εἶναι βαρβαρότης καὶ κακοήθεια νὰ λὲν πῶς κοιμηθήκατε, ἐνῷ ἐστέκεστε ξυπνὸς κοντὰ στὴν θερμάστρα, καπνίζατε μιὰ πίπα, καὶ μιλούσατε μ᾽ ἕναν ἄνθρωπο. Ἔπειτα ἔρχεται ὁ γιατρός, ἕνας ἐξαίρετος γιατρὸς ποὺ ἀντιπροσω-

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου.

πεύει μὲ ἐπισημότητα τὴν ἐπιστήμη. Αὐτό, λέει, αὐτὸ εἶναι νευρικότης. Ἄχ! Θεέ μου τί παρωδία ἀνθρώπου ποὺ εἶναι ἕνας τέτοιος γιατρός! Καλά. Λέγει πὼς εἶναι νευρικότης. Γιὰ τὸ μυαλὸ ἑνὸς γιατροῦ κάθε ζήτημα εἶναι ἕνα πρᾶμα τόσων καὶ τόσων διαστάσεων, τόσο ὕψος, τόσο πλάτος· κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ πιάσῃ κανεὶς μὲ τὸ χέρι· καλή, παχειὰ νευρικότης. Ἔπειτα γράφει σ' ἕνα παληόχαρτο σίδερο καὶ κινίνο καὶ νομίζει πὼς σὲ γιατρεύει στὴν στιγμή. Ἔτσι κάνουν! Μὰ γιὰ φαντασθῆτε τί χωριάτικη λογικὴ ποὺ εἶναι, νὰ σᾶς παρουσιάζονται μὲ τὶς διαστάσεις των καὶ μὲ τὸ κινίνο των σ' ἕνα πρᾶμα ποὺ οὔτε οἱ πιὸ σοφὲς κι' οἱ πιὸ λεπτὲς ψυχὲς δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ ἐξηγήσουν!

Ἔπειτα ἔμειναν λίγη ὥρα σιωπηλοί.

— Θὰ χάσετε ἕνα κουμπί, εἶπε ἡ Δάγνη.

— Θὰ χάσω ἕνα κουμπί; ρώτησε καὶ κύταξε τὰ ροῦχα του.

Ἡ Δάγνη ἔδειξε γελώντας ἕνα κουμπὶ ποὺ ἐκρέμετο ἀπ' τὸ σακκάκι του μὲ μιὰ κλωστὴ καὶ εἶπε:

— Παρακαλῶ, βγάλτε το ἐντελῶς, μὲ κάμνει νευρική· ὅλο φοβοῦμαι πὼς θὰ τὸ χάσετε.

Τῆς ἔκανε τὴ θέλησί της, ἔβγαλε ἕνα σουγιὰ καὶ τὄκοψε. Καθὼς ἔβγαλε τὸν σουγιὰ ἀπ' τὴν τσέπη του, τοῦπεσαν κάτω μερικὰ χρήματα καὶ ἕνα μετάλιο δεμένο μὲ μιὰ παληοκορδέλα· ἔσκυψε βιαστικὰ καὶ τὰ μάζεψε, ἐνῷ ἐκείνη ἐστέκετο καὶ ἐκύταζε.

— Τί εἶναι αὐτό, μετάλιο; εἶπε. Μπᾶ, φαντασθῆτε, ἕνα μετάλιο! Μὰ πῶς τὸ κακομεταχειρίζεστε! Γιὰ δῆτε τὴν κορδέλα! Τί μετάλιο εἶναι;

— Μετάλιο σωτηρίας.... Μὰ μὴ πιστέψτε πὼς ἔκανα ἐγὼ τίποτα γιὰ νὰ βρεθῇ ἔτσι μέσ' στὴν τσέπη μου. Μόνο γιὰ ἀστεῖο!

Τὸν κύταξε. Τὸ πρόσωπό του ἦτον ἐντελῶς ἥσυχο, τὰ μάτια του ἀνοιχτὰ ἀνοιχτὰ σὰν νὰ μὴ ἔλεγε καθόλου ψέμα. Τὸ μετάλιο τὸ βαστοῦσε ἐκείνη ἀκόμα στὸ χέρι της.

— Πῶς μπορεῖ νἄχετε καὶ νὰ τὸ κουβαλᾶτε μαζί σας ἕνα τέτοιο πρᾶμα ἂν δὲν κάνατε ἐσεῖς τίποτα γιὰ νὰ σᾶς τὸ δώσουν;

— Τὸ ἀγόρασα, εἶπε, γελώντας. Εἶναι δικό μου, νά, δικό μου, κτῆμα μου, ὅπως ὁ σουγιάς μου, τὸ κουμπὶ τοῦ ζακέτου μου. Τί, νὰ τὸ πετάξω;

— Μὰ τί ἰδέα ν' ἀγοράσετε ἕνα μετάλιο!

— Ναί, κουταμάρα εἶναι, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι. μὰ πόσες φορὲς δὲν κάνομε κουταμάρες;! Μάλιστα μιὰ φορὰ τὸ φοροῦσα μιὰ ὁλόκληρη μέρα στὸ στῆθος μου, σφάνταξα, καὶ δέχθηκα καὶ μιὰ πρόποσι γι' αὐτό. Χά, χά, χά, χά, ναί, ἀλήθεια εἶναι ἀνοησία! Μὰ ὅλα τὰ πράματα δὲν εἶναι ἀνοησίες;

— Τὸ ὄνομα εἶναι σβησμένο εἶπε πάλι ἡ Δάγνη.

Τότε διὰ μιᾶς κοκκίνησε ὁ Νάγκελ καὶ ἄπλωσε τὸ χέρι νὰ τὸ πάρῃ πίσω.

— Τὸ ὄνομα εἶναι σβησμένο; μπᾶ, ἀδύνατον· γιὰ νὰ δῶ. Μπᾶ, εἶναι μόνο ποὺ τῶχω στὴν τσέπη μου καὶ θὰ τρίφτηκε μὲ τὶς δεκάρες, δὲν εἶναι τίποτα.

Ἡ Δάγνη τὸν κύταξε μὲ δυσπιστία, μὰ δὲν ἔλεγε τίποτα. Τότε ἐκεῖνος ἔξαφνα φώναξε:

—Ἄχ, τί ξεχασμένος ποὺ εἶμαι! Βέβαια τὸ ὄνομα εἶναι βγαλμένο, ἔχετε δίκαιο· πῶς μπόρεσα καὶ τὸ ξέχασα! Χά, χά, χά! Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔδωσα νὰ τὸ σβήσουν, βέβαια· δὲν ἦτον βλέπετε τὸ δικό μου ὄνομα, ἦτον τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτου, τοῦ σωτῆρος· ὅταν τὸ πῆρα τὸ μετάλιο ἀμέσως ἔδωσα νὰ λιμάρουν τὄνομα. Σᾶς παρακαλῶ, συγχωρήστε με ποὺ δὲν σᾶς τὸ εἶπα ἀμέσως· δὲν τῶκανα γιὰ νὰ πῶ ψέμα. Ἐκείνην τὴν στιγμὴ σκεπτόμουν κάτι ἐντελῶς ἄλλο: σκεπτόμουν πὼς μπορούσατε νὰ γίνετε τόσο νευρικὴ γιὰ ἐκεῖνο τὸ κουμπὶ ποὺ κόντευε νὰ πέσῃ! Κι' ἂν ἔπεφτε; Μὴν ἦτον αὐτὸ ἀπάντησις γιὰ κεῖνο ποὔλεγα γιὰ τὴν νευρικότητα καὶ τὴν ἐπιστήμη;

Σιγή.

— Μὰ ξέρετε, μοῦ δείχνετε πάντα τόση πολλὴ εἰλικρίνεια, εἶπε ἡ Δάγνη χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ στὴν ἐρώτησί του, ποὺ δὲν ξέρω τί σκοπὸ ἔχει. Οἱ ἰδέες σας εἶναι κάπως ἀσυνείθιστες· τώρα θέλετε νὰ μοῦ πῆτε πὼς ὅλα εἶναι ἀνοησίες, πὼς δὲν ὑπάρχει τίποτα καλό, τίποτα ἁγνό, τίποτα μεγάλο· αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη σας; Μὰ τί, μήπως μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἴδιο ν' ἀγοράσῃ κανεὶς ἕνα μετάλιο γιὰ τόσα καὶ τόσα χρήματα ἢ νὰ τὸ λάβῃ ἐπειδὴ τὸ ἀξίζει μὲ μιὰ ὡραία του πρᾶξι;

Δὲν ἀπήντησε τίποτα. Ἔπειτα ἐκείνη ἐξακολούθησε σιγὰ καὶ σοβαρά:

— Δὲν σᾶς καταλαβαίνω· μερικὲς φορὲς ὅταν σᾶς ἀκούω καὶ μιλᾶτε, ρωτῶ τὸν ἑαυτό μου, ἂν εἶστε στὰ σωστά σας. Συγχωρήστε με ποὺ τὸ λέω αὐτό! Μὲ κάνετε κάθε φορὰ πιὸ ἀνήσυχη, κάθε φορὰ πιὸ νευρική μάλιστα· μοῦ σαστίζετε τὶς ἰδέες μου γιὰ ὅλα τὰ πράματα· ἀδιάφορο γιὰ τί πρᾶμα τύχῃ νὰ μιλᾶτε, ὅλα τ' ἀναποδογυρίζετε. Πῶς συμβαίνει αὐτό; Ποτὲ ὡς τώρα δὲν εἶδα ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ν' ἀντιλέγῃ σὲ τέτοιο βαθμὸ ὅλα τὰ πράματα ποὺ σκέπτομαι μέσα μου. Γιὰ πῆτε μου: πόσα πιστεύετε ὁ ἴδιος ἀπὸ αὐτὰ ποὺ λέτε; ποιὰ εἶναι ἡ εἰλικρινής σας ἰδέα;

Εἶχε μιλήσει τόσο σοβαρά, τόσο θερμά, ποὺ ἐκεῖνος ἔμεινε.

—Ἂν εἶχα Θεό, εἶπε, ἕναν Θεὸ ποὺ νὰ μοῦ ἦτον ἱερὸς καὶ ἅγιος, θὰ ὡρκιζόμουν σ' αὐτὸν τὸν Θεό, πὼς ὅλα αὐτὰ ποὺ σᾶς εἶπα τὰ πιστεύω εἰλικρινῶς, ὅλα ἀνεξαιρέτως καὶ πὼς νομίζω πὼς κάμνω καλὰ ἀκόμα καὶ τότε ὅταν σᾶς σαστίζω. Ὅταν μιλούσαμε μαζὶ τὴν ἄλλη φορά, εἴπατε πὼς εἶμαι ἡ ζωντανὴ ἀντιλογία ὅλων τῶν πραγμάτων ποὺ σκέπτονται οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· τότε μιλούσαμε γιὰ μαγικὲς ἁλυσίδες, ἤ, δὲν θυμοῦμαι τί ἄλλο, ἴσως γιὰ τὰ νορβηγικὰ παραμύθια. Ναί, εἶναι ἀλήθεια, ὁμολογῶ πὼς ὅλο ἀντιλέγω, μὰ κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν τὸ καταλαβαίνω. Μοῦ εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ καταλάβω πῶς ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι δὲν σκέπτονται τὸ ἴδιο σὰν κ' ἐμένα. Τόσο τακτικὰ καὶ διαφανῆ μοῦ φαίνονται ὅλα τὰ ζητήματα, τόσο καθαρὰ βλέπω τὴν σχέσι των τοῦ ἑνὸς μὲ τὸ ἄλλο. Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰλικρινής μου γνώμη, κυρία μου· ἄχ, νὰ μποροῦσα νὰ σᾶς ἔκαμνα νὰ μὲ πιστέψετε καὶ τώρα καὶ πάντα!

— Τώρα καὶ πάντα; ὄχι, αὐτὸ δὲν τὸ ὑπόσχομαι.

— Μὰ αὐτὸ εἶναι ἴσια ἴσια ποὺ μὲ μέλει τόσο πολὺ τώρα.

Εἶχαν φτάσει στὸ δάσος· περπατοῦσαν τόσο κοντὰ κοντά, ποὺ οἱ ἀγκῶνες τους ἄγγιζαν ποῦ καὶ ποῦ, καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτον τόσο ἥσυχη ποὺ καὶ σιγὰ σιγὰ νὰ μιλοῦσαν ἄκουαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ποῦ καὶ ποῦ κελαηδοῦσε καὶ κανένα πουλί.

Τότε διὰ μιᾶς σταμάτησε ἐκεῖνος καὶ τὴν ἔκανε κ' ἐκείνην νὰ σταματήσῃ.

— Πῶς λαχτάρησα νὰ σᾶς δῶ τρεῖς μέρες τώρα! εἶπε. Μὰ μὴ τρομάζετε ἔτσι· δὲν λέω δὰ τίποτα κι' οὔτε θὰ κατορθώσω τίποτα, ἄχ ὄχι, οὔτε φτάνει νὰ ἐλπίσῃ τίποτα ὁ νοῦς μου. Μὰ ἴσως καὶ νὰ μὴ μὲ καταλαβαίνετε· ἀρχίζω ἀνάποδα καὶ λέω ἀνοησίες· καὶ λέω ὅ,τι οὔτε ἤθελα καθόλου νὰ πῶ...

Ὅταν σιώπησε εἶπε ἐκείνη:

— Τί περίεργος ποὺ εἶστε σήμερα!

Καὶ θέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμο.

Μὰ ἐκεῖνος τὴν σταμάτησε.

— Ἄχ, κυρία μου σταθῆτε λίγο! Ἔχετε λίγη ἐπιείκεια σήμερα μαζί μου! Φοβοῦμαι νὰ μιλήσω· φοβοῦμαι πὼς θὰ μὲ διακόψετε καὶ θὰ μοῦ πῆτε: Πᾶτε στὸ καλό! Καὶ ὅμως τὸ σκέφθηκα καὶ τὸ ξανασκέφθηκα πολλὲς φορές.

Τὸν κύταζε ὅλο μὲ περισσότερη ἀπορία κι' ἀρώτησε:

— Ποῦ θὰ καταλήξετε;

— Ποῦ θὰ καταλήξω; Νὰ σᾶς τὸ πῶ καθαρά; θὰ καταλήξω... πῶς — πῶς σᾶς ἀγαπῶ. Ναί, ἀλήθεια δὲν καταλαβαίνω γιατί σᾶς ἐκπλήττει ἔτσι· εἶμαι κ' ἐγὼ ἄνθρωπος, σᾶς ἀπήντησα καὶ ἐνθουσιάστηκα μαζί σας· δὲν εἶναι καὶ τόσο παράξενο! Τώρα βέβαια, ἴσως δὲν ἔπρεπε νὰ σᾶς τὸ εἶχα πῆ!

— Βέβαια δὲν ἔπρεπε.

— Μὰ τί δὲν κάνει κανείς; Σᾶς συκοφάντησα μάλιστα, ἀπὸ ἀγάπη, εἶπα πὼς εἶστε μιὰ κοκέττα καὶ προσπάθησα νὰ σᾶς ταπεινώσω μόνο γιὰ νὰ παρηγορηθῶ καὶ νὰ μπορέσω νὰ βασταχτῶ ἐπειδὴ ἤξερα πὼς εἶστε ἄφραστη γιὰ μένα. Τώρα σᾶς ἀπαντῶ γιὰ πέμπτη φορὰ κ' ἀκόμα ἀντέχω ἐνῷ ἀπ' τὴν πρώτη φορὰ νόμιζα πὼς δὲν θ' ἀντεῖχα πιά. Κ' ἔπειτα εἶναι σήμερα καὶ τὰ γενέθλιάμου· γίνομαι σήμερα εἰκοσιεννέα χρονῶν καὶ ἀπ' τὴν στιγμὴ ποὺ ἄνοιξα τὰ μάτια μου τὸ πρωὶ ἤμουν χαρούμενος καὶ τραγουδοῦσα. Σκεπτόμουν — ναί, βέβαια, εἶναι γελοῖο νἄρχωνται κανενὸς τέτοιες ἀνόητες ἰδέες, μὰ σκεπτόμουν ἔτσι: ἂν τὴν δῆς σήμερα καὶ τῆς τὰ ὁμολογήσῃς ὅλα, ἴσως νὰ μὴ πειράζῃ, ἀφοῦ εἶναι καὶ τὰ γενέθλιά σου· μπορεῖς μάλιστα καὶ νὰ τῆς τὸ πῆς καὶ ἴσως νὰ σὲ συγχωρέσῃ πιὸ εὔκολα μιὰ τέτοια μέρα. Γελᾶτε; Ναί, εἶναι γελοῖο, τὸ ξέρω· μὰ δὲν ὠφελεῖ τίποτα, σᾶς πληρώνω κ' ἐγὼ τὸν φόρο μου ὅπως κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι.

— Μὰ εἶναι λυπηρὸ ποὺ σᾶς συνέβηκε σήμερα αὐτό, εἶπε ἡ Δάγνη. Φέτο στὰ γενέθλιά σας εἴχατε κακοτυχία. Ἄλλο δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ.

— Καὶ βέβαια... Θεέ μου, τί δύναμι ποὺ ἔχετε! Τὸ καταλαβαίνω τόσο καλὰ πῶς μπορεῖ κανεὶς γιὰ σᾶς νὰ τὰ κάνῃ ὅλα. Ἀκόμα καὶ τώρα ποὺ εἴπατε αὐτὲς τὶς τελευταῖες λέξεις ποὺ δὲν ἦταν βέβαια γιὰ νὰ κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ χαρῇ—καὶ βέβαια οὔτε εἴχατε τέτοιο σκοπὸ—ἀκόμα καὶ τώρα ἦταν ἡ φωνή σας σὰν τραγούδι. Ἀλήθεια, ἦταν σὰν νἄνθιζαν λουλούδια μέσα μου. Εἶνε τόσο παράξενο! Ξέρετε πὼς τὴν νύχτα περπατοῦσα γύρω στὸ σπίτι σας γιὰ νὰ μπορέσω, ἂν τύχῃ, νὰ σᾶς δῶ μιὰ στιγμὴ στὸ παράθυρο —, πὼς γονάτισα ἐδῶ στὸ δάσος καὶ παρακάλεσα τὸν Θεὸ γιὰ σᾶς, ἐγώ, ποὺ οὔτε πιστεύω πολὺ στὸν Θεό. Βλέπετε ἐκείνην τὴν λεύκα ἐκεῖ; Διάλεξα ἐπίτηδες αὐτὴν τὴν θέση νὰ σταθοῦμε ἐδῶ, γιατί ἐδῶ μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ δέντρο πέρασα πολλὲς νύχτες γονατιστός, ἀπελπισμένος, βουβὸς καὶ χαμένος, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἐσεῖς δὲν μοῦ βγαίνατε πιὰ ἀπὸ τὸ νοῦ. Ἀπὸ ἐδῶ κάθε βράδυ σᾶς ἔλεγα καληνύχτα, παρακαλοῦσα τἄστρα καὶ τὸν ἀέρα νὰ σᾶς χαιρετήσουν καὶ νομίζω πὼς πρέπει νὰ τὸ αἰσθανθῆκατε στὸν ὕπνο σας.

Προχώρησαν λίγο.

— Δάγνη! Δάγνη! εἶπε ἔξαφνα. Καὶ πρὶν τὸν καταλάβῃ ἐγονάτισε στὴν μέση τοῦ δρόμου· κ' ἔμεινε ἔτσι κατὰ γῆς ὡς ἕνα λεπτό, μὲ τὸν σκοῦφο στὸ χέρι καὶ μὲ τὸ κεφάλι γερμένο σὰν νὰ περίμενε ἕνα χτύπημα. Ἐκείνη τρομαγμένη γύρισε καὶ κύταξε γύρω· στὴν ἀμηχανία της ἔκανε μάλιστα καὶ νὰ τὸν σηκώσῃ.

— Μὰ σηκωθῆτε λοιπόν! τοῦ φώναξε σκυμμένη κοντὰ στὸ κεφάλι του. Στὴν στιγμή! ἀκοῦτε; Τί ἰδέα! Στὴν μέση τοῦ δρόμου!

Κι' ὅταν σηκώθηκε τοῦ εἶπε μάλιστα νὰ σκουπίσῃ καὶ τὴν σκόνη ἀπ' τὰ γόνατά του. Δὲν προχώρησαν, μὰ ἔμειναν ἀκόμα στὴν ἴδια θέση. Τότε ἐκείνη εἶπε:

— Γιατί μοῦ τὰ εἴπατε ὅλα αὐτά; Δὲν ξέρετε πώς. . . .

— Ναί! τὴν διέκοψε πολὺ ταραγμένος. Ξέρω τί θέλετε νὰ πῆτε: πὼς ἀνήκετε κι' ὅλας σ' ἕναν ἄλλο, καὶ πὼς λοιπὸν εἶμαι ἕνας ἄτιμος ποὺ ἔρχομαι καὶ σᾶς ἐνοχλῶ τώρα ποὺ εἶναι ἀργὰ πιὰ — πῶς νὰ μὴ τὸ ξέρω; Ναί, γιατί σᾶς τὰ εἶπα ὅλα αὐτά; Ἄχ, τὰ εἶπα γιὰ νὰ σᾶς κάνω ἐντύπωσι καὶ νὰ σᾶς κάνω νὰ μὲ σκέπτεστε. Μὰ τὸν Θεό, λέγω τώρα τὴν ἀλήθεια, δὲν μπορῶ, πρέπει νὰ τὴν πῶ. Ξέρω πὼς εἶστε ἀρραβωνιασμένη, μ' ἕναν ἄνθρωπο ποὺ τὸν ἀγαπᾶτε, πὼς εἶστε δεμένη, πὼς λοιπὸν δὲν μπορῶ τίποτα νὰ περιμένω· καὶ ὅμως ἤθελα νὰ δοκιμάσω νὰ σᾶς κάνω ἐντύπωσι, δὲν ἤθελα ν' ἀφήσω κάθε ἐλπίδα! Γιὰ φαντασθῆτε τί θὰ πῇ: νὰ χάνῃ κανεὶς κάθε ἐλπίδα! ἴσως τότε νὰ μὲ καταλάβετε καλύτερα. Ὅταν εἶπα πρὶν πὼς δὲν ἔχω νὰ περιμένω τίποτα, εἶπα ψέματα, τὸ εἶπα μόνο ἔτσι μιὰ στιγμὴ γιὰ νὰ σᾶς ἡσυχάσω καὶ νὰ κερδίσω καιρό, γιὰ νὰ μὴ τρομάξτε ἀμέσως. Εἶναι τρέλλα; Δὲν θέλω μ' αὐτὸ νὰ πῶ πὼς μ' ἐκάνατε ποτὲ νὰ ἐλπίσω τίποτα, καὶ οὔτε ἀλήθεια φαντάσθηκα ποτὲ πὼς μποροῦν νὰ μὲ προτιμήσουν ἐμένα ἀπὸ ἄλλους· ἄχ, οὔτε ἀπ' τὸν νοῦ μου πέρασε. Μὰ ὧρες ὧρες ποὺ ἤμουν ἀπαραγόρητος ἔλεγα μέσα μου: ναί, εἶναι ἀραβωνιασμένη, καὶ σὲ λίγο θὰ φύγῃ, καὶ τότε καλὸ κατευόδιο! Μὰ ὅμως ἀκόμα δὲν εἶναι ἐντελῶς χαμένη, ἀκόμα δὲν ἔφυγε, δὲν παντρεύτηκε, δὲν πέθανε· ποιὸς ξέρει! Ἂς δοκιμάσω ὅσο μπορῶ, ἴσως νὰ εἶναι ἀκόμα καιρός! Ἐσεῖς εἶστε ἡ μόνη μου σκέψις, ἡ παντοτεινή μου σκέψις· παντοῦ ἐσᾶς βλέπω, κι' ὅλες τὶς γαλανὲς νεράιδες Δάγνη τὶς φωνάζω. Μοῦ φαίνεται πὼς ὅλες αὐτὲς τὶς ἑβδομάδες δὲν πέρασε μιὰ μέρα, ποὺ νὰ μὴ σᾶς σκεπτόμουν ὅλο ἐσᾶς· ἀδιάφορο τί ὥρα τῆς μέρας βγῶ ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο — μόλις ἀνοίξω τὴν πόρτα καὶ βγῶ στὸν δρόμο περνᾷ ἡ ἐλπίδα ἀπ' τὴν καρδιά μου: ἴσως τὴν ἀπαντήσῃς τώρα — καὶ παντοῦ γυρνῶ γιὰ νὰ σᾶς δῶ ἐσᾶς. Δὲν μπορῶ ἀλλιῶς, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω. Πιστέψετέ με, ἂν τώρα δὲν κρατήθηκα καὶ σᾶς τὰ εἶπα ὅλα, ὅμως προσπάθησα νὰ κρατηθῶ. Ξέρετε τί ἀπελπιστικὸ ποὺ εἶναι νὰ ξέρῃ κανεὶς πὼς ὅλες του οἱ προσπάθειες εἶναι μάταιες κ' ὅμως νὰ μὴ μπορῇ παρὰ νὰ προσπαθῇ· γι' αὐτὸ πολεμᾷ καὶ κανεὶς ν' ἀντισταθῇ ὡς στὴν τελευταία στιγμή. Μὰ ὅταν ὅλος ὁ κόπος πάῃ χαμένος! Τόσα τόσα πράματα κάθεται κανεὶς καὶ σκέπτεται ὅταν τὴν νύχτα κάθεται στὸ παράθυρο καὶ δὲν μπορῇ νὰ κοιμηθῇ. Παίρνει ἕνα βιβλίο στὸ χέρι, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ διαβάσῃ· σφίγγει τὰ δόντια σφιχτά, σφιχτὰ καὶ διαβάζει τρεῖς σειρές, ἔπειτα δὲν μπορεῖ πιὰ καὶ κλίνει πάλι τὸ βιβλίο. Ἡ καρδιὰ χτυπᾷ δυνατά, ψιθυρίζει κανεὶς λόγια κρυφά, λέει ἕνα ὄνομα καὶ τὸ φιλᾷ μὲ τὸν νοῦ του. Καὶ τχυποῦν δύο, τέσσερις, ἕξη· ἔπειτα ἀποφασίζει νὰ τελειώσῃ ἐπὶ τέλους, τὴν πρώτη φορὰ ποὺ θὰ παρουσιαστῇ εὐκαιρία νὰ ρίξῃ τὸν κῦβο καὶ νὰ τὰ ὁμολογήσῃ ὅλα. Καὶ ὅμως δὲν τολμᾷ. ἄχ, δὲν ἔχει τὸ θάρρος καὶ περνᾷ μιὰ εὐκαιρία μετὰ τὴν ἄλλη καὶ δὲν τὸ ἀποφασίζει ἕως ποὺ ἔρχεται ἡ μέρα ποὺ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ κρατηθῇ. . . . Ἄχ, συγχωρήστε με! Εἶπα τόσα πολλά, σᾶς παρακαλῶ, συγωρήστε με. Νὰ προχωρήσωμε τώρα; Ἄχ, Δάγνη, πόσο σᾶς ἀγαπῶ· καὶ εἶμαι εὐγνώμων μόνο ποὺ μπόρεσα καὶ σὰς τὸ εἶπα!

Ἐκείνη τὸν ἄκουε μὲ πολλὴ ἀπορία καὶ δὲν εἶχε πῆ οὔτε μιὰ λέξι. Ἀκόμα ἐστέκοντο καὶ οἱ δύο σιωπηλοί.

— Μὰ ἀλήθεια πρέπει νὰ εἶστε τρελλός! εἶπε κουνώντας τὸ κεφάλι. Καὶ ἔπειτα χλωμὴ καὶ λυπημένη ἐπρόσθεσε.

— Ξέρετε πὼς εἶμαι ἤδη ἀρραβωνιασμένη, δὲν τὸ ξεχνᾶτε, μάλιστα τὸ λαμβάνετε ὑπ' ὄψιν, καὶ ὅμως. . . .

— Βέβαια τὸ ξέρω! εἶπε ἐκεῖνος. Μπορῶ νὰ ξεχάσω τὸ πρόσωπό του καὶ τὴν στολή του; Εἶναι ὡραῖος, κανένα λάθος δὲν τοῦ βρίσκω, καὶ ὅμως θὰ ἤθελα νὰ ἦτον πεθαμένος καὶ νὰ μὴν ὑπῆρχε!

Τί ὠφελεῖ ποὺ εἶπα χίλιες φορὲς στὸν ἑαυτό μου: Δὲν ἔχεις τίποτα νὰ περιμένῃς ἐδῶ, εἶναι ὡραῖος, εἶναι ἀξιωματικός, ἐνῷ ἐσὺ δὲν εἶσαι τίποτα, εἶσαι ἀγρονόμος· κ' ἔπειτα εἶναι κι' ὅλας ἀραβωνιασμένος μαζί της! Μὰ ἡ καρδιὰ δὲν ὑποχωρεῖ μπρὸς σὲ τίποτα, οὔτε μπρὸς στὸ πιὸ ἀδύνατο πρᾶμα. Ἄχ, μιλήστε μου μὲ λίγη καλοσύνη, γιὰ χάρη τῆς ἀγάπης μου! Βλέπετε, δὲν εἶνε πὼς θέλω νὰ σᾶς ἀγαπῶ, μὰ δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἀλλιῶς. Ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει καμία ἐλπίς; Εἶστε γιὰ πάντα χαμένη γιὰ μένα;

Ἄχ, ὄχι, ὄχι ἀκόμα, ἔ, Καλῆ μου, γλυκειά μου, ὄχι ἀκόμα!

— Ναί, ναί, μὴ μὲ ἀπελπίζετε! φώναξε ἐκείνη. Τί θέλετε νὰ κάμω; Τί σκέπτεστε; Θέλετε νά... Κύριε ἐλέησον, ἐλᾶτε στὰ καλά σας! Ἂς μὴ μιλοῦμε πιὰ γι' αὐτό. Τώρα τὰ χαλάσατε ὅλα μὲ μερικὰ ἀνόητα λόγια· καὶ τώρα δὲν πρέπει πιὰ νὰ ξαναδωθοῦμε. Γιατί νὰ εἶστε τέτοιος; Ἂν μποροῦσα νὰ τὸ εἶχα προϊδεῖ; Ἂς εἶναι, φτάνει τώρα; σᾶς παρακαλῶ καὶ γιὰ τὸ δικό σας καὶ γιὰ τὸ δικό μου καλό. Τὸ βλέπετε καλὰ πὼς δὲν μπορῶ νὰ σᾶς εἶμαι τίποτα· οὔτε καταλαβαίνω πῶς μπόρεσε ποτὲ καὶ τῶβαλε ὁ νοῦς σας. Λοιπόν, τώρα πρέπει νὰ τελειώσῃ· τώρα πρέπει νὰ φύγετε. Ἂν ξέρατε τί ἀνήσυχη ποὺ εἶμαι! Ἂν θέλετε νὰ μοῦ κάνετε μιὰ μεγάλη χάρη, γυρίστε πίσω σπίτι σας καὶ προσπαθήστε νὰ τὸ πάρετε ἀπόφασι. Δὲν θέλετε νὰ μὲ κάνετε νὰ λυπηθῶ; ἔ; Ἄχ Θεέ μου, καὶ γιὰ σᾶς λυποῦμαι τόσο πολύ, μὰ δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἀλλιῶς!

— Μὰ τί, νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω σήμερα γιὰ πάντα; Εἶναι ἡ τελευταία φορὰ ποὺ σᾶς βλέπω; Ὄχι, ὄχι, ἀκούστε! Συγχωρήστε με, θὰ εἶμαι ἥσυχος. Ἂν σᾶς ὑποσχεθῶ τώρα πὼς θὰ εἶμαι ἥσυχος καὶ πὼς θὰ μιλήσω γιὰ ὅ,τι ἄλλο πρᾶμα θέλετε καὶ ποτὲ πιὰ γι' αὐτό, δὲν μπορῶ τότε νὰ σᾶς δῶ πάλι μιὰ φορά; Ἔ; ἂν εἶμαι πολὺ ἥσυχος; Καμιὰ φορὰ ὅταν τύχῃ καὶ βαρεθῆτε ὅλους τοὺς ἄλλους· μόνο γιὰ νὰ μὴ εἶναι σήμερα ἡ τελευταία φορά. Δὲν σᾶς ζητῶ περισσότερο, μὴ μοῦ τὸ ἀρνηθῆτε αὐτό. Πάλι κουνᾶτε τὸ κεφάλι; — τὸ ὡραῖο σας τὸ κεφάλι, μὰ τὸ κουνᾶτε. Πῶς εἶναι ὅλα, ὅλα ἀδύνατα... Ἀκόμα κι' ἂν δὲν θέλετε νὰ μὲ συγχωρήσετε, ὅμως πῆτε μου ναί, γιὰ νὰ μοῦ κάνετε μιὰ εὐχαρίστησι· ἦρθαν τὰ πράματα τόσο λυπηρὰ σήμερα, τόσο λυπηρά, ἐνῷ τὸ πρωΐ ἀκόμα τραγουδοῦσα! Μόνο μιὰ φορά! Σᾶς παρακαλῶ τόσο τόσο πολύ!

— Μὰ δὲν ἔπρεπε νὰ μοῦ τὸ ζητᾶτε, ἀφοῦ δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποσχεθῶ. Κ' ἔπειτα τί θὰ ὠφελοῦσε; Πηγαίνετε τώρα· ἀλήθεια πηγαίνετε! Ἴσως νὰ ξαναδωθοῦμε, δὲν ξέρω, μὰ μπορεῖ. Μὰ πηγαίνετε τώρα· ἀκοῦτε; φώναξε ἀνυπόμονη, θὰ μοῦ κάνετε ἀλήθεια χάρη νὰ φύγετε. Μπορεῖ νἄρθῃ καὶ κανείς. . . .

Σιγή.

Τὴν κύταζε, τὸ στῆθος του ἀνεβοκατέβαινε ταραγμένο. Ἔπειτα μάζεψε θάρρος καὶ χαιρέτησε νὰ φύγῃ· ἄφησε τὸν σκοῦφο του νὰ πέσῃ κατὰ γῆς κ' ἔπιασε τὸ χέρι της, ποὺ οὔτε τοῦ τὸ εἶχε δώσει καθόλου καὶ τῶσφιξε δυνατὰ μέσα στὰ δικά του. Ἐκείνη φώναξε λίγο καὶ τότε τῆς ἄφησε τὸ χέρι, λυπημένος, ἀπελπισμένος ποὺ τὴν ἔκανε νὰ πονέσῃ. Ἐστέκετο καὶ τὴν ἐκύταζε καθὼς ἐκείνη ἀπομακρύνοταν. Ἀκόμα μερικὰ βήματα, ἔπειτα δὲν θὰ ἐφαίνετο πιά. Δὲν θὰ τὴν ξανάβλεπε ποτὲ πιά, ποτέ· οὔτε ἀπὸ εὐγένεια δὲν εἶχε πῆ ἕνα ναί, ἂν καὶ τῆς τὸ εἶχε ζητήσει σὰν χάρη. Τὸ αἷμα τοῦ ἀνεβαίνει στὸ κεφάλι· δαγκάνει τὰ χείλια του ποὺ τὰ πληγώνει καὶ θέλει νὰ φύγῃ, νὰ τῆς γυρίσῃ τὴν ράχη, μέσ' στὸν θυμό του . . . Μὰ ὄχι, ἦτον ἄντρας ἐπὶ τέλους· ἦταν καλὰ ἔτσι, ὅλα ἦταν καλά, ἀντίο γιὰ πάντα! . . .

Διὰ μιᾶς ἐκείνη γύρισε καὶ εἶπε:

— Καὶ τὴν νύχτα νὰ μὴ τριγυρίζετε γύρω στὸ σπίτι μας, ἀλήθεια, ξέρετε, δὲν πρέπει. Ἐσεῖς λοιπὸν εἶστε ποὺ κάνετε τόσες βραδυὲς τώρα τὸν Μπίσκε νὰ γαυγίζῃ ἔτσι ἄγρια· μιὰ νύχτα ὁ πατέρας σχεδὸν πῆγε νὰ σηκωθῇ. Νὰ μὴ ἔρχεστε, ἀκοῦτε; Ἐλπίζω πὼς δὲν θέλετε νὰ μᾶς καταστρέψετε κ' ἐμένα καὶ σᾶς τὸν ἴδιο;

Μόνο αὐτὲς τὶς λέξεις εἶπε· μὰ τοῦ Νάγκελ ὁ θυμός, μόλις ἄκουσε τὴν φωνή της, ἀμέσως πέρασε.

— Καὶ εἶναι καὶ σήμερα τὰ γενέθλιά μου! εἶπε. Καὶ σκέπασε μὲ τὰ χέρια του τὸ πρόσωπο καὶ κίνησε νὰ φύγῃ.

Ἡ Δάγνη τὸν κύταζε, σκέφτηκε μιὰ στιγμὴ κ' ἔτρεξε πάλι πίσω. Τὸν ἔπιασε ἀπ' τὸ χέρι.

— Συγχωρῆστε με! εἶπε, λυποῦμαι ποὺ τὸ ξέχασα αὐτό. Μὰ μὴ γίνεστε τώρα δυστυχὴς γιὰ μένα· βλέπετε, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς εἶμαι τίποτα. Μὰ ἴσως ξαναδωθοῦμε πάλι· δὲν νομίζετε; Τώρα ὅμως πρέπει νὰ πηγαίνω. Καλὴ ἀντάμωσι!

Γύρισε καὶ ἀπομακρύθηκε γλήγορα.

[Μεταφρασ. Τ.] [Ἀκολουθεῖ]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

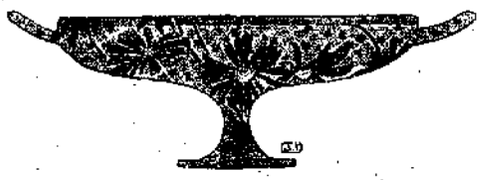

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἀγαπητέ μου φίλε, . . . 28 Νοεμβρίου 1911

ΜΑΘΕ λοιπὸν καὶ τὴν καινούργια μου ἐνασχόληση. Προμηθεύτηκα τελευταῖα μιὰ φωτογραφικὴ μηχανὴ καὶ τριγυρίζω, ὅσο μοῦ βαστοῦν τὰ πόδια μου καὶ παίρνω φωτογραφίες. Θὰ σοῦ φανῇ παράξενο ἴσως. Μὰ ἡ ἀργία, βλέπεις, δὲν εἶναι πάντα «μήτηρ κακίας». Κάποτε καὶ πολὺ συχνὰ μάλιστα εἶναι μητέρα καλοσύνης καὶ ὠμορφιᾶς. Οὔτε ἡ δουλειὰ οὔτε ἡ ἀργία εἶναι τίποτε μοναχά τους. Στὸ βάθος βρίσκεται πάντα ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀργός κι' ὁ ἄνθρωπος ὁ δουλευτής. Ἀκόμη κάποτε δουλεύοντας κἀνεὶς μένει ἀργὸς καί, μένοντας ἀργός, δουλεύει χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃ. Ἀπὸ μιὰ τέτοιαν ἀντίληψη πέρνοντας ἀφορμὴ νομίζω κι' ὁ Ἀλφόνς Κὰρρ ἔγραψε τὸ ἐγκώμιο τῆς τεμπελιᾶς.

Κάνω φωτογραφίες λοιπόν. Πρέπει νὰ σοῦ πῶ πὼς ἤμουνα γεννημένος γιὰ ζωγράφος. Ἀπὸ μικρὸ παιδὶ εἶχα πάντα μίαν ἀντίληψη ζωγραφικὴ τοῦ κόσμου καὶ συχνὰ τὸ χέρι μου κουνιότανε γιὰ νὰ στερεώσῃ ἐπάνω στὸ χαρτὶ ἕνα σχῆμα, δυὸ γραμμές, μιὰ σύνθεση ἀπαντημένη στὴ φύση ἢ δημιουργημένη μέσα στὴ φαντασία μου. Δὲν ἔγινα ὅμως ποτέ μου ζωγράφος καὶ τὸ χέρι μου δὲ γυμνάστηκε νὰ δουλεύῃ πιστὰ καὶ τεχνικὰ τὴ φαντασία μου. Τώρα, μὲ τὴ μηχανούλα μου, ξαναβρίσκω τὸν ἑαυτό μου. Ζωγραφίζω χωρὶς νἄμαι ζωγράφος. Καὶ νοιώθω πὼς μπορῶ νὰ βάζω τὴν ψυχή μου μέσα στὸ μικρὸ τετράγωνο κουτί, ὅπως θὰ τὴν ἔβαζα στὴν παλέττα μου ἢ στὴν ἄκρη τοῦ κραγιονιοῦ μου.

Δὲν φαντάζεσαι πόσες εἰκόνες βρίσκω ἕτοιμες στὴ φύση. «Βρίσκω» εἶναι ἕνας λόγος. Ὅταν βρίσκει ὅμως κἀνένας, δημιουργεῖ. Κάνει δηλαδὴ προσωπικὸ ἔργο. Γιατὶ ἄλλο βρίσκει ὁ ἕνας, ἄλλο ὁ ἄλλος, καὶ ἄλλος δὲ βρίσκει τίποτε. Ἀλλὰ μήπως εἶναι μονάχα τὸ θέμα; Σὲ χίλια δυὸ ἄλλα ἐπεμβαίνει ἡ προσωπικότης μου, τὸ ἐγώ μου, ἡ ψυχή μου. Διαλέγω τὸ φῶς, τὴ θέση, τὴ στιγμή. Σκλαβώνω τὴ στιγμιαία διάθεση καὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς. Συνδυάζω, ξεχωρίζω, ἑνόσω ἐκλέγω. Κάνω τὴ φύση νὰ περάσῃ πρῶτα ἀπὸ μένα, ἀπ' τὴν ἰδιοσυγκρασία μου, σύμφωνα μὲ τὸν ὁρισμὸ τοῦ Ζολᾶ, πρὶν φτάσῃ στὸ φακὸ τῆς μηχανῆς μου. Τὴν ἐσωτερικὴ πάλι ζωὴ τῶν πραγμάτων τὴν ἁρπάζω στὴ στιγμή, ποὺ κρυφοδείχνεται καὶ τὴ στερεώνω γιὰ τὸ φῶς ποὺ τῆς πρέπει ἀπάνω στὴν πλάκα, ὅπως θἄκανε ὁ ποιητής, ὁ γλύπτης, μὲ τὰ δικά του τὰ μέσα. Ἐννοεῖς ὅτι ὅλα αὐτὰ μοῦ δίνουν τὴν ἀπόλαυση τὴν καλλιτεχνικὴ καὶ τὴ χαρὰ τοῦ δημιουργοῦ.

Μὲ τὸ ἄλλο θὰ σοῦ στείλω μερικὰ ἀπ' τὰ ἔργα μου κ' ἔχω τὴν ἀξίωση νὰ μὲ γνωρίσῃς μέσα σ' αὐτά. Νὰ πῶς: «Ὁ δάσκαλός μου ὁ γέρω Ἄσοφος εἶν' ἐδῶ μέσα μὲ τὴν αἰσθητική του καὶ μὲ τὴ φιλοσοφία του ἀκόμη». Τὸ ὕφος εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Τὸ ὕφος μου κ' ἐμένα ὁλάκερον ἐλπίζω νὰ μ' ἀνακαλύψῃς ἐκεῖ μέσα.

Σὲ φιλῶ

ΑΣΟΦΟΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«Προλεγόμενα εἰς τὸ Νεοελληνικὸν Λεξικόν», ὑπὸ Ἀθαν. Χ. Μπούτουρα.

ΕΙΣ τὸν συγγραφέα τοῦ συντόμου αὐτοῦ βιβλίου ὀφείλεται κάποια εὐγνωμοσύνη ἀπὸ μέρος τῆς σκεπτομένης μερίδος τοῦ ἔθνους, διότι, ἂν δὲν εἶναι ὁ πρῶτος, εἶναι ὅμως ὁ θαρραλεώτερος ἀπὸ τοὺς νέους μας ἐπιστήμονας, ποὺ τοὺς ἀγῶνας των εἰς ἐπιστημονικὰ ζητήματα θέλουν πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ τοὺς περιβάλλουν μὲ κοινωνικὸν χαρακτῆρα. Εἰς μίαν κοινωνίαν σὰν τὴν ἰδικήν μας ἡ φωνὴ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν, ὅταν ἀγωνίζωνται ὑπὲρ ἰδεῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἔχει κυρίως σκοπὸν νὰ ἀφυπνίσῃ ψυχὰς ὑποδουλωμένας ἀκόμη εἰς τὴν μαγείαν τοῦ ψεύδους, εἰς τὴν ἀβουλίαν, εἰς τὸν δισταγμὸν ἀπέναντι τῆς ἀληθείας. Ἡ ἀνάμιξις τῶν τοιούτων εἰς ὁποιανδήποτε ἐπιστημονικὴν πάλην εἶναι καὶ ἀγὼν κοινωνικός, ἀφοῦ ἡ πάλη αὐτὴ ἀνασύρῃ καὶ τὸν πέπλον μερικῶν ἠθικῶν ἐλαττωμάτων μας. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν τὸ σύντομον τοῦ κ. Μπούτουρα βιβλίον πρέπει νὰ ἑλκύσῃ πολὺ τὴν προσοχὴν τῶν σκεπτομένων. Ἐνῷ μᾶς ἐξιστορεῖ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν θὰ γίνεται ἡ συγγραφὴ τοῦ νεοελληνικοῦ λεξικοῦ καὶ μᾶς φανερώνει τὰ ἀσθενῆ μέρη τοῦ τρόπου αὐτοῦ, συνάμα δὲ μᾶς δίδει πειστικὰς ἀποδείξεις τῆς ἐπιστημονικῆς του ἱκανότητος καὶ ἀξίας, ἔχει καὶ τὴν δύναμιν, τὴν μεγάλην ἠθικὴν δύναμιν, νὰ ἐξετάζῃ μερικὰ προσωπικὰ ζητήματα, στενῶς συνδεδεμένα πρὸς τὰ ἐπιστημονικά, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὸ βιβλίον νὰ γίνεται μᾶλλον κοινωνιολογικόν. Τὸ στενὸν ἴσως θέμα του, τὸ περιστρεφόμενον εἰς γεγονότα γνωστὰ κατὰ τὰ περισσότερα σημεῖα των, γενικεύεται καὶ παρουσιάζεται ἐνώπιόν μας ὑπὸ ὅλως διαφορετικὴν μορφήν. Δὲν πρόκειται πλέον μόνον διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ νεοελληνικοῦ λεξικοῦ, διὰ τὸν τρόπον τῆς σχετικῆς ἐργασίας καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἢ μὴ αὐτῆς· πρόκειται περισσότερον διὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ λυπηροῦ φαινομένου ὅτι ἡ ἔλλειψις χαρακτῆρος, πίστεως εἰς τὰς ἰδέας, καὶ εἰλικρινείας καθοδηγεῖ σκέψεις καὶ πράξεις, ποὺ ἠμποροῦν νὰ ἔχουν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν κοινωνίαν μας. Τὸ ὅλον βιβλίον τοῦ κ. Μπούτουρα διαπνέεται ἀπὸ πνεῦμα διανοητικῆς ἐλευθερίας ἀσυνήθους ἀκόμη διὰ τὴν ἐποχήν μας καὶ αὐτό, δι' ἐμὲ τοὐλάχιστον, εἶναι συστατικὸν καλύτερον ἀπὸ ὅλην τὴν ἄλλην—τὴν ὄχι καὶ μικρὰν ἄλλως τε—ἐπιστημονικήν του ἀξίαν.

«Τραγούδια», Ἀγγέλου Σίβυλλα

ΤΙ εὐτύχημα ποὺ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔχει 22 μόνον σελίδας. Ὅποιος ἀπὸ ὑποχρέωσιν πρέπει νὰ τὸ διαβάσῃ, τὸ ἀφίνει γλήγορα εἰς τὴν ἄκρην διὰ νὰ μὴ τὸ ἐνθυμηθῇ πλέον. Στίχοι κοινότατοι, μὲ ἀδυναμίαν πολλὴν εἰς τὴν παράταξίν των, ἄδειοι ἀπὸ κάθε ἰδέαν, ὄχι γενναίαν, ἀλλὰ τουλάχιστον συνηθισμένην, ἄδειοι ἀπὸ κάθε νεανικὴν ὁρμήν. Ἐρωτοπάθεια γλυκανάλατη καὶ παραλήρημα ὑπερρομαντικόν. Καὶ δι' αὐτὸ ἀπορεῖ κανεὶς πῶς εἰς τὰ τραγούδια αὐτὰ συνυπάρχουν καὶ δύο - τρία, ποὺ ἔχουν νὰ κάμουν κάπως μὲ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἁπλῆν ἀπεικόνισίν της.

ΗΛ. Π. Β

ΑΠΟ ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ

Ἄϊνριχ φὸν Κλάϊστ

ΕΙΣ ἕνα θαμνώδη λόφον παρὰ τὴν ὄχθην τῆς μικρᾶς Wannsee, πλησίον εἰς τὴν γερμανικὴν πρωτεύουσαν, εἶναι ἕνας ἐρημικὸς τάφος σκεπασμένος μὲ ἀραιὸν κισσόν. Ἐδῶ ἀνεπαύθη πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἀπὸ τὴν ὀδύνην τῆς ζωῆς ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους, ἀλλὰ καὶ ἀτυχεστέρους ποιητὰς τῆς Γερμανίας. Ὁ Ἄϊνριχ φὸν Κλάϊστ, ὁ πρῶσσος ποιητής, τὸν ὁποῖον ἡ ἐποχή του, θαμβωμένη ἀπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Γκαῖτε δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναγνωρίσῃ, κατέφυγε τὴν 21 Νοεμβρίου 1811 εἰς τὸ ἐρημικὸν αὐτὸ μέρος διὰ νὰ δώσῃ τέρμα στὴν ζωήν του καὶ στὴν ζωὴν τῆς φίλης του Ἀρριέτας Φόγελ, κουρασμένος ἀπὸ τὴν βιοπάλην τόσον ὥστε «ὅταν ἐξεμύτισε στὸ παράθυρον, τοῦ προξενοῦσε πόνον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ποὺ ἔλαμπε ἐκεῖ».

Βεβαίως καὶ οἱ δύο ἄνθρωποι, ποὺ εἰς μίαν στιγμὴν ψυχικῆς καὶ σωματικῆς κοπώσεως καὶ ἀπελπισίας ἐζήτησαν τὴν γαλήνην εἰς τὸν θάνατον, ἦσαν παθολογικαὶ φύσεις προσβεβλημέναι ἀπὸ τὴν νοσηρὰν μυστικοπάθειαν τῆς ρομαντικῆς ἐποχῆς καὶ θηρεύουσαι τὴν ἀπόλαυσιν εἰς τὸν πόνον. Ἐν τούτοις ἡ ἀπογοήτευσις, ποὺ ἔφερε τὸν ποιητὴν τῆς «Σπασμένης στάμνας» στὴν αὐτοκαταστροφήν, δὲν βαρύνει ὀλιγώτερον τὸ γερμανικὸν ἔθνος τοῦ καιροῦ του ποὺ τὸν ἄφησε νὰ πεινάσῃ κυριολεκτικῶς. Ὁ ταπεινὸς ἀγὼν διὰ τὴν ὑλικὴν ὕπαρξιν τὸν ἐξήντλησε τόσον ὥστε νὰ σύρεται στὴν ζωὴν μὲ σπασμένα φτερά. Μία ἀδάμαστος φιλοδοξία τοῦ ἐγέμιζε τὴν ὑπερήφανην ψυχὴν ὥστε νὰ ζητῇ νὰ ἁρπάξῃ «τὸ στεφάνι ἀπὸ τὸ μέτωπον» καὶ αὐτοῦ τοῦ Γκαῖτε. «Ὁ Πρίγκηψ τοῦ Ὁμβούργου» καὶ τὸ ἄλλο του ὁρμητικὸν δρᾶμα «Καῖτχεν φὸν Ἄϊλμπροννν» δὲν ἔγιναν δεκτὰ στὸ Ἐθνικὸν Θέατρον τοῦ Βερολίνου καὶ τὸ δαιμόνιον τοῦ ποιητοῦ τῆς «Πενθεσιλείας» ἔμεινε ἀκατάληπτον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Γκαῖτε, ὁ ὁποῖος ἐὰν ἤθελε ἠμποροῦσε νὰ τὸν βοηθήσῃ μ' ἕνα του μόνον λόγον.

Ἀλλὰ διὰ τὴν ἁρμονικήν, τὴν ἑλληνοθρεμμένην ψυχὴν τοῦ Γκαῖτε ἡ βορεινὴ τραχύτης τοῦ *ὑποχονδριακοῦ* Κλάϊστ καὶ τὸ βίαιον τῶν θεμάτων του ἦσαν ἀνυπόφορα, τὸν εὕρισκε *παραπολὺ πρῶσσον* καὶ ἔβλεπε στὴν ποίησίν του μόνον τὸ παθολογικόν της χρῶμα εἰς βαθμὸν μάλιστα ποὺ μερικὰ μέρη τῶν δραμάτων του νὰ τοῦ φαίνωνται κωμικά. Κ' ἔτσι ἔλαβε ἀπέναντί του τὴν ἐπίμονον ἀρνητικὴν στάσιν, ἰδίαν μὲ τὴν στάσιν τοῦ λοιποῦ κόσμου. Ἀλλὰ ὁ ποιητὴς Κλάϊστ ἐδιψοῦσε ἀγάπην ὁμοίαν μὲ τὴν ἐκστατικὴν ὁρμήν, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Καῖτχεν φὸν Ἄϊλμπροννν λατρεύει τὸν ἱππότην της, ὁμοίαν μὲ τὸ βίαιον πάθος, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ Πενθεσίλεια ξεσχίζει τὸν Ἀχιλλέα. Καὶ ἀντὶ ἀγάπης καὶ κατανοήσεως δὲν εὗρηκε μόνον ψυχρότητα, ἀλλὰ οὔτε καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἐπιούσιον ψωμί. Καὶ ὑπέφερε ὅσον δὲν ἔχουν ὑποφέρει πολλοὶ ἄνθρωποι. Καὶ ἡ μεγαλοφυΐα του, ἀντὶ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ ποὺ ἠμποροῦσε νὰ φθάσῃ, ἔπεσε στὴν μελαγχολίαν, στὴν βαρυθυμίαν, στὴν πικρόχολον σκέψιν καὶ στὴν ἀπομόνωσιν, ἕως ὅτου συνήντησε τέλος εἰς τὴν ὑπερνευρικὴν φίλην του τὸν σύντροφον, ποὺ εὑρέθη πρόθυμος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ στὸν θεληματικὸν θάνατον. Ὁ ποιητὴς ἦτο μόλις 34 ἐτῶν.

Ἑκατὸν ἔτη ἐπέρασαν ἀπὸ τότε καὶ ὁ ἑορτασμὸς τῆς ἑκατοστῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου του εὑρίσκει σήμερον τὸν Κλάϊστ εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας, στὸ πλευρὸν τοῦ Γκαῖτε καὶ τοῦ Σίλλερ. Βιβλία ἐπὶ βιβλίων γράφονται διὰ τὴν ποίησίν του καὶ τὴν ζωήν του, τὰ θέατρα παίζουν τὰ ἔργα του καὶ ἡ ἱστορία τῆς μεταγενεστέρας ἀναγνωρίσεως ἐπαναλαμβάνεται ἄλλην μίαν φοράν.

Ἕνα νέον ἔργον τοῦ Γκαῖτε

ΦΑΙΝΕΤΑΙ κάπως παράδοξον τὸ νέον, ἐν τούτοις εἶναι ἀληθινόν. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου τῶν «Μαθητικῶν χρόνων τοῦ Βίλελμ Μάϊστερ», ποὺ εἶχε ἀναγγελθεῖ πέρυσι ὅτι εὑρέθη εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ ἡ φήμη ἔλεγε ὅτι εἶναι καλλιτεχνικῶς ἀνώτερον ἀπὸ τὴν μεταγενεστέραν ἐπεξεργασίαν του. Τὸ χειρόγραφον ἐξεδόθη ἤδη εἰς βιβλίον καὶ ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ἔτη ἀκριβῶς ἀφότου ἐγράφη παρουσιάζεται ἕνα νέον ἔργον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Διότι ἡ «Θεατρικὴ ἀποστολὴ τοῦ Βίλελμ Μάϊστερ», ὅπως τιτλοφορεῖται, δὲν εἶναι ἕνα ἁπλοῦν σχεδίασμα ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐπεξειργάσθη ἔπειτα ὁ Γκαῖτε τὴν νέαν μορφὴν τοῦ μεγάλου μυθιστορήματός του, ἀλλὰ τὰ δύο κείμενα ἠμποροῦν νὰ θεωρηθοῦν μᾶλλον ὡς δύο ξεχωριστά, σχεδὸν αὐθύπαρκτα ἔργα.

Ἡ «θεατρικὴ ἀποστολὴ» ἐγράφη εἰς τὸ διάστημα τῶν δέκα ἐκείνων ἐτῶν, ποὺ ὅπως ἐπιστεύετο ἕως τώρα ὁ Γκαῖτε εἶχε παύσει νὰ καταγίνεται μὲ τὴν τέχνην καὶ εἰργάζετο μόνον διὰ τὸ κρατίδιον τοῦ δουκὸς Καρόλου Αὐγούστου καὶ διὰ τὸ γενικὸν καλόν. Ἔπειτα ἡ δραπέτευσίς του εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸν ἔκαμε νἀφήσῃ ἀτελείωτον τὸ ἔργον καὶ ὅταν ἐπέστρεψε ἀπὸ ἐκεῖ, ἄλλος ἄνθρωπος πλέον, καὶ μετὰ πολλὰ ἔτη ἔγραψε τὰ «Μαθητικὰ χρόνια», ἔσχισε τὸ παλαιὸν χειρόγραφον, ἀφοῦ μετεχειρίσθη τὸ περιεχόμενόν του μόνον ὡς ἀκατέργαστον ὑλικόν. Ἀλλὰ μία ἑλβετὶς φίλη του, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε στείλει τὸ χειρόγραφον προηγουμένως, ἐκράτησε ἀντίγραφον καὶ αὐτὸ ἀνεκαλύφθη τώρα.

Ὅταν ὁ Γκαῖτε ἔγραφε τὰ «Μαθητικὰ χρόνια» φαίνεται ὅτι εἶχε χάσει πλέον τὴν παλαιὰν διάθεσίν του καὶ αἱ νεανικαὶ ἐξομολογήσεις, ποὺ περιέχει τὸ παλαιὸν κείμενον, τοῦ εἶχαν γίνει κάπως ξέναι. Ἔτσι ἠμπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι ἐνῷ τὰ «Μαθητικὰ χρόνια» μᾶς δίδουν ρυθμοποιημένην τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν τοῦ ὡρίμου ποιητοῦ, ἡ «θεατρικὴ ἀποστολὴ» διηγεῖται ἀμεσώτερα τὰς νωπὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν πρώτων χρόνων του. Εἶναι ἕνα καθαυτὸ θεατρικὸν μυθιστόρημα εἰκονίζον ρεαλιστικὰ μίαν ἐποχὴν μὲ πρόσωπα ζωγραφισθέντα ἀπὸ ζωντανὰ πρότυπα, μὲ σκηνὰς καὶ τόπους εἰς τοὺς ὁποίους ἀναγνωρίζεται ἡ Γερμανία τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Τὸ ὕφος του δὲν ἔχει βέβαια τὴν μεγαλόπνοην λυρικὴν ὁρμὴν τοῦ Βέρθερ καὶ τείνει περισσότερον εἰς τὴν ἐπικὴν ἠρεμίαν τῶν κατόπιν χρόνων, ἐν τούτοις ἀναγνωρίζεται σ' αὐτὸ ἀκόμη ὁ Γκαῖτε τῆς ἐποχῆς τοῦ *στοὺρμ καὶ ντράγγ*, ἡ ἡ γλῶσσα του διατηρεῖ ἀκόμη πολλοὺς τόνους λαϊκῆς χροιᾶς καὶ παραστατικότητος. Στοὺς διαλόγους καὶ τὰς περιγραφὰς δὲν ἀποφεύγει τὸ τραχὺ καὶ τὸ δριμύ, τὰ πρόσωπα εἶναι περισσότερον πρωτογενῆ, αἱ παθητικαὶ σκηναὶ παρουσιάζονται μὲ ὅλην τὴν νεανικὴν φλόγα, οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας εἶναι ζωγραφισμένοι μὲ φανερὰν πολεμικὴν πρόθεσιν, ἡ κοινωνικὴ κατάστασις, αἱ οἰκονομικαὶ ἀντιθέσεις δείχνονται ζωρότερα καὶ ζωντανώτερα καὶ τέλος καὶ μορφαὶ καὶ περιστατικὰ δὲν ἔχουν ἐδῶ τὸν συμβολικὸν καὶ ἀλληγορικὸν χαρακτῆρα, ποὺ ξενίζει καὶ δίδει κάποιαν αἰνιγματικὴν χροιὰν εἰς πολλὰ μέρη τῶν «Μαθητικῶν χρόνων». Μὲ ἕνα λόγον, δροσερώτερον, πρωτογενέστερον, ἀμεσώτερα ἀντλημένον ἀπὸ τὴν ζωὴν τὸ ἔργον αὐτὸ παρουσιάζει τὸν Γκαῖτε εἰς μίαν ἐποχὴν τῆς ζωῆς του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχουν πολλὰ κείμενα, ποὺ νὰ μαρτυροῦν ὅπως αὐτὸ τὸν τότε τρόπον τῆς σκέψεως καὶ τῆς αἰσθήσεώς του. Καὶ μολονότι ἀπόσπασμα καὶ μολονότι καταδικασμένον ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ ἀδιάφορον ἀκόμη ἂν ἀνώτερον καλλιτεχνικῶς ἢ κατώτερον ἀπὸ τὰ «Μαθητικὰ χρόνια», λαμβάνει παρ' αὐτὰ ξεχωριστὴν θέσιν μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ Γκαῖτε ὄχι μόνον ὡς τεκμήριον ὡρισμένης ἐποχῆς τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ καὶ ὡς αὐτοτελὲς καλλιτεχνικὸν δημιούργημα.

ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα ἐν Ἀθήναις

ΕΠΙ τῆς ὁδοῦ Ἀλβανίας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Κολωνοῦ σκαπτομένων τῶν θεμελίων τῆς οἰκίας τοῦ ἐξ Ἄνδρου Χ. Κακλαμάνου ἀνεκαλύφθησαν τρεῖς τάφοι τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος. Οἱ δύο ἐκ τούτων ἀπετελοῦντο ἐκ λάρνακος ἐκ λίθου ἀμυγδαλίτου καὶ εἶχον ἐπίπεδον κάλυμμα ἐκ πλακῶν τῆς αὐτῆς ὕλης. Ἐν τούτοις εὑρέθησαν μαρμάρινα ἀλάβαστρα, μικρὰ πυξίδια μὲ μέλαν γάνωμα πλήρη μικρῶν πλακουντίων ψιμμυθίου καὶ ἐν χαλκοῦν στρογγύλον κάτοπτρον μὲ ἁπλᾶ τινα χαράγματα. Ὁ τρίτος ἀπετελεῖτο ἐκ μαρμαρίνης λάρνακος καὶ εἶχε κάλυμμα ἐκ μιᾶς μεγάλης τριγωνικῆς μαρμαρινῆς πλακός· ἐν αὐτῷ εὑρέθησαν ὀλίγαι χάνδραι ξύλιναι ἐπίχρυσοι ἐκ κοσμήματος, ἓν σιδηροῦν μαχαιρίδιον καὶ ἓν χρυσοῦν κοσμημάτιον ἀποτελούμενον ἐκ μικροῦ κλαδίσκου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἵσταται μικρὰ πτερωτὴ Νίκη.

Ἐκ τινος οἰκίας παρὰ τὴν Μητρόπολιν ἀποτειχισθέντα μετεκομίσθησαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον τὰ ἑξῆς:

1ον Ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον ὑστέρων ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐκ πλακὸς σχήματος παραλληλογράμμου, ἐφ' οὗ παρίστανται ἀριστερὰ γυνὴ καθημένη ἐπὶ θρόνου καὶ δεξιὰ ἀνὴρ ὄρθιος, μεταξὺ δὲ τῶν δύο μία μικροτέρα νεάνις καὶ εἰς νεαρὸς ἀνὴρ μικροτέρου ἢ ὁ ὄρθιος ἀνὴρ ἀναστήματος· ὄπισθεν τῆς καθημένης γυναικὸς μικρὰ παιδίσκη, ὡς καὶ παρὰ τὸν ἐπὶ δεξιὰ ὄρθιον ἄνδρα μικρὸς παῖς. Κάτωθεν τοῦ ἀναγλύφου ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή

ΛΕΟΝΤΙ ΚΑΙ ΝΕΙΚΟΠΟΛΙ ΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ
ΣΤΡΑΤΟΝΕΙΚΗ ΚΑΙ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΥΤΩ

2ον Ἐπιμήκης ἐπιτυμβία στήλη ἐσχάτων ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἐφ' ἧς παρίσταται ἄνω μὲν κακότεχνος προτομὴ ἀνδρὸς χαμηλότερα δὲ πολὺ κακότεχνος ἱππεύς. Ἐπὶ τοῦ κατωτάτου τῆς στήλης ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή

Γ. ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ
ΜΑΞΙΜΟΣ
Γ. ΠΕΤΡΩΝΙΩ
ΚΡΗΣΚΕΝΤΙ
ΗΡΑ

3ον Τρεῖς κατεστραμμέναι σχεδὸν μαρμάριναι κεφαλαὶ ὡς καὶ δύο τεμάχια νεκρικῶν ἀναγλύφων τοῦ 4ου αἰῶνος.

Κ.

Η ΜΟΔΑ

ΞΑΝΑΓΥΡΙΖΟΜΕ στὰ παλιά. Χωρὶς ἀμφιβολίαν ἡ ἔμπνευσις δὲν ἔχει πειὰ τίποτε νέον νὰ μᾶς δώσῃ εἰς γραμμήν. Τόσο στὰ φορέματα ὅσο καὶ στὰ κτενίσματα. Ἕνας κύκλος ἐσχηματίσθη μεταξὺ τῶν συρμῶν ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἡ γυναῖκα ἀπεφάσισε νὰ ἐπιμεληθῇ τὸ σῶμα της — καὶ μιὰ φάσις ὑπερβολικὰ ἰδιότροπη τῆς μόδας δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ ἡ προειδοποίησις ὅτι γρήγορα θ' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὸ ξεφύλλισμα τοῦ αἰωνίου βιβλίου, μὲ τὴν ἴδιαν καὶ πάντα ἴδιαν ἐξέλιξιν τοῦ σχεδίου καὶ τῆς γραμμῆς.

Σύμφωνα μὲ αὐτὸν τὸν νόμον ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀποφύγῃ κάνεὶς οὔτε στὶς χαριτωμένες ἐλαφρότητες τῆς ζωῆς,— βλέπομεν νὰ ἐπανέρχωνται τὰ ἑλληνορωμαϊκὰ κτενίσματα. Τὰ μαλλιὰ πίσω δεμένα ἐλεύθερα εἰς μεγάλον κόμβον. Μία θηλειὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὴν ἁπλωτὲς οἱ τρίχες καὶ ἀστριφτες, στερεωμένες μὲ χονδρὲς ἁπλούστατες κυκλικὲς φουρκέτες. Ἡ θηλειὰ αὐτὴ πρέπει νὰ ἐξέχῃ ἀρκετὰ εἰς τὸ κέτρον τοῦ τρίχινου αὐτοῦ κόμβου ὥστε νὰ δίδεται ἡ χάρις καὶ ὁ ἀέρας κατὰ πλάτος τοῦ προφίλ.

Ἔτσι μία σεμνότης καὶ μία ἀφέλεια χαρακτηρίζει τὸ κτένισμα ποὺ ἁπλώνεται πρὸς τὰ πίσω κυματιστὸν καὶ καλόγραμμον. Ἐμπρὸς τὰ μαλλιὰ χαμηλά, μὲ ἐλαφρὲς πτυχές, ποὺ ἂν δὲν εἶνε φυσικές, πρέπει νὰ γίνωνται ἀραιὲς καὶ ἀτημέλητες μὲ τέτοιαν τέχνην ὥστε νὰ πλησιάζουν τὴν φυσικότητα. Καὶ αὐτὸ νὰ μὴ γίνεται πολὺ συχνά. Ὅ,τι ψεύτικο, ὅ,τι ξένο ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ ἔχει ὁ κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀπομακρύνεται σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴν ζωήν. Ἔτσι μιὰν ἡμέραν θὰ νατείλῃ κατακάθαρος γιὰ ὅλους ὁ ἥλιος τῆς ἀλήθειας γιὰ νὰ κάμῃ πειὸ εὔμορφην καὶ πειὸ εὐκαλὴν τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ζωήν. Ὅμως τὰ συνθήματα αὐτὰ τῶν διαφόρων ἀναγεννήσεων ἐδόθησαν καὶ δίδονται πάντα καὶ παντοῦ ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Ὅπου ἡ γυναῖκα ἁπλῆ καὶ καλλιτεχνικὴ — ἐκεῖ καὶ ὁ ἄνδρας δημιουργὸς καὶ μεγαλόψυχος.

Τὰ κτενίσματα αὐτὰ τὰ Ἑλληνορωμαϊκὰ θέλουν ἐμπρὸς καὶ πρὸς τὸ πλάϊ μίαν ἀνεπαίσθητον χωρίστραν ποὺ νὰ μισοφαίνεται ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἐλαφροὺς κυματισμοὺς τῶν μαλλιῶν, — σκέρτσο τὸ περισσότερον παρὰ καθωρισμένη χωρίστρα. Καὶ τὸ κτένισμα μὲ ὅλην τὴν πρὸς τὰ πίσω διεύθυνσιν πρέπει νὰ χύνεται πλούσιον ἀπὸ τὸ ἕνα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς κεφαλῆς ὥστε νὰ ἀπαλοσκεπάζεται ἡ γυμνότης τῶν αὐτιῶν καὶ νὰ κατεβαίνῃ σκιὰ πρὸς τὸν λαιμόν — ποὺ ἔτσι φαίνεται λευκώτερος.

Ἀφέλειες συμπληρώνουν τὴν κόμωσιν ποὺ πέφτουν ἐπάνω ἀπὸ τὰ μάτια στιλπνές, ὄμοια μὲ βελουδένιον κροσσόν. Ὅμως ὅταν τὸ μέτωπον ἔχει ὡραίαν γραμμὴν καὶ εἶνε ἐκφραστικὸν καὶ λεῖον, καλύτερα νὰ λείπῃ ὁ στολισμὸς αὐτός. Τὸ μέτωπον εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ ἀντανακλοῦν τοὺς περισπασμούς, τὰς ἐξάρσεις, τὰς θλίψεις τῶν ψυχῶν· καλύτερα ἂς φαίνεται.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

Κτενίσματα ἑλληνορρωμαϊκά

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Δίστιχα τῆς Τήνου

Ἀντίκρυ στὰ μάτακία μου στέκ' ἡ παρηγοριά μου,
Νὰ τῆς μιλήσω δὲν μπορῶ καὶ καίγετ' ἡ καρδιά μου.

Μαῦρα πουλιὰ τῆς θάλασσας ποὺ χαμηλοπετᾶτε,
Ἀ διῆτε τὴν ἀγάπη μου νὰ μοῦ τὴν χαιρετᾶτε.

Τὰ μαῦρα μάτια τὰ 'χουνε οἱ ἀντριανοποῦλες
Τὰ γαλανὰ τὰ νόστιμα οἱ ἀρχοντοποῦλες.

Δένδρο ποὺ δὲν ἀνθίσ' ποτὲ μὴ φᾶς ἀπ' τὸν καρπό του
Μὴν κοιμηθῇς στὸν ἴσκιο του, μὴν πάρῃς τὸν καϊμό του.

Στέλνω χαιρετίσματα μὲ μιὰ χρυσῆ παγώνα
Καὶ μέσα στὰ χρυσὰ φτερὰ ἔχω τὴν ἀραβῶνα.

Ἀπὸ τὴν συλλογὴν Α. Α.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΤΟ Θ' καὶ Ι' τεῦχος τῆς «Νέας Σιὼν» ποὺ ἐκδίδεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, δημοσιεύει πραγματείαν περὶ τῆς γλώσσης ποὺ ὡμίλοῦσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας ἀπησχόλησε τοὺς θεολόγους, πρῶτος δὲ ὁ H. Vossius παρεδέχθη ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὡμίλει τὴν ἑλληνικήν. Τὴν γνώμην του ὑπεστήριξαν ὁ Dominicus Doratus, ὁ καθηγητὴς εἰς τὴν Ἰένην E. G. Paulus καὶ ὁ Ἄγγλος σοφὸς A. Roberts. Τὸ ἴδιον ὑπεστήριξε καὶ ὁ πατριάρχης τῶν ρωμαϊκοκαθολικῶν Μάξιμος Μαδλοὺμ (1779-1855) καθὼς καὶ οἱ ρωμαιοκαθολικοί. Ἄλλοι ὅμως ἀντιφρονοῦντες, ὅπως ὁ S. De Sacy, ὁ Vigouroux, ὁ μητροπολίτης Βηρυτοῦ Ἰωσὴφ Δὴπ (1833-1907) παραδέχονται τὴν ἀραμαϊκὴν ὡς γλῶσσαν τοῦ Ἰησοῦ, ἄλλοι δὲ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ εὐαγγέλιον μετεχειρίζετο καὶ λατινικὰς λέξεις, παραδέχονται τὴν λατινικήν. Τέλος ἄλλη κατηγορία θεολόγων, ὁ πατριάρχης τῶν Μαρωφυτῶν Παῦλος Μόσααδ (1806-1890), ὁ ἐπίσκοπος Δαμασκοῦ Κλήμης Ἰωσὴφ Δαβίδ, παραδέχονται τὴν συριακήν, ὡς ταὐτόσημον πρὸς τὴν ἀραμαϊκὴν καὶ τὴν χαλδαϊκήν. Καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ μένῃ ἄλυτον τὸ ζήτημα ἀπὸ τοὺς συζητητάς, μόνον δὲ ὁ ἡμέτερος κ. Παῦλος Καρολίδης κατώρθωσε νὰ εὕρῃ ἕνα μέσον ὅρον συμβιβασμοῦ, παραδεχθεὶς εἰς τὴν ἱστορίαν του ὅτι «ὁ Κύριος ἐλάλει συνήθως μὲν ἑλληνιστί, ἐνίοτε δὲ ἀραμαϊστί».

ΑΙ *Μοῦσαι* τῆς Ζακύνθου δημοσιεύουν τὴν κατωτέρω ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν τοῦ Μαρκορᾶ πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Σολωμοῦ.

Σεβαστέ μοι κ. Καρρέρ,

Οὐδέποτε ᾐσθάνθην τὸ βάρος τῆς ἡλικίας μου ὡς τώρα· μία μικρὰ ἀδιαθεσία μ' ἐμποδίζει νὰ παρευρεθῶ εἰς τ' ἀποκαλυπτήρια τῆς σεβαστῆς μορφῆς τοῦ Διδασκάλου.

Οἱ νεανικοὶ παλμοὶ τῆς καρδίας μου θ' ἀκολουθήσωσιν ὅμως καὶ μακρόθεν τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἑορτήν.

Διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ.

Ὑμέτερος

Κερκύρα 25 Μαΐου 1902 Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΤΟ τελευταῖον βιβλίον τοῦ Νορβηγοῦ ποιητοῦ Μπγιεστγιέρνε Μπγιέρνσον πρύκειται νὰ ἐκδοθῇ τώρα· τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν εἶναι πρωτότυπον ἀλλὰ μετάφρασις: ἀπόδοσις εἰς πεζὸν ρυθμικὸν λόγον τῶν ποιημάτων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ «Ὁ θρῦλος τῶν Αἰώνων». Ὁ Μπγιέρνσον ἠγάπα πολὺ τὰ ποιήματα τοῦ Οὐγκὼ καὶ τὰ ἀπήγγειλλε συχνὰ εἰς τὰς διαλέξεις του ἢ εἰς τὸν κύκλον τῶν στενωτέρων του φίλων. Ἠγρύπνει αὐστηρῶς ἐπὶ τοῦ χειρογράφου του καὶ συχνὰ ἔλεγεν, ὅτι κανεὶς ποτὲ δὲν τὸ εἶχεν ἴδει.

ΥΠΟ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κυρίας Ἴψεν, νύμφης τοῦ μεγάλου δραματικοῦ Ἔρρ. Ἴψεν ἐδημοσιεύθη ἐκλογὴ ἐπιστολῶν τοῦ Μπγιεστγιέρνε Μπγιέρνσον. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εἶχαν σταλῆ «εἰς τὴν ἀγαπημένην του κόρην Bergliot» ὅταν ἔπαιρνε μαθήματα ἄσματος ἀπὸ τὴν κυρίαν Μαρκέζι εἰς τὸ Παρίσι. Εὑρίσκει κανεὶς εἰς αὐτὰς συμβουλὰς ἐπὶ τῆς μουσικῆς καὶ ἠθικὰ ἀξιώματα γεμάτα ἀπὸ λεπτότητα καὶ βάθος. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς ἔγραφε: «Ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς ἀοιδός, τραγούδα μὲ τὴν καρδιά σου ὅσον καὶ μὲ τὴν φωνήν σου, ἡ καρδιὰ εἶν' ἐκείνη ποὺ πρέπει νὰ ὁδηγῇ τὴν φωνὴν καὶ νὰ δίδῃ εἰς τοὺς λόγους τὴν ἔννοιάν των. Ὅταν λέγωμεν, ὅτι ἓν ᾆσμα ἐνέχει ποίησιν, τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ ᾆσμα ἐπῆρε συμπαθητικὴν προσωπικότητα, μεγαλεῖον καὶ ὡραιότητα, πέραν ἀπὸ τὸν ἦχον καὶ τὰς λέξεις ἐννοοῦμεν τοὺς ἐνδομύχους πόθους, τὴν χαράν, τὸν θυμόν, τὴν ἐσωτερικὴν φλόγα, ποὺ συγκινεῖ».

Ο καθηγητὴς Στάϊν τῆς Ἰένας, ἀναδιφῶν τὰ ἀρχεῖα τοῦ μουσικοῦ κολλεγίου, ἀνεκάλυψεν ἓν ἔργον τῆς νεότητος τοῦ Μπετόβεν· μίαν δηλαδὴ συμφωνίαν εἰς C-dur. Αἱ συναρμογαὶ τοῦ βιολίου καὶ βιολοντσέλλου φέρουν τὴν αὐθεντικὴν σημείωσιν «ὑπὸ Λουδοβ. φὸν Μπετόβεν». Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ ἀνευρίσκει κανεὶς πολλὰ μοτίβα τῆς πρώτης συμφωνίας.

ΑΠΕΘΑΝΕ στὸ Παρίσι, ὁ τελευταῖος ρομαντικὸς ζωγράφος, ὁ Ziem, ποὺ ἐσυνέχιζε μὲ ἀκούραστον πινέλο τὴν παράδοσιν τοῦ Ντελακρουά. Ἦτον ἐνενήντα ἐτῶν. Ἔφερε μέσα του ἕνα αἰῶνα τέχνης καὶ ἀναμνήσεων. Ἡ νεότης του ὑπῆρξε πλάνης καὶ βασανισμένη. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Μπὼμ τοῦ Κὸτ-ντ'-Ὄρ ἀπὸ ἕνα αἰχμάλωτον Οὔγγρον Οὐσάρον, ποὺ εἶχε νυμφευθῆ Γαλλίδα, καὶ ἀπὸ 18 ἐτῶν διέτρεξε τὸν κόσμον, μετερχόμενος ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ἐργαζόμενος εἰς κάθε πόλιν, διὰ νὰ ὑπάγῃ μακρύτερον. Κ' ἔτσι ἐγνώρισε τὴν Ἰταλίαν, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἀραβίαν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἱσπανίαν. Ἀλλ' ἔτρεφε μέγα πάθος διὰ τὴν Βενετίαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αἱ πρῶται ἀποστολαί του εἰς τὸ σαλὸν τοῦ 1840 — Ἄποψις τοῦ Βοσπόρου καὶ Ἄποψις παρμένη ἀπὸ τὸ Μεγάλο Κανάλι στὴ Βενετία — ἐξέπληξαν μὲ τὸν πλούσιον χρωματισμόν των καὶ τὰς ἐναλλασσούσας φάσεις τῶν λιμνοθαλασσῶν, ποὺ τὸ πράσινον κῦμα των ἐμάρμαιρε ζωηρῶς ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων βαθμίδων τῶν παλατιῶν. Θὰ παραμείνῃ ὁ γόης ζωγράφος τῆς Βενετίας. Ἡ τόσον χαρακτηριστικὴ τέχνη του εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ ἐπιβληθῆ εἰς τὸ πεῖσμα κάθε νέας μόδας. Εἶχε τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ βλέπῃ τὰ ἔργα του νὰ γίνωνται δεκτὰ εἰς τὸ Πτὶ-Παλαί, εἰς τὰς συλλογὰς τῆς πόλεως τῶν Παρισίων καὶ εἰς τὸ Λοῦβρον, ἐξαιρετικὴ τιμὴ ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ, νὰ εἰσέλθῃ ζωντανὸς εἰς τὴν ἀθανασίαν.

ΜΙΑ ἐφημερίς, ἐκδοθεῖσα εἰς τὸ Λίβερπουλ πρὸ 50 ἐτῶν, ἐδημοσίευσε μίαν προφητείαν τῆς μητρὸς τοῦ Shipton ποὺ ἐδημοσιεύθη τὸ 1488. Ἡ προφητεία της, ἐκτὸς μερικῶν λεπτομερειῶν ποὺ παραλείπομεν, ἐξεπληρώθη. Τὴν ἀναδημοσιεύομεν ἀπὸ τὰς «Μούσας».

«Ἅμαξαι ἄνευ ἵππων θὰ διασχίζωσι τὴν γῆν καὶ δυστυχήματα θὰ πληρώσωσι θρήνων τὸν κόσμον.

«Σκέψεις ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ θὰ διατρέχωσι τὸν κόσμον. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ θαύματα θὰ παρουσιάσωσι.

«Ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τὸ ὕδωρ θὰ περιπατῇ, θὰ ὁδοιπορῇ, θὰ κοιμᾶται, θὰ ὁμιλῇ.

«Ἐν τῷ ἀέρι ἄνθρωποι θὰ θεαθῶσι ἐν λευκοῖς, μελανοῖς, πρασίνοις.

«Σίδηρος θὰ ἐπιπλέῃ τοῦ ὕδατος, ὡς ἐὰν ἦτο ξύλινον πλοῖον».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ,,

Α' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Δεκεμβρίου 1911. Θέμα: Τοπίον φθινοπωρινόν.

Β' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Ἰανουαρίου 1912. Θέμα: Σκηνὴ ἀπὸ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἢ τῆς Πρωτοχρονιᾶς.

Γ' Διαγωνισμός. Προθεσμία 28 Φεβρουαρίου 1912. Θέμα: Τοπίον χειμωνιάτικο.

Δ' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Μαρτίου 1912. Θέμα: Πορτραῖτο.

Τὴν προκήρυξιν τοῦ Διαγωνισμοῦ βλέπε εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1911.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ε. Ἐμμ. Κωνσταντινούπολιν. Εἶναι δημοσιευμένον στὰ «Παναθήναια». Ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσα, ὑπερδασκαλική. — Λ. Ε. Ἀθήνας. Τὰ θέματα τῶν «Φωτογραφικῶν Διαγωνισμῶν» τὰ δίνομε πάντοτε ἐμεῖς. Ἠμπορεῖτε νὰ στείλετε καὶ δύο καὶ περισσότερες φωτογραφίες πάνω στὸ ἴδιο θέμα. Νὰ σταλοῦν μόνον ἐγκαίρως. — Εἰς ἕναν κλπ. Ἀλεξάνδρειαν. Αἱ εἰκόνες τῆς μόδας ποὺ δημοσιεύομεν, ἐννοεῖται πὼς εἶναι ἀπὸ ξένα περιοδικά, ἀφοῦ ἡ μόδα ἔρχεται ἀπὸ τὸ Παρίσι μόνον.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Τὰ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ, *ἀντὶ τῶν δύο τευχῶν τῆς 15 καὶ 31 Δεκεμβρίου, θὰ ἐκδοθοῦν, ὡς συνήθως, τὴν 20 Δεκεμβρίου εἰς διπλοῦν τεῦχος* ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΝ, *μὲ ποικιλωτάτην ὕλην καὶ πλουσιώτατα εἰκονογραφημένον.*

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκρισίαι δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν ὁποίων δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα μας. Τῶν ἄλλων ἁπλῶς ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις.

Εἰς τὸν Παρνασσὸν ἄνοιξε καλλιτεχνικὴ ἀγορὰ τοῦ «Συνδέσμου Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν». Εἶναι μερικὰ ἔργα καὶ σκίτσα πολὺ καλά.

Εἰς τὸ Ζάππειον ἀπὸ 1 ἕως 15 Δεκεμβρίου ἡ ἔκθεσις τῶν προπλασμάτων ποὺ ἐστάλησαν διὰ τὸν διαγωνισμὸν τῆς προτομῆς τοῦ Σολωμοῦ. Ἡ εἴσοδος ἐλεύθερα. Κατόπιν θὰ δημοσιευθῇ ἡ κρίσις τῆς ἑλλανοδίκου ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σύνδεσμος ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν προκηρύττει ἔκθεσιν καλλιτεχνικὴν διὰ τὴν 25 Μαρτίου 1912.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Περὶ ἀναστολῆς τῆς ἐκτελέσεως τῶν ποινῶν ὑπὸ Α. Τυπάλδου Μπασιᾶ. Ἀθῆναι, βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη καὶ Μπάρτ, δρ. 1.

Προλεγόμενα εἰς τὸ Νεοελληνικὸν Λεξικόν, ὑπὸ Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα. Ἀθῆναι, τυπογρ. Ραφτάνη, δρ. 2.50.

Ἡ Κερένια Κούκλα, μυθιστόρημα Κ. Χρηστομάνου. Ἀθῆναι, ἔκδοσις Φέξη, δρ. 3.

Δελτίον τῆς Ἑλλην. Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, τόμος Γ', τεῦχος Α', Β'. Ἀθῆναι.

Ἡμερολόγιον Κ. Φ. Σκόκου 1912, φρ. 6.

Τραγούδια, Ἀγγέλου Σίβυλλα. Σῦρος.

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις, τόμος Α' καὶ Β', μετάφρ. Δημητρίου Ἀναστασοπούλου τοῦ Ἀθηναίου. Ἀθῆναι, βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, οἱ 2 τόμοι δρ. 5.

Νέα Ζωή, περιοδικόν. Ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις. Ἀλεξάνδρεια.

Le Plume περιοδικόν. Ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις. Paris.

Mort de l'amour, dessins de Rouveyre, avec en appendice, une prose de Jean Moréas. Paris, éd. du Mercure de France, fr. 10.

Le Monde, Sommaire du 1er Décembre: L'art de Léon Bakst (11 illustrations). — Corrélation entre les taches solaires et le temps. — De l'influence du climat tropical sur l'Européen blond. — L'Alliance anglojaponaise et le traité d'arbitrage américain. — Le bébé et la chat: Un recueil de récits dûs à cinquante-cinq auteurs différents. — L'importance politique de l'astronomie au point de vue pacifiste, (8 illustrations). — A propos de sociologie infantile. — Au royaume du beau. — «La technique de la peinture monumentale» d'après Ostwald. — Projets de réforme du calendrier. — Les écrivains auto didactes russes. — La question de couleur.